3
Lokakuu
2009

YDIN

www.ydinlehti.fi 9 euroa

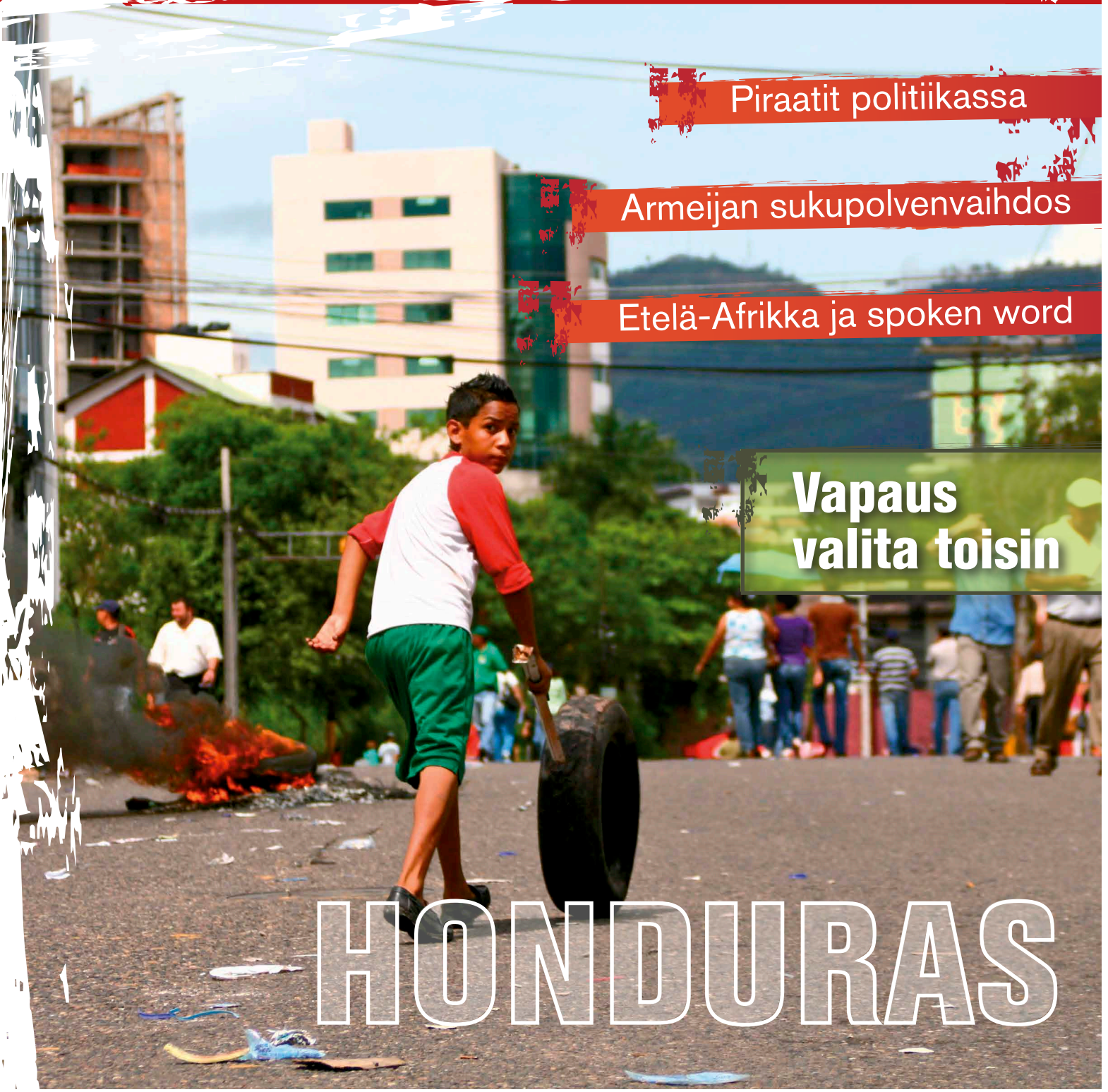

Piraatit politiikassa

Armeijan sukupolvenvaihdos

Etelä-Afrikka ja spoken word

Vapaus valita toisin

HONDURAS

Tasa-arvo vaatii työtä

www.solidaarisuus.fi

kehitysyhteistyötä jo vuodesta 1970

Rauhankoulu

Rauhan ja kehityksen toimintapäivät

Rauhankoulu järjestää kouluille toimintapäiviä ja koulutusta kasvatusalan ammattilaisille.

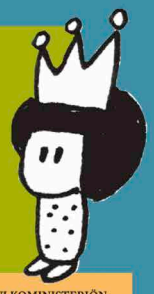

TUETTU ULKOMINISTERIÖN KEHITYSYHTEISTYÖVAROIN

Lisätietoja ja materiaaleja
www.rauhanliitto.fi/rauhankoulu

Rauhan-koulu
Rauhan ja kehityksen toimintapäivät

RAUHANKASVATUS INSTITUUTTI

www.rauhanliitto.fi

Rauhanliitto
Fredsförbundet

Sadankomitea
Committee of 100 in Finland

www.sadankomitea.org

TSEKKAA ROSEBUDIN KIRJAKAUPAT HELSINGISSÄ

ATENEUM
Ateneumin kirjakauppa

KIASMA
Kiasma-kauppa

Like-kirjakauppa
Iso Roobertinkatu 20

Rosebud. Kirjakauppa.
Mariankatu 21

KIRJOJA JOTKA MUUTTAVAT MAAILMAA
ROSEBUD
www.rosebud.fi

Laura Lodenius

Kirjoittaja on Rauhanliiton pääsihteeri.

Sanasotaa ja SOTAA SANOISTA

[KUN 60-luvun väittelyissä usein sanottiin, etteivät suomalaiset koskaan ole sotineet Suomen rajojen ulkopuolella, tapasi äitini hyräillä Porilaisten marssia: *”Pojat, kansan urhokkaan,mi Puolan, Lützin, Leipzigin ja Narvan mailla vertaan vuoti, viel’ on Suomi voimissaan, voi vainolaisten hurmehella peittää maan”*.

No, silloin olimmekin tietenkin vielä Ruotsin vallan alamaisia. Mutta kysymys siitä, tuleeko suomalaisten sotia muunlaisissa sodissa kuin oman maan puolustukseksi, on herkkä teema – siitäkin huolimatta, että lakiin puolustusvoimien tehtäviin on lisätty maamme arvojen puolustaminen oman maan alueen puolustuksen rinnalle. Samalla tavoin Yhdysvallat ja Nato ovat liittäneet doktriineihinsa sen, että heidän intressejä ja arvoja voi – ja tulee – puolustaa myös omien rajojen ulkopuolella.

Suomessa sotalaitoksen legitimiteetti on kuitenkin aina vahvasti perustunut oman maan puolustuksen oikeutukseen eikä mihinkään muuhun. Sotilaallisen voimankäytön pandoran lipasta, eli sitä milloin se on oikeutettua, ei haluta avata.

Kokoomuksen “Hei me puhutaan ulkopolitiikkaa” -kiertue joutui huvittavaan valoon, kun sen kärkihahmot **Stubb** ja **Häkämies** panivat järeästi rajat sille mistä saa puhua sanoessaan, että on “vastuutonta” väittää Suomen oleva sotaa käyvä maa. Vastuuttomuus ulkopoliittisessa kielenkäytössä on tunnetusti lähes synonyymi maanpetturuudelle, tai ainakin hyvin epäisänmaallista.

> Meidän olisi aika kasvaa pois alamaiskulttuurista ja välittää piut paut ministerien sanomisista. Kekkonenkin on ollut aika monta vuotta haudassa.

Sanat voivat olla vaarallisia, jopa vaarallisempia kuin aseet. Toisaalta voi myös olla niin, että vika on kuulijan korvissa. Ehkä meidän olisi aika kasvaa pois alamaiskulttuurista ja välittää piut paut ministerien sanomisista. **Kekkonenkin** on ollut aika monta vuotta haudassa. Ehkä olisi aika nostaa kissa pöydälle ja puhua siitä onko sotiminen rauhan puolesta mahdollista. Sotaa ja tappamista on hyvin vaikea oikeuttaa edes kutsumalla sitä muilla nimillä. On monestakin syystä vaarallista, jos kriisinhallinta alkaa muistuttaa käytännössä sotimista. Konfliktien ennaltaehkäisy ja siviilien tekemä kriisinhallinta on halvempaa ja järkevämpää kun puuttuminen sotilaallisesti jälkikäteen. Niissä kriisinhallintatilanteissa jossa koetaan, että siviilejä suojamaan tarvitaan sotilaidenkin apua, pitää se nähdä poikkeuksellisena, lyhytaikaisena, ja vain siviilitoiminnan tavoitteille alisteisena aputoimintana.

[SANANVAPAUS on kaiken kaikkiaan herkkä aihe. Perussuomalaisten kaupunginvaltuutettu **Jussi Halla-Aho** joutui käräjille kärjekkäistä ja loukkaavista blogiteksteistä. Samalla hän sai julkisuutta ainakin roppakaupalla ja kävijöitä blogissa.

Halla-Aho sai uskonrauhan rikkomisesta tuomion liittämällä islamin pedofiliaan. “Vihervasemmistolaisena” naisena sitä tietenkin miettii, miten jollakulla on oikeus ilmoittaa julki toivettaan, että lisääntyvien raiskausten toivotaan kohdistuvan meihin maailmanparantajiin, jolloin “monikulttuuri osuu omaan nilkkaan”. Tästä ei kuitenkaan tuomiota tullut. Kiihotus kansanryhmää vastaan on niin raskas syyte, että sitä kannattaa käyttää hyvin, hyvin harkiten, silloin kun on tosi kyseessä, eikä silloin kun kärpänen surisee korvissa. Tätä rajankäyntiä joudumme kuitenkin varmaan tässä tulevien vuosien aikana käymään, koska mielipideilmapiiri maahanmuuttajiin näyttää sen verran kiristyvän.

[KESÄN ja syksyn hulvattomin jatkokertomus on vaalirahoitusjupakka. Ilmeisesti lopputulemiseksi jää, että kyse on ollut vain ”maan tavasta”, josta meidän kaikkien on kollektiivisesti kannettava vastuuta. En kuitenkaan saa verkkokalvoiltani pois kuvaa, kun Kehittyvien Maakuntien Suomen ja Nova Groupin äijien porukat kokoontuivat, yhdessä kokoomuksen edustajien kanssa Santahaminan saunalle ministerin kutsumina syömään, juomaan ja “ammuskelemaan” ilmeisesti sen kunniaksi, että Suomeen syntyi porvarihallitus. Tähän mielikuvaan kiteytyy niin paljon.

Ymmärrän, ettei kaveria jätetä, kuten valtiovarainministerin slogan on, mutta kavereista voi tulla rasitteita. Haluaisin toki uskoa, että nämä rahoittaja-herrat niin oikealla kun vasemmallakin, ovat aidosti tehneet poliittista vaikuttamistyötä jonkun itselleen tärkeän asian takia. Mutta ikävä kyllä uskon, että kyse on pikemminkin siitä että on olemassa pieniä ihmisiä, useimmitten miehiä, jotka haluavat osoittaa heillä olevan varaa ja valtaa “jelppiä kaveria”, jotka myös useimmiten, joitakin poikkeuksia lukuunottamatta, ovat hekin miehiä.

Ja kun jelppijät ja jelpittävät sitten mielellään kokoontuvat yhteen saunomaan ja syömään, tuskin siellä oikeasti niin paljon yhteiskunnasta puhutaan. Mutta pitääkö niille antaa pistoolitkin käteen, valtion varastosta? Joku kuvailikin osuvasti tilaisuutta “siellähän sitten kokoontui varsinaiset työväen ampujat”.

Sisältö

Ydin-lehti ı numero 3 ı Lokakuu 2009

3 Pääkirjoitus

5 Ytimekkäästi

9 – 11 Langan päässä Afganistan
JANNE HUKKA

12 – 13 Setä palasi inttiin
MIKKO SALASUO

14 – 15 Lasten kotihoito – vaihtoehto, joka tarvitsee lisää arvostusta
MARKKU AF HEURLIN

16 *Me = Suomessa*
Kampanjabussin kyydissä
EEKKU AROMAA

17 Oaxacan intiaanikansat haluavat kehitystä omilla ehdoillaan
MERI MONONEN

19 – 23 Honduras nousee hiljaisuuden kulttuuria vastaan
MAARIA SEPPÄNEN / ANDRES VELASQUEZ / MARCELA GUZMÁN / YAMIL GONZALES

YAMIL GONZALES

24 – 26 Tietoverkot tuovat ystävyyden politiikkaan takaisin
JARMO RINNE / TAPIO HÄYHTIÖ

27 *Ydintä etsimässä*
Ajatollahien jälkeinen Iran?
KRISTIINA KOIVUNEN

28 – 32 Ruokavalinnat voivat olla ympäristötekoja
MIA HEMMING

Verkostojen avulla uraanikapitalismia vastaan
SOILE KOSKINEN

Puolueet ympäristökriisin takana Keniassa
TOMI TOIVIO

Politiikan ytimestä
Miten pelastaa Kööpenhaminan kokous?
ORAS TYNKKYNEN

34 – 41 Piraatit rantautuvat politiikkaan
JANNE HUKKA

Suomen Piraattipuolue pyrkii eduskuntaan
PASI PALMULEHTO

Europarlamentti on ulkopolitiikan rampa hevonen
DANIEL FLOTT

Puolustusbudjetit putoavat Euroopassa – Suomi sitoutuu pysyvään kasvuun
JAAKKO ELLISAARI

Eurospottausta ympäri maailmaa
RIITTA OITTINEN

Europropagandaa tuutin täydeltä
YTIMEN TOIMITUSKUNTA

42 Vuosi finanssikriisin jälkeen
JAYATI GHOSH

43 *Media*
Ulkoministerin faktat Natosta
KALLE SYSIKASKI

44 – 45 Etelä-Afrikka on spoken wordin kultakaivos
RITA DAHL

46 – 47 Tapahtumat

48 – 49 Kirjat

50 *Rauhan ytimestä*
Saatanan tunarit
KALLE KALLIO

YDIN-LEHTI Rauhanasema, Veturitori 3, 00520 Helsinki
p. 044 575 7763, ydin@ydinlehti.fi, www.ydinlehti.fi

PÄÄTOIMITTAJA Laura Lodenius, p. 040 717 7762
laura.lodenius@rauhanliitto.fi

TOIMITUSSIHTEERI Janne Hukka, p. 044 575 7763
janne.hukka@ydinlehti.fi

HALLITUKSEN PJ Kalevi Suomela
kalevi.suomela@kaapeli.fi

TÄMÄN NUMERON TOIMITUSKUNTA
Rita Dahl, Mari Hyrkkänen, Rita Jailo, Kristiina Koivunen, Riitta Oittinen, Henri Onodera, Tuuli Saarikoski, Mikko Sauli ja Elina Turunen.

ULKOASU Teppo Jäntti ja Leila Oksa

TAITTO Teppo Jäntti

KANNEN KUVA Yamil Gonzales

TILAUKSET ydin@ydinlehti.fi, www.ydinlehti.fi
Maksamalla tilille 800013 – 1509924
Ydin ilmestyy 4 kertaa vuodessa.

TILAUSHINNAT
35 euroa / vuosi
28 euroa / kestotilaus
Opiskelijat 20 euroa / vuosi, kolme vuotta

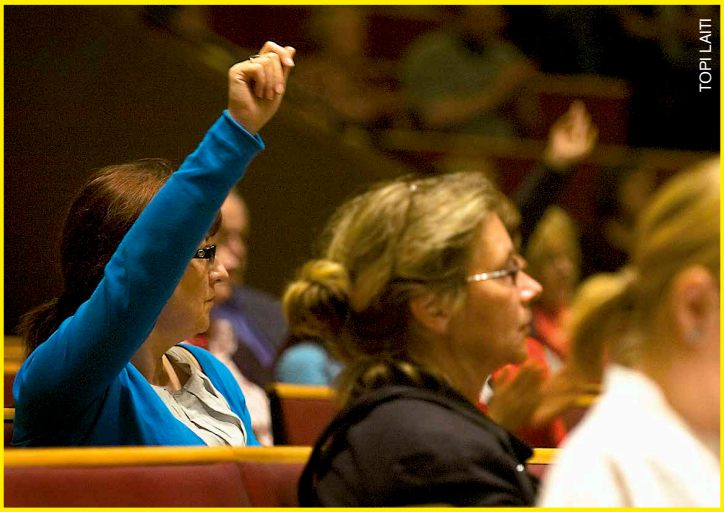
TOPI LAITI

VAPAUS VALITA TOISIN

I Kansi

II Vaihtoehto etsii muotoa
EMILIA PALONEN

IV F1: Oikeus ja mahdollisuus hyvinvointivaltioon
JUHA NURMELA

V F2: Globalisaatio haltuun
ELINA AALTIO / JUSSI AHOKAS

VI F3: Ilmastokeskustelu poiki tukun aloitteita
EERO YRJÖ-KOSKINEN

VII F4: Demokratian on tultava lähelle
JUSSI SARAMO

VIII – XIII Zapatistien viesti maailmalle – irti kuppikuntaisuudesta mutta kohti vastarintaa
HANNA LAAKO

XIV K1: Vasemmiston kovat haasteet
SIRPA PUHAKKA

XV K2: Onko toisenlainen vasemmisto mahdollinen
EEVA LUHTAKALLIO

Laajeneeko vapaus valita toisin?
ERKKI TUOMIOJA

XVI K3: Rakenne on kuollut, eläköön vapaus
MIKKO SAULI

Uutta Ytimessä

Kesän jälkeen

Ytimen tämän vuoden kolmannen numeron jutuissa käsitellään yhteiskunnan ja politiikan murroksia eri näkökulmista. Maailma muuttuu ja aktivismin, ajattelutapojen ja poliittisen toiminnan tulee muuttua sen mukana.

Kesän suurin murros tapahtui Hondurasissa, jonka presidentti syöstiin vallasta. **Maaria Seppänen** kirjoittaa jutussaan maan kansalaisten noususta hiljaisuuden ja näkymättömyyden kulttuuria vastaan. Honduraslaisten omat äänet kertovat yhteiskunnan syvästä kahtiajaosta kriisin keskellä.

Mikko Salasuo kuvaa artikkelissaan, kuinka asevelvollisuuden mielekkyys ja luonne ovat alati kasvavien paineiden alla aikana. Viime vuosikymmenten muutokset ovat luoneet Suomeen sukupolven, jolle muu maailma on lähellä ja talvisodan muistot ovat kaukana.

Poliittista muutosta käsitellään laajemmin **Jarmo Rinteen** ja **Tapio Häyhtiön** artikkelissa sosiaalisista medioista. Internet on tuomassa heidän mukaansa ystävyyden takaisin politiikkaan.

Euroopan parlamenttivaaleissa vasemmisto kärsi rökäletappion halki mantereen. Sen sijaan Ruotsissa Piraattipuolue otti historiallisen askeleen saamalla yhden (tai kaksi) meppiä Brysseliin. Piraattiliikkeen taustalla vaikuttavia muutoksia, mukaan luettuna siirtymistä pois teollisesta yhteiskunnassa, käsitellään sivuilla .

Sen sijaan **Daniel Fiott** arvioi europarlamentin tulleen tiensä päähän uskottavana ulkopoliittisena toimijana. Vaikka mepit vaihtuivat, ilman Lissabonin sopimusta parlamentin ulkopolitiikkaa luovat komiteat ovat vain edustajien keskusteluklubeja.

Tämän lisäksi lehdessä käydään läpi ympäristöön liittyviä teemoja. **Oras Tynkkynen** katsoo kohti Kööpenhaminan ilmastokokousta, **Tomi Toivio** Kenian luonnonkatastrofia – uraaninlouhinnasta ja kasvissyönnistä kertovien juttujen ohessa.

Lehden keskellä on myös laaja kokonaisuus kesäkuussa järjestetystä Vapaus valita toisin -tapahtumasta. Jos et tilaisuuteen ehtinyt, tai otit osaa vain joihinkin keskusteluista, voit lukea liitteestä tapahtuman eri foorumeista ja kampanjan tulevaisuuden suunnitelmista. **Hanna Laakon** laaja analyysi Meksikon zapatisteista antaa Suomen vasemmistolle oppitunteja kuppikuntaisuuden ylittämisestä.

Myös Ytimessä on muutoksia. Tätä lehteä päätoimitti **Laura Lodenius**, ensi lehdestä eteenpäin ruoriin astuu **Arja Alho**. Lokakuun alusta alkaen ydinlehti.fi -sivuilta löytyy aiempaa enemmän vain netissä julkaistavaa materiaalia.

Suomen vanhimman vaihtoehtolehden asenne sen sijaan ei muutu – jatkamme samalla linjalla, kriittisenä yhteiskunnan tarkkailijana.

Antoisia lukuhetkiä,

Janne Hukka
Ytimen toimitussihteeri

ILMOITUSKOOT JA -HINNAT
(hintoihin lisätään alv 22 %)
1/1 sivua 196 x 255 mm 1 200 euroa
1/2 sivua 196 x 125 mm 650 euroa tai 96 x 255 mm 650 euroa
1/3 sivua 196 x 82 mm 440 euroa
1/4 sivua 96 x 125 mm 350 euroa
1/6 sivua 196 x 39 mm 220 euroa
1/8 sivua 96 x 60 mm 200 euroa

JULKAISIJA Ydin-julkaisut ry.
43. vuosikerta
(Rauhaa kohti -lehden 82. vuosikerta)

PAINOPAIKKA Miktor Oy

ISSN 0356-357X

YDIN on Kultti ry:n jäsenlehti. Lehti pidättää itsellään oikeuden käsitellä sille toimitettua materiaalia. Lehden vastuu ilmoituksen poisjäämisestä tai julkaisussa sattuneesta virheestä rajoittuu ilmoituksesta maksetun määrän palauttamiseen. Huomautukset 14 päivän kuluessa.

IRTONUMEROITA: Akateeminen kirjakauppa (Helsinki keskusta, Iso Omena, Itäkeskus, Tapiola, Oulu, Turku, Tampere), Rosebud (Helsinki) ja Stockmann (Helsinki).

Ydin-lehti on vuonna 2009 saanut ulkoasianministeriöltä kehityspoliittista tiedotustukea näitä aihepiirejä koskevien artikkeleiden julkaisemiseen.

Arja Alhosta Ytimen uusi päätoimittaja

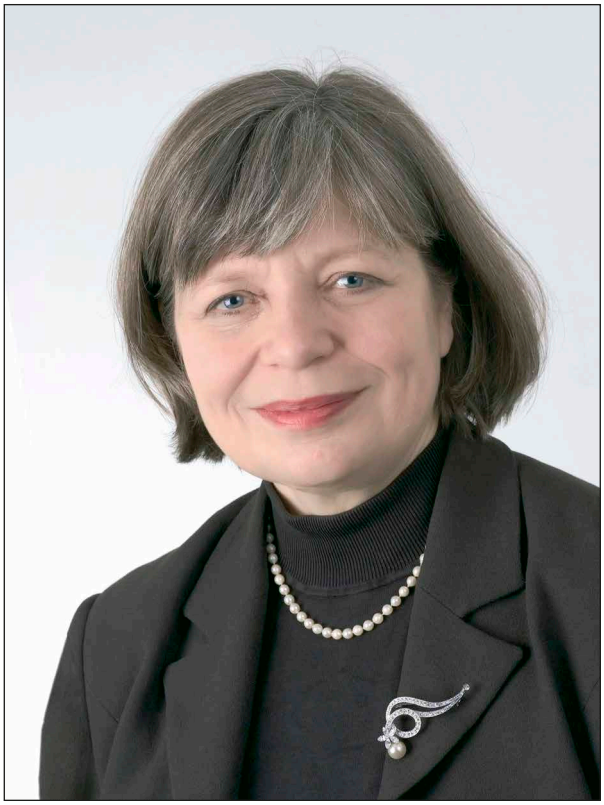

Suomen laadukkainta vaihtoehtolehteä luotsaa seuraavasta numerosta eteenpäin valtiotieteen tohtori ja vapaa kirjoittaja ja tutkija **Arja Alho**. Uuden päätoimittajan työhistoriaan kuuluu niin pitkä ura Arkadianmäellä kansanedustajana kuin ministerin toimet 1990-luvulla.

Päätoimittajana Arja näkee lehdellä vakiintuneen ja arvostetun aseman kriittisen yhteiskunnallisen keskustelun foorumina.

- Omasta puolestani olen korostanut juuri keskustelun merkitystä aidossa ja avoimessa demokratiassa. Keskustelu toimii ikään kuin pumppuasemana tärkeitten asioitten nostamisessa politiikan asialistalle, mutta myös tekee ihmisistä osallisia yhteiskunnallisessa päätöksenteossa. Siksi haluan olla täysillä mukana haastamassa hallinnoimista ja vaihtoehdottomuutta korostavaa poliittista ajattelua, Alho toteaa.

- Ydin-lehden päätoimittajuus on minulle suuri luottamuksen osoitus ja haluan olla sen arvoinen. Toivottavasti pystyn välittämään innostustani laajemmallekin ja saamaan lehdelle uusia tekijöitä, lukijoita ja tukijoita, hän lisää.

Ydin on ollut osa suomalaista yhteiskunnallista keskustelua jo vuodesta 1966. Sadankomitean ja Suomen Rauhanliiton tukemaa lehteä on päätoimittanut vuosien mittaan muun muassa **Erkki Tuomioja** ja **Sirpa Puhakka**. Elokuuhun asti Ytimen päätoimittajana toiminut tutkijatohtori **Emilia Palonen** vastasi lehden räväkästä ulkoasu-uudistuksesta, jonka avulla graafista ilmettä päivitettiin vastaamaan uuden vuosituhannen ja Ytimen vaativien lukijoiden odotuksia.

ydinlehti.fi-sivusto uudistuu

Tästä numerosta eteenpäin netistä löytyy yhä enemmän juttuja, blogeja ja kommentteja, joita voi tilata myös sähköpostiin säännöllisesti ilmestyvässä uutiskirjeessä.

Tulossa muun muassa:

Valtamedia on vallan media

Kaksi vuotta sitten *Ydin* haastatteli *Helsingin Sanomien* päätoimittajaa, **Janne Virkkusta**, suomalaisen ulkopolitiikan suuntaviivoista. Virkkunen puolusti haastattelussa HS:n myönteistä Nato-kantaa sanomalla, että ”kadunmiehellä ei ole tarpeeksi tietoa” monimutkaisista politiikkaan liittyvistä kysymyksistä. Kansalaisten mielipide on hänen mukaansa ”kaikkein huonoin argumentti” olla Nato-jäsenyyttä vastaan.

Virkkusen yllättävä avoimuus on Ytimen kaltaisen lehden näkökulmasta virkistävää – ilmaisevathan ne niin hyvin valtamedian tarkoitusperiä. Samalla Pohjoismaiden suurimman päivälehden päätoimittajan suusta päästetyt kommentit osoittavat huolestuttavan vääristynyttä asennoitumista yhteiskunnallista keskustelua ja tiedonvälitystä kohtaan.

Ytimen uuden mediakritiikki-blogin tarkoituksena on korjata näitä vääristymiä – lue lisää osoitteesta *www.ydinlehti.fi*!

Maailman vasemmisto ja Iranin vaalit

Iranin viime kesän vaalit nostattivat esille valtavia konflikteja maan sisällä ja keskustelua maan ulkopuolella. Vaikka tosiasiat ovat suhteellisen selvät ja yleisessä tiedossa, analyysit maan tilanteesta poikkeavat villisti – erityisesti niiden keskuudessa, jotka kutsuvat itseään osaksi maailmanlaajuista vasemmistoa.

Iranin poliittisen tilanteen ongelmallisuus vasemmistolle kertookin yhtä paljon vasemmistolaisen ajattelun nykytilasta kuin Iranista, kirjoittaa **Immanuel Wallerstein**.

Lue Immanuelin kolumni kokonaisuudessaan osoitteessa *www.ydinlehti.fi*.

Salaiset agentit kansalaisyhteiskunnassa

Laiton kansalaisjärjestökentän vakoilu on ylittänyt uutiskynnyksen molemmin puolin Atlanttia. Heinäkuussa joukko yhdysvaltalaisia rauhanaktivisteja paljasti armeijan soluttautuneen järjestöihinsä laittomasti. Soluttautumisen kohteiksi ovat joutuneet ainakin Students for a Democratic Society ja the Industrial Workers of the World, jotka olivat järjestäneet rauhanaktioita Washingtonin osavaltiossa sijaitsevan tukikohdan alueella.

Tapaus on ensimmäinen kerta sitten Vietnamin sodan, jolloin armeijalla oli 1 500 sotilasta tiedustelutehtävissä rauhanjärjestöissä.

Sen sijaan Ranskassa esille tulleessa vakoiluvyyhdissä on mukana valtion suuromistama yritys Électricité de France, joka on samalla myös Euroopan suurin ydinenergiantuottaja. Yrityksellä oli lehtitietojen mukaan alipalkattuna täyspäiväinen hakkeri, joka vakoili Greenpeace-järjestön toimintaa Ranskan lisäksi Belgiassa, Iso-Britanniassa ja Espanjassa.

Ulkomailla kansalaisjärjestöjen vakoilemisesta onkin tullut nopeasti kasvava markkina-alue. Esimerkiksi Britanniassa aseteollisuusyritys BAE Systems on palkannut tiedustelutarkoituksiin ”tutkivia liiketalouskonsultteja” välikäsien kautta.

Afrikan Obama ja Moskovan arki

Moskovan afrikkalaisten seurakunta julkaisi uusimman raporttinsa rasismista elokuun lopussa. Selvitys kertoo kaupungissa asuvien afrikkalaisten elävän pelossa, väkivallan ja solvauksien kohteena. Lähes neljännes haastatelluista oli saanut nyrkistä.

Moscow Protestant Chaplaincy –järjestön sivujen ohjeet kaupungissa elämiseen antavat näkökulman afrikkalaisten karuun arkeen. Tummaihoisia neuvotaan pysyttelemään kotona **Adolf Hitlerin** syntymäpäivänä, ennen urheilutapahtumia ja auringon laskettua. Venäjän kielen taidottomuus ja ryhmissä liikkuminen ovat valttia.

Venäjällä piileviä ennakkoluuloja rikkomaan on noussut ensimmäinen musta poliittinen ehdokas. Srednyaya Akhtuban kunnanvaltuustoon pyrkivää **Joachim Crimaa** onkin kutsuttu Venäjän **Barack Obamaksi**. Guinea-Bissausta kotoisin olevan Criman mahdollisuuksia voittoon arvellaan olemattomiksi ennakkoluulojen ja verkostojen puutteen vuoksi.

Uusia poliittisia tuulia lupaavan Criman vaali-slogan on kansanomaisesti ”paiskin töitä Venäjän puolesta niin kuin neekeri.”

Median mittasuhteet hukassa

Ruotsalainen päivälehti *Aftonbladet* sohaisi ampiaispesään heinäkuussa. Lehti julkaisi mauttoman artikkelin lähes kahdenkymmenen vuoden takaisista tapahtumista, joissa israelilaisten sotilaiden väitettiin varastaneen elimiä palestiinalaisilta.

Huonoksi journalismiksi jutun teki tosiasioiden puute. Israelin hallitukselle se antoi tekosyyn sivuuttaa maan todelliset sotarikokset, kuten Kirkon Ulkomaanavun sairaalan tuhoamisen Gazassa alkuvuodesta.

Pääministeri **Netanyahun** nostattama kansainvälinen PR-mylläkkä upposikin valtamediaan yllättävän hyvin. Esimerkiksi *Helsingin Sanomat* uutisoi Aftonbladetin skandaalista neljässä viikossa lähes 15 000 merkkiä. Kirkon ulkomaanavun sairaalalle suotiin yhdeksässä kuukaudessa vaatimattomammat 10 000 merkkiä, joista osittain vastasi ulkoministeri **Stubb** möläytyksineen. Kyseessä olevan tapauksen yhtymäkohdat suomalaisiin ovat kuitenkin paljon selvemmät muun muassa suomalaisten verorahojen kautta.

Huumepolitiikka aikuisten maailmassa

Useat Latinalaisen Amerikan valtiot ovat ottaneet askelia huumepolitiikkansa uudistamiseksi. Viimeksi Argentiinan korkein oikeus julisti huumeiden käytöstä tuomitsemisen olevan maan perustuslain vastaista. Oikeus totesi aikuisilla olevan oikeus päättää omista elämäntavoistaan ilman valtion väliintuloa.

Länsimaiden huumepolitiikan reformia ajavan Transform –säätiön keväällä julkaistun selvityksen mukaan huumeiden täyskiellolla ei ole taloudellisia perusteita. Tämän lisäksi arvostetun *New Scientist* –lehden syyskuussa julkaistun numeron kymmenessä maailmanparannusohjeessa huumeiden laillistaminen nousi sijalle kahdeksan.

Länsimaisten valtamedioiden epätasainen moralisointi huumekysymyksissä tuli ilmeiseksi jälleen kerran **Michael Jacksonin** onnettoman kuoleman yhteydessä.

Voimakkaista opiaateista ja nukutuslääkkeistä riippuvainen Jackson eli ja kuoli käytännössä narkkarina. Poptähden kuolema osoitti huumeriippuvuuden ylläpitämisen olevan mahdollista myös lääkärien reseptien avulla ja lain kirjainta noudattaen.

Ilmasto vetää EU:n rajoja uusiksi

Ilmastonmuutos on alkanut tehdä temppujaan Euroopan unionin rajoilla. Sveitsin parlamentti päätti elokuun lopulla vetää rajalinjansa Italian kanssa uusiksi, sillä valtioiden välistä rajavyöhykettä määritelleen jäätikön muoto Zermattin lähistöllä on muuttunut pysyvästi. Sveitsin uusi raja on jopa 150 metriä aiempaa, vuonna 1942 piirrettyä linjaa syvemmällä Italian entisiä rajoja.

Liittovaltion topografisen toimiston mukaan tämän kaltaiset uudet rajanvedot tulevat toistumaan seuraavien vuosikymmenten aikana.

Vuodesta 1850 lähtien Alppien jäätiköiden pinta-ala on huvennut noin 40 prosenttia ja keskimäärin kolme prosenttia pysyvästä jääkerroksesta häviää joka vuosi. Tiedemiesten mukaan sulamistahti on vain kiihtynyt viimeisten vuosien aikana.

Jäiden sulamisella odotetaan olevan huomattavia vaikutuksia juomaveden saatavuuteen ja maatalouden tulevaisuuteen Alppeja ympäröivillä alueilla. YD

Ydinaseista vapaa Afrikka

Afrikasta on tullut koko maailman suurin ydinaseista vapaa vyöhyke. Afrikan unionin ja kansainvälisen atomienergiajärjestön IAEA:n laatima Pelindaban sopimus astui virallisesti voimaan heinäkuun puolivälissä Burundin ratifioidessa sen peruskirjan.

Tämä tarkoittaa, että maailman keskeisimmät uraanikaivokset sijaitsevat nyt alueilla, joilla ei tule olemaan ydinaseita.

Sopimuksen allekirjoittajavaltiot tulevat noudattamaan kansainvälisen ydinsulkusopimuksen vertaisia sitoumuksia ydinmateriaalien, niitä tuottavien laitosten ja laitteiden turvallisuuden takaamiseksi.

Sopimus laadittiin vuonna 1995 Etelä-Afrikassa sijaitsevan kaupungin mukaan, jossa rakennettiin ja varastoitiin maan ydinaseita 1970-luvulla. YD

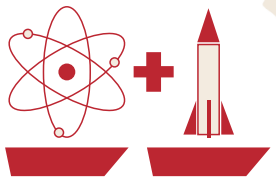

”Muu maailma” Iranin iskuja vastaan

Samaan aikaan kun Washingtonissa ja Euroopan pääkaupungeissa kaavaillaan uusia taloudellisia pakotteita Iranin ydinenergiaohjelmaa vastaan, 118 liittoutumattoman blokin valtiota on allekirjoittanut vetoomuksen ydintuotantolaitoksiin suunnattujen sotilaallisten iskuja estämiseksi.

Ongelman ytimenä on Iranin ydinenergiaohjelma, jonka Teheranin hallitus sanoo olevan tarkoitettu siviilikäyttöön, kun taas Yhdysvaltojen ja EU:n hallitukset epäilevät Iranin rikastavan uraania ydinaseen kehittämistä varten.

Kansainvälisen atomienergiajärjestön mukaan tästä ei ole todisteita ja jopa Yhdysvaltojen keskustiedustelupalvelun mukaan maalla ei ole ollut ydinaseohjelmaa vuoden 2003 jälkeen. Iran kuitenkin pelkää Israelin tai Yhdysvaltojen iskevän laitosten kimppuun. YD

Sieppaukset ja vankien kidutus eivät lopu Obaman aikana

Yhdysvaltojen keskustiedustelupalvelu CIA on ollut viime kuukausien aikana julkisen tarkastelun kohteena sisäisten raporttien paljastettua järjestön käyttäneen lukuisia kidutusmenetelmiä terrorismista epäiltyjen kuulusteluissa.

Skandaalista huolimatta presidentti **Barack Obaman** hallinto ei tule lakkauttamaan sieppauksia. Maan ulkoministeriö tulee sen sijaan laillistamaan sieppaukset kolmansiin maihin ja pyytämään maiden hallituksilta ”diplomaattisen lupauksen” olemaan kiduttamatta luovutettuja henkilöitä.

Käytäntö vankien luovuttamisesta kolmansiin maihin eroaa vain pinnallisesti presidentti **Bill Clintonin** ja **George W. Bushin** aikana vallinneista käytännöistä, jolloin jopa lupausten kohteena olleet vankeja kidutettiin mm. Syyriassa.

Samaan aikaan yhdysvaltalainen lääkärijärjestö Physicians for Human Rights on tuominnut terveyshenkilökunnan yhteistyön CIA:n kanssa. Järjestön mukaan kuulustelumenetelmiä, joihin kuuluivat uhrien läiskiminen kasvoille, heittäminen seinää vasten ja hukkumisen tunteen tuottaminen, kehitettiin lääkärien avulla ja tavoin jotka muistuttavat ihmiskokeita. YD

Länsimaiden pyrkimykset parantaa naisten asemaa Afganistanissa on ollut vain puoliksi menestys. Paikalliset pelkäävät mielipiteidensä olevan näkymättömiä ulkomaiden päätöksenteossa.

LANGAN PÄÄSSÄ Afganistan

Vaikka Afganistan on Suomen ulkopolitiikan kuuma peruna, afgaanien äänet eivät kuulu julkisessa keskustelussa. Ydin haastatteli joukkoa afganistanilaisia aktivisteja, joiden suurimmaksi peloksi osoittautui länsimaiden välinpitämättömyys maan heikoimpia kohtaan.

Suomen sitoutuminen Afganistanin kehitykseen nousi kesän aikana näyttävästi uutisotsikoihin. Näennäisen vilkkaasta keskustelusta huolimatta keskustelua voi luonnehtia yksipuoliseksi. Valtamediassa, mukaan lukien Yleisradion uutisoinnissa, tavalliset afgaanit ovat usein näkymättömiä tai sivuroolissa. Sen sijaan ulkomaiset virkamiehet, sotilaat tai Afganistanin keskushallinnon näkökulmat ovat etualalla.

Tilanne on hämmentävä, sillä onhan Kabul lopulta vain puhelinsoiton päässä.

Ydin haastatteli useita afganistanilaisia kansalaisaktivisteja maan tilanteen kehityksestä, nykytilanteesta ja tulevaisuuden näkymistä. Keskusteluissa toistui kaksi selkeää sanomaa: afgaanit tunnustavat huomattavia edistysaskelia tapahtuneen, mutta he ovat samanaikaisesti huolissaan maan omien kansalaisten näkökulmien unohtamisesta kansainvälisessä päätöksenteossa.

Afgaanien mielipiteet ovat tärkeitä, sillä Afganistanin voi oikeutetusti sanoa olevan suomalaisen rauhanpolitiikan polttavin kysymys. Ulkoministeriön mukaan Suomen valtio osallistuu tasavertaisena kumppanina kansainvälisen yhteisön työhön Afganistanin kehittämiseksi. Yhteensä hallitus ja eduskunta panostavat maan kehittämiseen noin 30 miljoonaa euroa vuodessa. Maassa on myös tällä hetkellä yli 200 suomalaista sotilasta Naton johtaman ISAF-operaation puitteissa.

Kotimaassa keskustelu on käsitellyt pääasiassa sitä, sotivatko suomalaiset sotilaat maassa ja kuinka ulkopolitii- ▶

Ennen oli mahdotonta ajatella, että naiset ottaisivat osaa rauhanprosessiin. Tämä on muuttunut viimeisen kolmen vuoden aikana.

kassa tulisi reagoida tästä seuraaviin johtopäätöksiin. Politiikasta keskustellessa on kuitenkin tärkeää, että päätökset perustuvat mahdollisimman laajoihin näkökulmiin, eikä pelkästään kansallisten etujen ajamiseen.

Jättiaskelia eteenpäin

Pelkästään tilastojen valossa Afganistan on ottanut jättimäisiä askelia. Yli 80 prosentilla maan kansalaisista on nyt mahdollisuus perusterveydenhuoltoon. Koulua käy viisi miljoonaa lasta, joista huomattava osa on tyttöjä. Neljännes Afganistanin kansanedustajista on naisia ja maahan on syntynyt lukuisia itsenäisiä mediaorganisaatioita.

Myös afgaanien osallistuminen yhteiskunnalliseen kehitykseen on parantunut.

- Ennen oli mahdotonta ajatella, että naiset osallistuisivat rauhanprosessiin. Tämä on muuttunut viimeisen kolmen vuoden aikana, afganistanilaisen Afghan Women Skill Development Centre –järjestön johtaja **Noor Marjani** kertoo.

- Tunnen erään tapauksen, jossa kylän miesten välille tuli riitaa. Kylän naiset tulivat väliin ja ratkaisivat konfliktin. Tämä on ennenkuulumatonta. Edes vaalien alla ihmisten huoli turvallisuudesta ei estänyt heitä äänestämästä. Näen tämän erittäin terveenä merkkinä, hän jatkaa.

Afganistanissa yli kymmenen vuotta naisten oikeuksien puolesta työskennellyt **Marzala Ashraf** yhtyy Marjanin arvioon.

- Afganistanilaisen kansalaisyhteiskunnan näkökulmasta tilanne on ainutlaatuinen, sillä kansainvälinen yhteisö on antanut meille virallisen tunnustuksen. Esimerkiksi Bonnin konferenssissa kansalaisyhteiskunta oli sotapäälliköiden ohella neuvottelupöydässä – ainoana toimijana, joilla on todellista kokemusta maan rakenteista, Ashraf sanoo.

Ulkomaat eivät tunne afgaanien tarpeita

Edistyksestä huolimatta afgaanit näkevät kehityksen turhauttavan hitaana. Kahdeksan vuotta talebanien syrjäyttämisen jälkeen kymmenen prosenttia, eli yli kolme miljoonaa afgaania, asuu yhä pakolaisleireillä Pakistanissa ja Iranissa. Maan korkea työttömyys ruokkii kapinallisliikettä, joka on monelle paikalliselle ainoa tulonlähde. Ulkomaat painottavat tavallisten afgaanien näkökulmasta sotilaallista läsnäoloa humanitäärisen avun ja kehitysohjelmien sijaan.

- Monet paikalliset ovat hyvin tietoisia siitä, kuinka kansainvälisen yhteisön miljardien dollareiden lupaukset kehitysavusta eivät ole toteutuneet, Lontoossa Amnesty Internationalin Afganistan-asiantuntijana työskentelevä **Horia Mosadiq** kuvailee.

Mosadiq korostaa erityisesti Euroopan unionin roolia maan jälleenrakennuksessa, mutta sanoo unionin tavoitteiden olevan lyhytjänteisiä. Afgaanien tarpeet eivät yksinkertaisesti tule huomioiduiksi. Kehitysapua ja taloudellista infrastruktuuria tulisi kehittää huomattavasti nykyistä aktiivisemmin.

Kansainvälisten arvioiden mukaan suurin osa maahan suunnatusta rahasta meneekin sodankäyntiin. Afgaanien mukaan myös maahan suunnattua tuen, kuten sotilas- ja poliisikoulutuksen, tehokkuutta liioitellaan ja henkilöstön määrä uhrataan sen laadulle.

- Esimerkiksi afgaanien armeijasta 90 prosenttia ei osaa lukea. Opetin yksin yli 1500 tyttöä ja naista lukemaan talebanien hallinnon aikana, salaisissa kouluissa, ilman minkäänlaista virallista tukea. Kansainvälisen yhteisön kykenemättömyys opettaa 90 000 afgaani-sotilaalle lukutaitoa on minulle täysin käsittämätöntä, Ashraf toteaa.

Aktivistien mukaan Afganistan tarvitsee ennen kaikkea maan ja kulttuurin tuntevia kouluttajia – ulkomaiset koulutusmenetelmät eivät yksinkertaisesti sovi maan olosuhteisiin.

Oikeus on politiikan ensimmäinen uhri

Myös länsimaiden tuki heikolle keskushallinnolle nähdään ongelmallisena. Kansalaisyhteiskunnan kehitys on uhrattu poliittisille kompromisseille ja lumedemokratialle, josta hyvänä esimerkkinä on elokuussa järjestetyistä presidentinvaaleista kasvanut skandaali. Edes Ytimen tavoittama presidentin isoveli, **Quyam Karzai**, suostunut allekirjoittamaan vaalien läpinäkyvyyttä, vaan painotti ”tilanteen olevan liian sekava arvioiden tekemiselle”.

- Poliittinen tilanne onkin ääntenlaskennan pitkittyessä jännittynyt, ja ihmiset odottavat tilanteen kärjistyvän edelleen, Marjani sanoo.

Monien afgaanien näkökulmasta jo vaalien ehdokasasettelu oli heikko. Sekä uudelleenvalintaa tavoittelevan presidentti Hamid Karzain että hänen suurimman kilpailijansa, **Abdullah Abdullahin**, nähdään liittoutuneen sotaherrojen kanssa.

Räikein esimerkki oli presidentti **Hamid Karzain** päätös päästää sotapäällikkö ja ihmisoikeusrikoksista epäilty **Abdul Rashid Dostum** takaisin Afganistaniin Turkista, jossa hän oli ollut maanpaossa. Dostum näytteli keskeistä osaa talebanien valtaannousussa 1990-luvun puolivälissä. Talebanien kukistuessa hän taisteli heitä vastaan ja häntä epäillään useiden tuhansien sotavankien teloituksesta. Uzbekki-vähemmistön edustajan liittoutumisen nähtiin yleisesti varmistavan Karzain uudelleenvalintaa.

- Afgaaninaisen näkökulmasta tällaisten keinotekoisten liittolaisuuksien luominen on kestämätöntä. Ihmiset jotka ovat nyt vallassa eivät juurikaan eroa talebaneista. Heidän valtaansa pönkittävät kansainvälisen yhteisön tuki ja tekosyyt turvallisuudesta ja kansallisesta yhtenäisyydestä. Taleban on todellisuudessa vain toissijainen haaste, Ashraf kuvaa.

Lupauksista huolimatta yhtään tunnettua sotarikoksista epäiltyä ei ole tuotu oikeuden eteen. Afgaanien luottamus omaan oikeuslaitokseen onkin heikko. Tuomarien nähdään haluavan pitkittää oikeusprosesseja jopa vuosia suurempien lahjusten toivossa – talebanien kontrolloimilla alueilla oikeusjutut voivat olla ohi päivässä.

Välitön vetäytyminen ei ole ratkaisu

Afgaanit ovat avoimen huolestuneita maan tulevaisuudesta. Länsimaisten sotilasoperaatioiden kiihtyessä turvallisuustilanne on heikentynyt huomattavasti tämän vuoden aikana. Yhteiskunnan avautumisesta huolimatta samanlaista turvallisuutta kuin Neuvostoliiton miehityksen aikana ei ole.

- Elämme arkea, jossa emme koskaan tiedä palaammeko takaisin kotiin elossa. Turvallisuustilanne kulkee käsi kädessä politiikan ja ihmisoikeuksien kunnioituksen kanssa, Marzala Ashraf kertoo Kabulista.

Keskusteluissa afgaanit ovat avoimen kriittisiä ulkomaalaisten sotilaiden läsnäoloa kohtaan. Erityisesti siviiliuhrit, joista on YK:n arvioi-

den mukaan 40 prosenttia on länsimaalaisten aiheuttamia, luovat sotilasoperaatiolle laittoman miehityksen ilmapiirin. Joukkojen välitöntä vetäytymistä ei silti haluta.

- Maan pelätään vajoavan uuteen sisällissotaan. Kukaan halua palata vuoteen 1990 tai talebanien valtaan. Sen sijaan ulkomaiden toivotaan neuvottelevan vetäytymisen aikataulusta ja oikeuttavan läsnäolonsa paremmin, Mosadiq toteaa.

Aktivistien mukaan länsimaiden tulee kuitenkin tunnistaa sotilaalliset perusasiat:

- Ei ole olemassa yhtä terroristiliikettä, jota vastaan länsimaat taistelevat, vaan lukuisia eri lähtökohdista toimivia ryhmittymiä. Sotilaallinen toiminta ei tule siksi koskaan ratkaisemaan turvallisuustilannetta, Marjani sanoo.

Nykyisellä kapinallisliikkeellä ei ole myöskään nähdä olevan mitään tekemistä kansainvälisen terrorismin kanssa. Samaa johtopäätöstä tukevat myös Yhdysvaltojen oman sotilastiedustelun kesällä julkaistut arviot.

Naisten oikeudet vaarassa

Pöydälle onkin nostettu ehdotus neuvotteluiden avaamisesta taleban-liikkeen maltillisen siiven kanssa. Vaikka Ytimen haastattelemat afgaaniaktivistit ovatkin avoimia ehdotukselle, he pelkäävät yhteiskunnan heikoimpien osapuolten kärsivän niiden tuloksena.

- Tämä tarkoittaa ennen kaikkea naisten asemaa. Huolenaiheena on, että neuvotteluissa tullaan kieltämään naisten oikeudet. Kansainvälinen yhteisö unohtaa liian usein, että puolet Afganistanin väestöstä on naisia , Marjani sanoo.

Marzala Ashrafin omat kokemukset värittävät hänen suhtautumistaan neuvotteluihin:

- Talebanien erikoinen versio islamista, jota en edes kutsuisi islamiksi, sallii syrjintää ja oikeuksien polkemista. Mitä siis tarkoitetaan maltillisilla talebaaneilla? Toisaalta ehdotus siitä, että heistä voi tulla osa demokraattista Afganistania vaatii, että Afganistanissa on myös demokratia. Tätä on vaikea sanoa erityisesti viime aikojen valossa.

Sen sijaan hänen mukaansa rauhanprosessi täytyy kytkeä paikallisiin yhteisöihin, kyliin ja afgaanien omiin tarpeisiin:

- Tätä varten tarvitsemme apua ulkopuolelta. Sen täytyy kuitenkin tapahtua tavalla, joka ottaa huomioon afgaanien mielipiteet ja ottaa afgaaneja mukaan päätöksentekoprosesseihin. Vuoden 2001 jälkeisestä edistyksestä huolimatta näin ei ole tehty. YD

Janne Hukka on Ytimen toimitussihteeri.

Kuva: Munir Squires

Quo vadis, Finlandia?

Afgaanien näkymättömyyden lisäksi suomalaista Afganistan-keskustelua hallitsevat lukuisat virheelliset väittämät ja Yhdysvaltojen aggression myötäily.

Muun muassa huhtikuussa julkaistuun Afganistan-toimintaohjelmaan on eksynyt väite, että maan kehityksellä on suora vaikutus kansainvälisen terrorismin ja ääriliikkeiden toimintaan. Tosiasiassa Afganistanilla on ollut vain hyvin vähän tekemistä kansainvälisen terrorismin kanssa. Syyskuun 11. päivän, Madridin ja Lontoon terroriskut suunniteltiin pääasiallisesti ääri-islamiin länsimaissa kääntyneiden toimesta – Saksan, Yhdysvaltojen ja Iso-Britannian maaperällä. Maailmanlaajuisten ääriliikkeiden leviämistä ei suomalaisilla sotilailla estetä.

Toimintaohjelman mukaisesti Suomi myös edesauttaa omaa turvallisuuspolitiikkaansa vahvistamalla Afganistanin demokratiaa, kestävää yhteiskunnallista kehitystä ja ihmisoikeuksia.

On kuitenkin kyseenalaista, tukeeko nykyinen kehitys näiden tavoitteiden saavuttamista. Ennen elokuussa järjestettyjä presidentinvaaleja nykyinen presidentti **Karzai** myi maan shiia-vähemmistön naisten oikeudet viemällä läpi lakiehdotuksen, joka sallii aviomiesten nälkiinnyttää seksistä kieltäytyviä vaimoaan. Itse presidentinvaalien epärehellisyyden ja korruptoituneisuuden laajuutta ei saada ehkä koskaan tietää. Afgaanien jo ennalta alhaista luottamusta maan hallintojärjestelmään (äänestysprosentti vaaleissa jäi 40 prosentin tienoille) nämä uutiset eivät paranna.

Yhdysvaltalaisen Institute for Public Accuracy -järjestön johtaja **Norman Solomon** kertoi syyskuussa *Ytimelle* Kabulin ilmapiiristä, josta hän oli juuri palannut:

- Yleinen käsitys YK:n, Maailmanpankin ja paikallisten toimijoiden keskuudessa on, että vaalit järjestettiin ennen kaikkea länsimaiden hallituksia, ei Afganistania tai sen kansalaisia, varten. Yleinen tunnelma maan kehityksen puolesta työtä tekevien parissa on todella pessimistinen.

Pessimismiä lisää osaltaan maan rajusti heikentynyt turvallisuustilanne, josta näyttää tulevan talebanien jälkeisen aikakauden verisin. Sotaoperaatioiden eskaloitumisen seurauksena elokuun loppuun mennessä maassa on kuollut jo yli 1 500 siviiliä, joista neljännes länsimaiden sotilaiden uhreina. Myös liittoutuman sotilaiden osalta vuosi on ollut pahin neljänsadan kuolleen sotilaan rajapyykin lähestyessä.

Ei ihme, että on alettu puhumaan Suomesta sodassa länsimaiden rinnalla. Arvio on kuitenkin vain osittain tarkka, sillä tosiasiassa suomalaiset sotilaat ovat yhtenä osapuolena sisällissodassa. Muita osia maan tragediassa näyttelevät länsimaiden tukema hallitus, ja näitä kahta vastaan taistelevat vastarintaliikkeet.

Konfliktin unohdettu osapuoli on Afganistanin kansa, joka yhä enemmissä määrin ei kannata sodan mitään osapuolta, ja jonka etuja ei nykyinen politiikka palvele.

Suomen hallituksen tulisikin esittää avoin ja selkeä vastalauseensa Afganistanin sodan eskalaatiolle, joka näyttää laajenevan nopeasti satakunta ydinasetta omistavan Pakistanin puolelle – ja etsiä afgaanien kanssa vaihtoehtoja pelkistetyille sotilaallisille lähestymistavoille. YD

Setä palasi INTIIN

Mikko Salasuo palasi viidentoista vuoden tauon jälkeen uudelleen armeijan harmaisiin. Nuorisotutkija opetteli katsomaan rääkkiä nuorten alokkaiden silmien kautta ja huomasi joutuvansa kysymään – miksi?

Nuorten elämä on muuttunut kylmän sodan päättymisen jälkeen. Kytkös toiseen maailmansotaan on jäänyt kahden ja jopa kolmen sukupolven päähän.

Armeijan käyminen toisen kerran ei varmasti monia intin käyneitä houkuta. Skenaario on kuitenkin varmasti piipahtanut jokaisen palveluksen suorittaneen mielessä. Minun ei tarvitse ajatuksella enää leikitellä, sillä astuin vuoden 2008 tammikuussa 35-vuotiaana kahden tuhannen nuoren jampan rinnalla palvelukseen Kainuun prikaatissa.

Menin toiselle kierrokselle vapaaehtoisesti. Jonkin verran motiivia lisäsi päästä kokemaan tuo skenaario toisesta kierroksesta, mutta varsinainen orientaatio nousi muualta.

Kyseessä oli Suomen Akatemian rahoittama tutkimushanke, jonka aineiston keruu ja tutkimusote edellytti itseni ja 54-vuotiaan sivarikollegani **Tommi Hoikkalan** osallistuvaa havainnointia. Tämä oli ensimmäinen kerta kun ulkopuolisia on päästetty harrastamaan moista akateemista omatoimimatkailua. Nuorisotutkijoiden silmin kyse olikin ainutkertaisesta mahdollisuudesta, tutkijan unelmasta ja osallistuvan havainnoinnin ihmemaasta.

Lähdimme selvittämään varusmiehen kokemusta, terveys- ja liikuntakäyttäytymistä ja instituution puitteita terveyden edistämiselle. Sotimista lukuun ottamatta päädyimme havainnoimaan lähes kaikkea, sillä yhdysvaltalaisen sosiologi **Ervin Goffmannin** sanoin ”totaalisen laitoksen” arki on tutkijan silmin huima sosiokulttuurinen kokonaisuus. Kasoittain muistiinpanoja, kymmeniä haastatteluja, 1 400 valokuvaa ja vaikka millä mitalla dataa ehti kertyä kolmessa kuukaudessa, vaikka samalla elin tuvassa ja hääräsin alokkaana alokkaiden rinnalla.

Motivaation muuttuvat syyt

Palvelusmotivaatio oli yksi teema, joka stimuloi mieltäni. Mikä saa edelleen noin 80 prosenttia nuoresta ikäluokasta lusimaan kuudesta kahteentoista kuukautta kaiken kattavan kurivallan alaisena? Reservin kertausharjoituksien osallistujaprosentti tuodaan usein esille todisteena korkeasta palvelusmotivaatiosta. Ihan näin simppeli asia ei kuitenkaan taida olla.

Ensinnäkin kertausharjoituksiin osallistuu arviolta 75 prosenttia vuosittain noin 30 000:sta kutsutusta. Vapaaehtoisiin kertausharjoituksiin kutsutuista noin puolet lähtee kertaamaan. Toiseksi maanpuolustustahdolla ja palvelusmotivaatiolla ei ole toistensa kanssa juurikaan tekemistä. Näistä argumenteista ensimmäinen on selkeä. Jos valikoitunut porukka lähtee lakisääteisenä pakkona kertamaan, ei se kerro halusta käydä armeijaa. Toinenkin pointti on selvä, vaikka saattaa johtaa nopeasti luettuna harhaan.

Maanpuolustustahtoa mitataan koko väestön keskuudessa. Keskeisin mittari pohjaa kysymykseen: *”Jos Suomeen hyökätään, niin olisiko suomalaisten mielestänne puolustauduttava aseellisesti kaikissa tilanteissa, vaikka tulos näyttäisi epävarmalta?”*

Testasin kysymystä 8-vuotiaalla kummityttölläni ja hänen kohta 70 vuotta täyttävällä isoäidillään. Molemmat olivat valmiit lähtemään rintamalle. Maanpuolustustahtoa olennaisempaa olisikin puhua juuri nuorten palvelusmotivaatiosta, sillä he ovat se kansanosa, joka käy armeijan. Tässä törmäämme perinteisten arvostusautomaattien lakastumiseen ja erääseen olennaiseen kasvaneiden keskeytyslukujen syyhyn.

Sukupolvien perimmäiset erot

Koska varusmiespalvelus on lakisääteinen pakko, sen voi siis katsoa olevan kansalaisnormi. Se verhoutuu vahvasti suomalaisuuden historiallisiin konteksteihin, kuten talvi- ja jatkosodan perintöön, alueelliseen maanpuolustukseen, miehisyyden ja kasvun kehiin sekä moniin muihin kulttuurimme selkäytimistä nouseviin psykologisiin rakenteisiin.

Voidaan myös ajatella, että armeijapalvelus on kansakunnan symbolinen uhririitti, jossa lähes kaikki yhteisön nuoret miespuoliset jäsenet alistetaan hetkeksi kovaan koettelemukseen yhteisön onnen hyväksi. Tästä näkökulmasta armeijan pakkosuoritusta ei voi järkevästi perustella, sillä se on sen kollektiivinen ominaisuus.

Mutta onko yksilöllistyneessä ajassamme enää itsestään selvää hengitystilaa kollektiivisille kansalaisnormeille?

Nuorten elämä on muuttunut 1990-luvun alun jälkeen merkittävästi siitä, millaista se oli 1960 – 1980-luvuilla. Uudet sukupolvet ilmentävät aikalaiskuvaansa omasta sukupolvestaan kumpuavalla tavalla. Sukupolvikatsanto onkin käypä tapa vilkaista sitä, millainen nuori palvelukseen 2000-luvun Suomessa pölähtää. Sitä määrittää se sosiaalis-historiallinen aika, jonka olosuhteissa tai elinoloissa nuoret ovat eläneet. Katsantotapaa voi myös kutsua nuorisosukupolvien ehtojen erittelyksi.

Näissä oloissa kasvanutta sukupolvea tutkijat Tommi Hoikkala ja **Petri Paju** nimittävät yksilöllisen valinnan sukupolveksi. Sitä leimaa globalisaation, kaupallisuuden, matkailun ja informaatioteknologian avaamat huimat elämänmaisemat. He kuvaavat muutoksen nopeutta toteamalla, että ”nuoret ihmettelevät tietoverkkoja, kaupunkiympäristöä ja kulutuskulttuureja yhtä paljon kuin kalat vettä.”

Kyseessä on siis sukupolvi, joka on kasvanut viihdekulttuurin, moneuden, moniarvoisuuden ja yksilön valinnanvapautta korostavan mentaliteetin maisemassa. Kytkös elämään on ensisijaisesti tässä ja nyt – ei menneisyyden suurissa kertomuksissa.

Uudet sisällöt ja merkityksen luominen

Maanpuolustustahto ja palvelusmotivaatio ovat nykyisille varusmiehille monimerkityksisiä ja myös yksilöllisiä käsitteitä. Edellä kuvatun aikalaiskuvan kaltainen nuori ei välttämättä löydä varusmiespalveluksen motivaatiota sieltä, mistä hänen isänsä ja isoisänsä ne ammensivat. Usean 2000-luvulla palvelukseen astuvan kytkös talvi- ja jatkosotiin onkin karannut kahden, jopa kolmen sukupolven päähän.

Asevelvollisuuden vanhentuneet pedagogiset mallit tarjoavat vain vähän nykynuorelle, jonka elämismaailmaa värittää globalisaatio, kaupallisuus ja informaatioteknologia.

Tämä ajatus napsahtaa hyvin tämän päivän varusmieskysymykseen. Se on myös pulma, jonka eräs avainindikaattori on huimasti kasvanut keskeytysten määrä. Armeijan omassa retoriikassa tämä näkyy ”sopeutumattomien” määrän kasvuna.

Kun kytkös historiaan hapertuu, nousee entistä keskeisempään rooliin toiminnan rationaalinen perustelu. Armeijan traditiossa erilaisten harjoituksen tarkoitusta ei perustella, sillä kaikella on ”jokin” tarkoitus. Tätä tarkoitusta ei kuitenkaan varusmiehen tarvitse tietää, sillä hän on käskyvallan kautta passiiviseen asemaan alistettu kokonaisruumiin osa.

Pedagogisesti malli on nykynuorelle kestämätön. Miksi-kysymyksen ainoa vastaus ei voi olla: siksi.

Varusmiespalveluksen merkitykset ja motivaatiot ovat muutosprosessissa. Toiminnan perimmäisen tarkoituksen artikuloimattomuus ja kansalaisvaltion eetoksen muuttuminen törmää ensimmäistä kerran velvollisuuksien kanssa, lyhytjännitteisyys saa vastaansa verkkaisen tahdin, arjen viriketulva korvautuu spartalaisella askeettisuudella ja vapaus tehdä valintoja törmää absoluuttiseen käskyvaltaan.

Kansan armeija valintojen edessä

Onko edessä umpikuja? Nähdäkseni ei. Puolustusvoimissa on osana vuonna 1998 tehtyä koulutusuudistusta luotu valtava määrä dynaamisia, aikaan sopivia ja yksilöiden näkökulmasta kasvatuksellisia ja pedagogisia strategioita. Useat vasta-aineet ja perinteet hankaavat kuitenkin kovasti vastaan niiden toteutumiselle.

Varusmiehen näkökulmasta mitään dramaattista uudistusta ei ole kahden oman palveluskokemukseni välissä viidentoista vuoden aikana tapahtunut. Muutosprosessia voi kuvata metaforisesti hitaaksi etanaksi. Uskallan kuitenkin väittää, että jo asiakirjoissa olevien strategioiden jalkauttaminen olisi suuri, jopa valtava askel palvelusmotivaation kohentamiseksi.

Toinen väistämätön lähitulevaisuudessa siintävä pakko lienee varusmiespalveluksen sisällön ja merkityksen uudelleen artikulointi. Tämä ei viittaa puolustuspoliittisiin ratkaisuihin, vaan julkiseen keskusteluun, jossa korvataan uusia merkityksiä viime sotiemme ruostuneiden tilalle. Avainsanoja tässä keskustelussa lienee sisäinen turvallisuus, uuden kaltaiset uhat, siviilikriisinhallinta, liikuntakasvatus, kansalaiskasvatus, sosialisaatio, teknosota ja monet muut tähän päivään kiinnittyvät teemat.

Näen varusmiespalveluksen kaikessa anomaliassaan merkittävänä kansallisena voimavarana. Se on tärkeä osa suomalaista kasvatuksen ketjua, joka oikein viritettynä mahdollistaisi sotilaallisen koulutuksen rinnalla merkittävän lisän nuorten miesten sosiaalistamiseen, kansalaistaitojen oppimiseen sekä sosiaalisen pääoman hankkimiseen.

Vaikka ihmettelenkin, että todella vakavissani kirjoitan tässä viimeisessä kappaleessa, mitä kirjoitan – vielä vuonna 1993 juoksin portista Klamydian sanoin ”helvetin lujaa, vapaana miehenä pitkin kujaa”. YD

Lähde: Hoikkala, Tommi & Salasuo, Mikko & Ojajärvi, Anni (2009) Tunnetut sotilaat. Varusmiehen kokemus ja terveystaju. Helsinki: Nuorisotutkimusseura/Nuorisotutkimusverkosto. (Ilmestyy 21.10.2009)

Mikko Salasuo on talous- ja sosiaalihistorian dosentti, VTT, ja Nuorisotutkimusverkoston tutkija.

Kuvat: Topi Laiti

Alle kouluikäisten lasten kotihoito on yhteiskunnallista työtä siinä kuin heidän päivähoitonsakin, sanoo **Markku af Heurlin**, joka on vuosikausia käynyt yhden miehen sotaa tämän näkökannan puolesta. Kuitenkaan yhteiskunta ei maksa siitä samalla tavalla. Itse asiassa kaikki tuki lapsia kotona hoitavalle vanhemmalle loppuu, kun nuorin lapsi täyttää kolme vuotta.

Lasten kotihoito

VAIHTOEHTO, JOKA TARVITSEE LISÄÄ ARVOSTUSTA

Onko perhehoito vai päiväkotihoito parempi lasten hoitomuoto, on hedelmätön kysymys jo siksi, että vain 30 prosenttia lapsista hoidetaan päiväkodeissa kokopäiväisesti. Monet vanhemmat, erityisesti äidit haluavat jäädä kotiin hoitamaan lapsiaan; eivät kaikki, eikä edes välttämättä enemmistö. Työ on kuitenkin itsenäistä, vastuullista ja monipuolista.

Mielenkiintoista on, että myös isät alkavat yhä enemmän jäädä pidemmiksi ajoiksi lastenhoitovapaille.

Jos omien lasten hoitamisesta saisi kohtuullisen korvauksen, niin tekemällä tämän työn ohella muuta työtä, päästäisiin perheen kannalta tyydyttävään toimeentuloon. Jos omien lasten hoidosta saatava korvaus puuttuu, murentuu mahdollisuus tehdä osapäivätyötä.

Tämä on yksi niistä syistä, joiden vuoksi uusia perhepäivähoitajia on vaikea saada alalle. Monet vanhemmat pitävät perhepäivähoitoa parhaimpana lasten hoitomuotona, johon myös on hyviä syitä: hoitopaikka on periaatteessa helppo saada läheltä, jopa naapurista. Pienessä lapsiryhmässä sairastavuus on vähäisempää. Sosiaalinen etäisyys oman lapsen hoitajaan on pieni.

Vaikuttaa myös siltä, että perhepäivähoidossa sosiaalistuminen on luonnollisempaa, koska se perustuu siihen, että lapset pitävät huolta toisistaan ja ovat suuressa määrin itse omien leikkiensä ohjaajia.

Vanhemmilla on oikeus saada päivähoitopalveluja. Varaamalla päivähoitopaikka neljä kuukautta tarvetta aikaisemmin, heistä tulee hyvin hoidetussa kunnassa asiakkaita. Miksi emme antaisi vanhemmille mahdollisuutta tuottaa tarvitsemansa päivähoitopalvelut itse? Lakisääteinen yksityisen hoidon tuki ei tätä mahdollista. Se vastaa vain 60 prosentista reaalikustannuksia. Lisäksi sen hakeminen on monimutkaista.

> Lastenhoitojärjestelmien kehittämisen tulisi mielipiteiden sijaan pohjautua laajaan tietoon ja asian monipuoliseen tarkasteluun.

Kolmea lasta ei edes kannata viedä kodin ulkopuoliseen hoitoon. Lastenhoitajan palkkaaminen kotiin säästää varovaisestikin arvioiden tunnin aktiivista työaikaa päivässä, vuodessa siis lähes puolitoista työkuukautta. Työskentely toisen kotona lastenhoitajana ei ole sen enempää piikomista kuin työ päiväkodissakaan.

Kysymys on rahan järkevästä käytöstä

Pienten lasten hoidon ja yksityisen hoidon tuki voitaisiin määritellä perhepäivähoitajan palkkauskustannuksiksi omavastuuosuudella (eli kunnallisella perhekohtaisella päivähoitomaksulla) vähennettynä. Näin järjestelmä ei sen enempää suosisi kuin sortaisikaan yksityistä perhepäivähoitoa tai vanhempien omaa lastensa työaikaista hoitoa.

Lasten hoito on ollut aina merkittävä yhteiskunnallinen kysymys. Sen ratkaisemiseksi vaaditaan todellisia vaihtoehtoja.

Päivähoitojärjestelyjen sopiminen naapurien kanssa antaa luontevan mahdollisuuden tutustua ihmisiin ja luoda heidän kanssaan vastavuoroisia yhteistoimintaverkkoja. Kotona lapsiaan hoitavien vanhempien luokse mm. naapuruston lapset voivat koulun jälkeen tulla leikkimään iltapäiväksi tai vain oleilemaan.

Kokopäiväkoulukokeiluista – tai eheytetystä koulupäivästä kuten asia on haluttu ilmaista eufemistisesti – on saatu tai ainakin haluttu nähdä saatavan myönteisiä tuloksia. Kokopäiväkoulu kuitenkin vie lapsen ja perheen omaa aikaa ja tilaa. Se saattaa aiheuttaa enemmän ongelmia kuin ratkaisee.

Hoitoraha voitaisiin määritellä perheen kotikunnassa maksetun perhepäivähoitajan palkkauskustannusten perusteella. Ne käsittävät palkan, lomakorvaukset, sosiaaliturva-, eläke- ja muut työnantajan vakuutusmaksut sekä verovapaan kustannuskorvauksen, mutta eivät hallintokuluja. Perusteena oleva summa tulisi olemaan noin 650 euroa hoitokuukautta kohti, vuodessa siis yksitoista kertaa tuo summa eli 7 150 euroa. Tästä summasta vähennettäisiin perhekohtainen päivähoitomaksu. Käytännössä tukisumma tietenkin jaettaisiin tasan vuoden kaikille kuukausille.

Yksityisessä päiväkodissa hoidettavasta lapsesta voitaisiin tämän lisäksi maksaa lakisääteinen lisätukiosuus, esim. puolet päiväkotipaikan ja perhepäivähoitopaikan kustannuserosta (noin 120 – 180 euroa kuukaudessa). Näin kunnallista palvelua täydentävien yksityisten palvelujen valinta siirtyisi vanhemmille, eikä kunnan tarvitsisi välttämättä ryhtyä kalliiseen hankintakilpailutusmenettelyyn. Toisaalta tämä antaisi vanhempien kannatusyhdistysten ylläpitämille päiväkodeille varman taloudellisen pohjan.

Tässä ehdotetun järjestelmän toteuttaminen aiheuttaisi lisäkustannuksia noin 270 miljoonaa euroa. Se lisäisi lasten työaikaisen hoidon kokonaiskustannuksia kymmenellä prosentilla. Toisaalta säästettäisiin kalliimmissa päiväkotiratkaisuissa, joiden hinta on nykyisellään 11 000 – 13 000 euroa hoitovuodessa bruttona. SDP:n puoluekokous ehdotti päivähoitomaksun poistoa. Sen kustannusvaikutus olisi samaa luokkaa.

Aihe on tabu

Lastenhoito on suurimpia yksittäisiä perheen ja yhteiskunnan menoeriä. Asia koskettaa viidettä osaa maan kansalaisista. Siksi lastenhoitojärjestelmien kehittämisen tulisi mielipiteiden sijaan pohjautua laajaan tietoon ja asian monipuoliseen tarkasteluun.

Mitään kunnollisia tilastoja tai tutkimuksia lasten kunnallisen ja kotihoidon kustannuksista ei löydy mistään. Mielenkiintoista on, että Stakesin tutkijoiden **Minna Salmenin** ja **Johanna Lammi-Tastulan** parin artikkelin lisäksi *Yhteiskuntapolitiikka* -lehdessä, joka on maamme johtava sosiaalipoliittinen julkaisu, on ollut vain yksi kotihoidon tukea käsittelevä artikkeli: tämän jutun kirjoittajan.

Aihe tuntuu olevan tabu. Se merkitsee kuitenkin sitä, että lapsiperheiden todellisista tarpeista ei olla kiinnostuneita. Suuri osa naisista nimenomaan haluaisi jäädä kotiin hoitamaan lapsiaan, jos se suinkin olisi taloudellisesti mahdollista. Yksi syy on paradoksaalisesti se, että silloin he tosiasiallisesti olisivat vähemmän sidottuja kotiin ja lasten hoitoon.

Työväenpuolueet joutuvat nykyisin ihmettelemään, mihin heidän kannatuksensa on kadonnut. Yksi vastaus voi löytyä tältä alueelta. Jos kansalaisen puolue ei ole kiinnostunut kannattajiensa tarpeista, tämä tekee omat johtopäätöksensä: hänkään ei ole enää kiinnostunut äänestämään puoluettaan. YD

Markku af Heurlin on filosofian maisteri ja opettaja.

Kuva: doviende (Flickr)

Eekku Aromaa

Kirjoittaja on Sadankomitean pääsihteeri, joka ajoittain myös autokuskina tunnetaan.

Kampanjabussin kyydissä

Sadankomitean pääsihteeri **Eekku Aromaan** kesä kului rypäleasekampanjabussin ratissa. Matkan varrelta tarttui mukaan unohtamattomia tarinoita ja havaintoja Suomen kansasta.

Kiersin kesän suomalaisia kesätapahtumia ja toreja Sadankomitean kampanjan matkassa. Kampanjan tarkoituksena oli kiertää suomalaisissa kesätapahtumissa ja toreilla kampanjoimassa ja esittelemässä Sadankomitean toimintaa.

Matka alkoi kesäkuun lopussa itärajan tuntumasta, eräältä varuskuntapaikkakunnalta. Saapuessamme kaupunkiin etsimme yhtä kaupungin neljästä torista. Jo neuvonantajan puhe vahvisti ensivaikutelmaa:

- Siinä se sitten on, flash kaboom!, ajo-ohjeet torille päättyivät.

Hiukan myöhemmin kun tämä flash kaboom on tapahtunut, peruutan asunto-autolle varatulle parkkipaikalle. Suuri joukko torikahvilan kanta-asiakkaita tarkkailee, miten peruutus sujuu – sillä ”tuskin tuollainen tyttö osaa peruuttaa isoa autoa törmäämättä mihinkään”.

Armeija luo omaa kaupunkihenkeä

Varuskuntapaikkakunta on ilmiselvästi varuskuntapaikkakunta. Monet eivät halua ollenkaan jutella kanssamme. Ne jotka juttelevat ovat jo muodostaneet käsityksensä kaikesta, positiiviseen tai negatiiviseen suuntaan.

Seuraavana iltapäivänä vuorossa on jo toinen itäsuomalainen kaupunki. Istun työpäivän jälkeen puistossa lukemassa kirjaa, kun lukemiseni keskeytyy. Suunnilleen keski-ikäinen mies tulee juttelemaan. Sinänsä ihan hauskaa, vaikka en erityisemmin ollut seuran kaipuussa. Mies ehdottaa lähtöä taksilla taloonsa – hän haluaisi hiukan keskustella pituudesta ja rahasta. Mikäli ymmärsin oikein, hän olisi halunnut maksaa seksistä. Hänen vihdoin poistuessaan hyvästelen innokkaasti päästessäni palaamaan kirjani seuraan.

Itä-Suomesta aloittaminen oli ehdottoman hyvä ratkaisu. Tämän jälkeen arvelemme, että olemme menossa vaikeammasta ympäristöstä kohti helpompia kohtaamisia ja rakentavampia keskusteluja.

> Siinä se sitten on, flash kaboom!, ajo-ohjeet torille päättyivät.

Keskisuomalaisen pienen kunnan torilla on hiljaista vielä aamulla. Aamupäivän mittaan läheisille penkeille kerääntyy vähitellen joukko miehiä pullojensa kanssa kesäpäivää viettämään. Monet tulevat tervehtimään meitä vihaisina. Hetken heidän kanssaan juteltuamme ymmärrämme kuitenkin, että itä on jäänyt taakse. Keskisuomalaiset tuntuvat olevan vihaisia siitä, että heidän on täytynyt käydä armeija.

- Silloin ei ollut vaihtoehtoja, mutta enää en kyllä menis, eräskin toteaa.

Rintanappien päiväkohtainen myyntiennätys tehdään ehkä tässä vajaan parinkymmenentuhannen asukkaan kunnassa.

Tori on suomalaisen kohtauspaikka

Vaikka välissä käymmekin festareilla ja muissa tapahtumissa, jännittävimmät kohtaamiset tapahtuvat jostain syystä aina toreilla. Tai ehkä se on vain eksotiikkaa, toreilla tapaa laajemman kirjon ihmisiä. Etenkin jos niitä vertaa esimerkiksi Pori Jazzien yhteydessä järjestettävään SuomiAreenaan, jota jotkut piikikkäästi myös oikeiston sosiaalifoorumiksi kutsuvat. Nekin, jotka ovat kanssamme eri mieltä käyttäytyvät asiallisesti.

Pari viikkoa myöhemmin olemme erään pienen pirkanmaalaisen kunnan torilla. Keskustelemme pitemmän aikaa entisen rauhanturvaajan kanssa. Olemme herttaisesti samaa mieltä siitä, että rypäleaseet ja miinat ovat haitallisia rauhan rakentamiselle konfliktin jälkeen ja että ne uhkaavat niin rauhanturvaajien kuin siviilienkin henkeä.

Jossain vaiheessa keskustelua hän ehdottaa, että voisin kysyä häneltä mitä vain hänen kokemuksistaan kentällä, tai esimerkiksi siitä, että minkä pituinen hänellä on.

Kiertueen jälkeen, univelat nukuttuani ja hiukan lomailtuani oikeastaan odotan jo seuraavia kohtaamisia oikeiden ihmisten kanssa – siis sellaisten, jotka eivät rauhanasemalaisten tavoin harrasta omituisia asioita. Outoja asioita, kuten erilaisten asetyyppien humanitaarisia ongelmia tai keltaisen budjettikirjan lueskelua yön pimeinä tunteina.

Vakavasti ottaen suurin osa keskusteluista kuitenkin käsitteli rypäleaseita, miinoja, asevelvollisuutta, uskontojen vaikutusta sotiin ja rauhaan tai sitten sotaa ja rauhaa ylipäänsä. Messuemäntä kiittää ja siirtyy talveksi pääasiallisesti siisteihin sisätöihin.

OAXACAN INTIAANIKANSAT haluavat kehitystä omilla ehdoillaan

Länsimaisen kehityksen malli aiheuttaa ongelmia intiaaneille Lounais-Meksikossa, kertoo meksikolainen kansalaisaktivisti Rubén Valencia Nuñez **Meri Monosen** haastattelussa.

- Koska meillä ei ole kehitystä kamppailemme kehityksen puolesta – mutta ei sellaisen kehityksen puolesta kuin mistä maailmalla puhutaan. Meidän kampailumme on tätä mallia vastaan, selvittää äskettäin Suomessa Euroopan-kiertueellaan vieraillut zapoteekki-intiaani **Rubén Valencia Nuñez**.

Valencia Nuñez puhuu Lounais-Meksikossa sijaitsevan Oaxacan osavaltion kansalaisten päämääristä.

- Aloitimme kehityksen suunnittelun uudelleen siksi, että haluamme oikeudenmukaisemman yhteiskunnan, kestävän talouden ja ekologisen herkkyyden. Perustamme oman kehityssuunnitelmamme näille arvoille – emme halua kulutusyhteiskuntaa, Valencia Nuñez tarkentaa.

Oaxaca on nykyisin Meksikon köyhin osavaltio, jossa virallisten tietojen mukaan aliravitsemus on lisääntynyt viime vuosina. Kaikista köyhimpiä ovat edelleen intiaanit, jotka paikoittain ansaitsevat alle dollarin päivässä.

Köyhyyden maantiede

Ennen Meksikon köyhin osavaltio oli Chiapas, mutta nyt zapatisti-liikkeen ympärille kytkeytyvien intiaanien omien omavaraisuuteen tähtäävien projektien vaikutus on nostanut hyvinvointia, huolimatta Meksikon armeijan hyökkäyksistä yhteisöihin.

- Etelässä katsomme pohjoiseen ja näemme sen mitä emme halua; luonto on tuhottu ja suurella osalla nuoria ei ole tulevaisuutta. Siellä on kahden tyyppistä köyhyyttä; kulttuurillista köyhyyttä ja taloudellista köyhyyttä, suhteuttaa Valencia Nuñez Pohjois-Meksikon kehitykseen. Olosuhteet luovatkin tarpeen oaxacalaisten intiaaniperinteen uudelleen luomiseen sekä elämäntavan suojelulle.

- Kehityksen malli sai intiaanikansat pohjoisessa uskomaan, että he pystyisivät muuttumaan. Tällä hetkellä he ovat keskellä - eivät kummallakaan puolella – eli heillä ei ole mitään. Seurauksena on se, että rikollisuus ja itsemurhat ovat kasvaneet. Tiedämme, että tämä ei ole mikään luonnon lain sanelema asia. Modernisuuden koulu tarkoittaa, että emme enää ole zapoteekkeja, mixeja ja muita intiaanikansoja, sillä kehityksen päämäärä on se, että olemme kaikki homogeenisiä. Pohjois-Meksikon kansoilla ei ollut tilaa olla sitä mitä heille luvattiin ja he menettivät kulttuurinsa, Valencia Nuñez toteaa vakavana.

Intiaanien maat uhattuina

2000 -luvulla monikansalliset yritysprojektit ovat lisääntyneet entisestään Oaxacassa, mutta oaxacalaisten elinolosuhteet ovat huonontuneet entisestään.

- Oaxacan alueella on useita neoliberaalisia projekteja, mutta kaikista tärkein on projekti, jonka päämääränä on rakentaa Panaman kanavan korvaava reitti, Rubén Valencia kuvailee.

Valtaosa Oaxacan alueesta on edelleen intiaaniyhteisöjen yhteisomistuksessa ja näin mantereen valloituksesta tuttu ilmiö kamppailusta intiaanien maista, vesivaroista ja metsistä toistuu.

Alkuvuodesta intiaanipaikallisväestöä pakotettiin myymään La Ventosa -alueella maitaan 150 dollarin hehtaarihintaan Espanjaan rekisteröidyn monikansallisen tuulivoimayrityksen projektia varten. Hankkeen odotetaan olevan erityisen tuottoisa – omistajilleen.

Projektin avajaisiin tulivat Meksikon presidentti **Calderón** ja Oaxacan kuvernööri **Ulises Ruiz Ortiz**. Paikalla oli myös tuhansia sotilaita ja poliiseja vastaanottamassa 600 rauhaomaista mielenosoittajaa.

Aktivismi on suurin rikos

Muita paikallisten arvojen ja monikansallisten intressien konflikteja on lukemattomia. Esimerkiksi kanadalaisen kaivoksen toiminta Oaxacassa tappoi myrkyillä intiaanipienviljelijöiden eläimiä ja tämä sai vähävaraiset pienviljelijät pelkäämään hengissä selviytymisensä puolesta. Chimalapas -sademetsän bioreservaatissa tavattiin opiskelijaa esittävä saksalaisen lääkeyhtiön Bayerin työntekijä, joka oli kartoittamassa mahdollisuuksia koskien bioreservaatin luonnonrikkauksien hyödyntämistä.

Meksikon virallisen tahon vastaus maataan ja ympäristöään puolustavia kansalaisiaan kohtaan on ollut tiukka.

- Kierrän Euroopassa, koska haluamme ilmi-antaa Meksikon ja Oaxacan hallituksen ihmisoikeusrikokset ja sosiaalisen protestin kriminalisoinnin, Valencia Nuñez sanoo.

- Käytännössä luonnonvarojen ja julkisten alueiden puolustaminen on pahin rikos Meksikossa. Aktivisteilla on paljon korkeampia tuomioita kuin huumerikollisilla, jotka ovat jopa tappaneet ihmisiä. Meidän mielestämme Meksikoa halutaan kolonialisoida. Vastustus tätä uusliberalistista politiikkaa kohtaan on suuri, hän vakuuttaa. YD

Meri Mononen on kansalaisaktivisti.

Kuva: Meri Mononen

tulva

FEMINISTINEN NAISTENLEHTI

UUSIMMASSA TULVASSA:
EROISÄT | MARJA-SISKO AALTO | BERLIINI
PROSTITUUTIO | KEITTOKIRJAT
www.tulva.fi

KULTTUURIVIHKOT

Vasemmalta katsova riippumaton aikakauslehti

KULTTUURI JA
YHTEISKUNTA
YKSISSÄ KANSISSA

KUUDESTI VUODESSA

TUTUSTUMISTARJOUS:
KOLME SEURAAVAA NUMEROA VAIN 9,90 €
(KESTOTILAUS)

Irtonumerot Akateemisesta Kirjakaupasta tai kustantajalta internetsivuston kautta

TILAA >>>
www.kulttuurivihkot.fi
Sivustolla myös uutisia, blogeja, keskusteluja ja videoleikkeitä.

Hondurasissa perustuslaillinen kriisi on nostanut pintaan piilevien jännitteiden lisäksi kansalaisten vaatimuksia demokratiasta.

Honduras nousee

HILJAISUUDEN KULTTUURIA VASTAAN

Keski-Amerikan ensimmäinen vallankaappaus sitten kylmän sodan päättymisen paljasti kansalaisyhteiskunnan olevan heikoilla Hondurasissa. Kuitenkin pitkällä aikajaksolla katsottuna kansa on nousemassa ulos näkymättömyydestä ja kohti poliittista toimintaa, pohtii **Maaria Seppänen**.

Aave leijuu jälleen kerran Latinalaisen Amerikan yllä, vallankaappausten aave.

Vielä 1980-luvulla oli arkipäivää nähdä tiedotusvälineissä haudanvakavia, aurinkolaseihin sonnustautuneita sotilashallituksia. Melkein parikymmentä vuotta manner on saanut nauttia suhteellisen rauhallisesta kansalaisyhteiskunnan kehityksestä, siviilihallituksista ja säännöllisistä vaaleista.

Tällä vuosituhannella valtaa on vaihdettu Yhdysvaltojen etelärajan toisella puolella väkivalloin kahdesti: vuonna 2002 Venezuelassa ja 2004 Haitissa. Kesäkuun lopulla tapahtui jälleen vallankaappaus, tällä kertaa yllättävästi Hondurasissa, joka harvoin on ollut esillä kansainvälisessä uutisoinnissa. Vaikka mielestäni kyse ei olekaan sotilasvallankaappauksesta, tälläkin kertaa on vallan anastanut parlamentin puhemies **Roberto Micheletti** esiintynyt julkisuudessa aurinkolasit silmillään.

Tämä kirjoitus perustuu siihen, että vuosina 2002 – 2005 vierailin Hondurasissa säännöllisesti tutkimuksen ja kehityshankkeiden puitteissa. Kesäkuun lopulla vallankaappauksen aikana olin Perussa ja seurasin tapahtumia suorana lähetyksenä kolmen eri latinomaan televisiokanavien välityksellä. Olen pitänyt tietojani ajan tasalla keskieurooppalaisten ja suomalaisten tiedotusvälineiden kautta. ▸

Kansalaisoikeuksien rajoituksista huolimatta kymmenet tuhannet honduraslaiset ovat osoittaneet mieltään ja lakkoilleet viimeisten kuukausien aikana.

Vallankaappauksen kannattajat näkevät hallituksen ja armeijan toimet laillisiksi ja perustuslain oikeuttamaksi.

Olemme ylpeydellä honduraslaisia

Olin lähdössä Yhdysvaltoihin 28. kesäkuuta, kun kaikki alkoi. Monet ihmiset ja kansainvälinen yhteisö väittävät tapahtumia vallankaappaukseksi, mutta he eivät ymmärrä että kyseessä ei ollut ainutlaatuinen tapahtuma. Se oli demokratian reaktio entisen presidentti Zelayan johtaman ryhmän yritykseen muuttaa maan perustuslakia ja yhteiskunnallista järjestystä enemmistön tahtoa vastaan.

Mutta miksi järjestelmää ei voisi muuttaa? En usko, että kukaan ihminen haluaisi korruptoituneen presidentin pakottavan häntä johonkin.

Kuvittele esimerkiksi, jos Tarja Halosesta tulisi elinikäinen presidentti ja samalla pääministeri. Näin todellakin melkein tapahtui Hondurasissa. Vielä 27. kesäkuuta Zelaya olisi voinut perääntyä. Jos Yhdysvaltojen korkein oikeus käskisi Obamaa astumaan viralta, hän tottelisi. Jos hän olisi lainkaan Zelayan kaltainen, hän nauraisi päin oikeusistuimen naamaa.

Perustuslakimme on selkeä. Jos presidentti edes ehdottaa demokraattisen järjestelmän tuhoamista ja uudelleenvalintaa, hän on tuolloin valmis otettavaksi pois viralta. Jos presidentti eroaa, varapresidentistä tulee presidentti. Kongressin puhemies on kolmas tässä jonossa.

Entä sitten armeija? Se ei voi toteuttaa laittomia käskyjä ja sen tulee seurata perustuslakia. Jos presidentti antaa korkeimman oikeuden laittomaksi toteaman käskyn, armeija ei tule tottelemaan sitä. Armeija vartioi lain valtakuntaa. Se ei totellut käskyjä, koska se halusi, vaan koska sen täytyi. Se ei nostanut ketään valtaan, vaan seurasi perustuslakia. Presidentti ei ole lain yläpuolella. Armeija pidätti hänet ja lennätti hänet Costa Ricaan. On selvää, että Zelaya olisi kutsunut ihmisiä kapinaan, ja armeijan velvollisuus on välttää turhia kuolemia.

Zelaya ei lopulta ottanut huomioon ihmisten todellisia tarpeita. Hän jatkoi kansanäänestyksen ajamista, vaikka maatamme oli juuri koetellut maanjäristys. Hänelle tärkein asia oli jäädä vallankahvaan ja matkia oppi-isäänsä, Chavezia.

Olemme honduraslaisina ylpeitä, että lakimme toimivat. Olemme ylpeitä oikeusjärjestelmästä, kongressista ja armeijasta, sillä ne tekivät tehtävänsä. Kysy keneltä tahansa honduraslaiselta ja he ovat tätä mieltä. Talouspakotteet ja ulkomaiden tuomio tulevat jossakin vaiheessa uudelleentarkasteltaviksi. Koko maailma, Taiwania ja Israelia lukuun ottamatta, tuntuu olevan meitä vastassa.

Pieni maamme kuitenkin tietää, että totuus voittaa ja lopulta länsimaiden tulee tunnustaa sen olevan puolellamme. YDIN

Andres Velasquez on honduraslainen myyntipäällikkö, joka asuu ja työskentelee Helsingissä.

Erityisesti Suomessa on herättänyt huomiotani puutteellinen tietopohja kaappauksesta ja sen motiiveista – sekä tietysti Hondurasista, mikä ei ole yllättävää, lieneehän se kansainvälisesti kaikkein tuntemattomin Latinalaisen Amerikan maa.

Kansainväliset ja suomalaiset tiedotusvälineet ovat antaneet ymmärtää, että Hondurasin vallankaappaus johtui siitä, että vaaleilla valittu presidentti **Manuel "Mel" Zelaya** oli pyrkinyt muuttamaan perustuslakia kaksi peräjälkeistä presidentin virkakautta sallivaksi. Väite ei kuitenkaan ole tosi, vaikka sitä käytettiinkin kaappauksen perusteluna. Tästä voidaan vain päätellä, että kansainvälinen lehdistö on mennyt vallan anastaneiden propaganda-ansaan.

Taustalla riita perustuslaista

Hondurasin syrjäytetty presidentti Zelaya halusi järjestää neuvoa-antavan kansanäänestyksen siitä, halusivatko äänestäjät marraskuun lopussa pidettäviin yleisiin vaaleihin (samana päivänä kunnallis-, parlamentti- ja presidentinvaalit) neljännen uurnan perustuslakia säätävän kansalliskokouksen valitsemista varten. Tämä kansanäänestys oli tarkoitus järjestää juuri sinä päivänä, kun Zelaya karkotettiin maasta ja paikoitellen se järjestettiinkin – ymmärrettävästi vaalituloksia ei koskaan julkistettu.

Kansanäänestyksen vaalilippu oli A4-kokoinen ja siinä oli yksinkertainen kysymys vapaasti käännettynä "haluatko, että seuraavissa vaaleissa äänestetään perustuslakia säätävästä kansalliskokouksesta?" sekä laatikot kyllä ja ei -rukseille.

Hondurasin perustuslaki ei toisaalta tunne kansanäänestystä tai referendumia, mistä syystä Zelaya kutsuikin järjestämäänsä "mielipidetiedusteluksi".

Mikäli niin kutsutun tiedustelun tulos olisi ollut myönteinen ja perustuslakia säätävä kansalliskokous valittu vaaleilla, olisi se tietysti voimasuhteidensa mukaan voinut muuttaa perustuslakia niin, että presidentti olisi voinut olla ehdokkaana toiselle kaudelle. Mutta ollaan kaukana siitä, että "Zelaya syrjäytettiin, koska hän aikoi muuttaa perustuslakia niin, että hän olisi voinut jatkaa toiselle kaudelle" kuten asia suomalaisessa lehdistössä yleensä esitettiin.

Armeija vallan takaajana

Hondurasin perustuslakioikeus oli tehnyt päätöksen, että Melin järjestämä kansanäänestys oli laiton ja perustuslain vastainen. Kun sitten presidentti erotti puolustusvoimien komentajan, joka kieltäytyi noudattamasta presidentin antamia käskyjä ja jakamasta vaalimateriaalia kansanäänestystä varten, korkein oikeus palautti virkaansa puolustusvoimien komentajan kävellen näin lain mukaan puolustusvoimien ylipäällikön aseman omaavan presidentti Zelayan yli.

Tämän jälkeen parlamentin puhemies, Zelayan liberaalipuoluetta edustava **Roberto Micheletti** lähettikin armeijan karkottamaan Zelayan maasta ja julisti itsensä väliaikaishallituksen presidentiksi.

Costa Rican presidentti ja Nobelin rauhanpalkinnon vuonna 1984 saanut **Oscar Arias** on tuloksettomasti yrittänyt toimia välittäjänä osapuolten välillä. Zelaya on päättänyt palata Hondurasiin ja Micheletti on yhtä päättäväisesti sitä mieltä, että Zelaya ei missään nimessä tule palaamaan kotimaahansa ellei samalla alistu perustuslakituomioistuimen tuomittavaksi.

Aito demokratia vielä kaukana

On liian yksinkertaista pitää tapahtumia pelkästään liberaalipuolueen kahden voimahahmon, Zelayan ja Michelettin välisenä valtataisteluna. Samaa voi sanoa vanhojen aikojen tapaan Yhdysvaltojen tiedustelupalvelun syyttämisestä.

Toisaalta vastakkain ovat tiukka laillisuusperiaate ja kansalaisten laajempaa osallistumista ajava populismi, joiden molempien taustalla on kyse vallasta. Honduras on maa, jonka kaksipuoluejärjestelmä on harvinaisen oligarkkinen. Liberaalipuolue ja kansallinen puolue ovat perinteisesti eronneet toisistaan vain näennäisesti.

Asian ydin

Honduras on seitsemän miljoonan ihmisen tasavalta Keski-Amerikassa, jonka väestöstä noin puolet asuu köyhyysrajan alapuolella. Maa oli Yhdysvaltojen tärkeä liittolainen kylmän sodan aikana ja Nicaraguan hallitusta vastaan taistelleiden kontra-sissien tukikohta.

Vuonna 2005 presidentiksi valitun **Manuel Zelayan** kaudella minimipalkkoja on nostettu 60 prosenttia ja köyhyys on laskenut kymmenyksellä. Maa myös solmi viime vuonna sopimuksen vasemmistolaisen yhteistyöorganisaatio Alianza Bolivariana para los Pueblas de Nuestra América (ALBA) -järjestön kanssa.

Kesäkuun 28. päivä maasta ulos viety Zelaya palasi maahan 21. syyskuuta salaa. Yksikään valtio ei tunnusta Hondurasin valtaa pitävää hallitusta. Vallankaappausta seuranneina kuukausina mielenosoitukset ja lakot hallintoa kohtaan ovat olleet jatkuvia ja niihin on ottanut osaa kymmeniä tuhansia honduraslaisia.

Ihmisoikeusjärjestöt ovat tuominneet vallankaappaushallinnon toimet kansalaisoikeuksien rajoittamiseksi. Tuhansia ihmisiä on pidätetty rauhanomaisissa mielenosoituksissa. Valtion turvallisuusjoukkojen väkivalta kansalaisia kohtaan on Amnesty Internationalin mukaan hallituksen hyväksymää.

Poliittisten graffitien lisäksi vastarinta on synnyttänyt runoutta, musiikkia ja kuvataidetta.

Kumpikaan puoli ei ole viaton

Tervehdykseni kaikille ystäville ympäri maailmaa, jotka luette tätä. Olen Yamil Gonzales, ja olen honduraslainen.

Kuten useimmat maanmiehistäni, olen asunut hyvin lähellä tätä poliittista kriisiä. Mielestäni tämänhetkinen tilanne on hyvin monimutkainen. Molemmat puolet ovat epäonnistuneet pitämään toimintatapansa laillisuuden ja hyväksyttävyyden rajoissa, ja molemmat ovat ottaneet osaa laittomuuksiin.

Hondurasilla on mielenkiintoinen historia. Ennen vuotta 1980 maassa oli monia vallankaappauksia. Kun uutta perustuslakia laadittiin 1980-luvun alussa, siihen luotiin erittäin keskeisiä säädöksiä, joiden odotettiin estävän tulevia kaappauksia ja muita konflikteja. Noiden säädöksien rikkomisesta voidaan rangaista hyvin voimakkaasti, jopa kansalaisuuden menetyksellä.

Presidentti Manuel Zelaya rikkoi laki ajamalla ”neljättä uurnaa”, jolla hän pyrki muuttamaan tämän perustuslain asetuksia. Maan kansallinen kongressi, korkein oikeus ja vaalilautakunta varoittivat häntä, ja olivat yhtä mieltä siitä, että Zelaya pyrki laittomuuksiin. Tästä huolimatta hän osoitti välinpitämättömyytensä ja jatkoi kampanjaa.

Mitä tapahtui 28. päivä kesäkuuta Hondurasissa? Korkein oikeus määräsi Zelayan, joka oli vielä tuolloin maan kansalaisen, pidätettäväksi. Poliisin olisi tullut toteuttaa määräys, mutta kuinka kävikään? Armeija lähetettiin töihin ja Zelaya maasta ulos. Tuo toimintatapa oli äärimmäisen eri-koinen, sillä armeijalla ei ole valtaa eikä oikeutta viedä ketään ulos maasta ilman oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä.

Reaktio molemmilta ryhmiltä, presidentin kannattajilta ja vastustajilta, oli välitön, ja loppu on historiaa. Kesäkuun lopusta lähtien maa on jakautunut kahteen leiriin: ”vastarintaan” ja opposition kutsumiin ”vallankaappaajiin”. Vastarinnan edustajat ovat olleet kaduilla eniten ja ovat kieltämättä syyllisiä suurimpaan osaan vandalismista, kuten kuvistani voi päätellä. Heidän teoistaan on tullut yhä kuumapäisempiä.

Mutta kuka on oikeassa? Mielestäni kumpikaan kahdesta puolesta ei voi pestä käsiään tässä asiassa. Honduras tarvitsee puolueettoman tuomarin tunnistamaan ja rankaisemaan molempien puolien rikoksia. Zelaya ei voi enää palata valtaan, sillä hän ei ole enää virallisesti maan kansalainen, puhumattakaan siitä, että hän olisi presidentti. Hondurasin nykyinen hallitus ei ole syytön, eikä heitä tule kohdella niin kuin viattomia sankareita. Heidän täytyy kantaa vastuu siitä, mitä he ovat tehneet maalle ja Manual Zelayalle. Myös heidän tekonsa oli laiton.

Toivon kaikkein parasta maalleni. Minun viimeinen ajatukseni onkin: poliitikot eivät tee meitä vapaiksi, nosta elämänlaatua tai tee meistä parempia ihmisiä. Maamme kohtalo on itsenäisesti ajattelevien ja toimivien ihmisen käsissä. Valinta on meidän. YD

Yamil Gonzales on valokuvaaja, graafinen suunnittelija ja opettaja.

Keskellä kylmää sotaa

Olin ällikällä lyöty kaiken alkaessa, sillä en uskonut kotimaani koskaan joutuvan vallankaappauksen uhriksi. Aamuvarhaisella äitini koputti oveeni ja sanoi, että Zelaya on karkotettu Costa Ricaan. Perustuslain muutosta olivat ympäröineet monet huhut ja konfliktit. Elimme vaikeita aikoja, mutta emme arvanneet miltä suunnalta kovin isku oli tulossa.

Koko tilanne oli outo. Ulkomaiset kanavat raportoivat suorana lähetyksenä Zelayan tiedotustilaisuutta Costa Ricasta, jossa hän istui vielä pyjama päällään. Paikalliset kanavat lähettivät musiikkia ja urheilu-uutisia ja kielsivät vallankaappauksen tapahtuneen. Sitten lähetykset keskeytettiin ja jäimme uutispimentoon. Yritin etsiä tietoa internetistä, mutta pian myös sähkönjakelu keskeytettiin. Meitä kaikkia pelotti. Äitini keitti vielä viimeiset kahvit.

Lähdin osoittamaan mieltä vallankaappausta vastaan presidentinpalatsin luo. En itse ollut koskaan Zelayan puolella, mutta meitä yhdisti hämmennys ja viha tapahtuneen johdosta. Mielenosoittajat järjestäytyivät pian erilaisiin komiteoihin. Itse olin mukana tiedottamassa mielipiteistämme ja ohjelmasta ulkomaisille lehdistön edustajille.

Välillä mielenosoittajat ja sotilaat ottivat yhteen. Sotilaat ampuivat kumiluoteja ja kyynelkaasua. Välillä poltettiin autonrenkaita, maan tasalle paloi myös kokonaisia rakennuksia. Ja sitten kova sade taas rauhoitti mielenilmaukset. Ne olivat pelottavia hetkiä.

Elämä kuitenkin jatkui poikkeustilan keskelläkin. Palatsin edessä ihmiset toimittivat kansanäänestystä. Ihmiset kävivät äänestämässä ja vaalivalvojat varjelivat ääniuurnia kuin henkeään, tekivät ruokaa ja pitivät kahvitaukoja. Monet nukkuivat kadulla. Kadut täyttyivät poliittisista graffiteista. Kulttuuri sai vallankaappauksesta pontta uudelle kukoistuskaudelleen. Pääkaupunki täyttyi runoudesta, musiikista, kuvataiteesta.

Ulkonaliikkumiskielto on jättänyt jälkensä. Harvat käyvät ulkona syömässä tai kauppakeskuksissa. Olemme maailmasta erillään, yksikään ulkovalta ei tunnusta Michelettin hallintoa. Jos Zelayan ei anneta palata maahan, uusien vaalien tulosta ei tulla tunnustamaan kansainvälisesti.

Jossain vaiheessa koko maa oli niin jakautunut ja vihan täyttämä, että kärsimme masennuksesta, hermoromahduksista ja stressistä. En jaksa enää tapella perheeni kanssa, vaikka olemmekin jakautuneet eri kannoille tässä tilanteessa.

Kansallisia riitoja on kuitenkin vaikeampi lievittää. Enää kenenkään ei tarvitse piilotella mielipiteitään, vaikka ne perustuvat usein heiveröiselle pohjalle. On surullista, kuinka ihmiset eivät ajattele itse. Maa on jakautunut rikkaiden ja köyhien, vallankaappauksen puolustajien ja vastustajien kesken. Rasismi ja vihamielisyys ovat nousseet pintaan ennennäkemättömällä tavalla.

Tunnen, että olemme joutuneet kylmän sodan keskelle 2000-luvulla.

Marcela Guzmán on opiskelija ja Movimiento Amplio por la Dignidad y la Justicia –kansalaisliikkeen jäsen.

Tämän vuoden aikana Zelaya ajautui vasemmalle Venezuelan presidentti **Hugo Chavezin** ajaman populismin suuntaan, mikä uhkasi vakiintunutta ”kauhun tasapainoa” vallan keskittymisessä.

Geopoliittisella tasolla tarkasteltuna Hondurasin tapahtumat ovat ilmaus siitä pelosta, jonka Venezuelan Hugo Chávez öljyvaroineen aiheuttaa alueella. Mielestäni tämä pelko on aivan oikeutettua – Chávezin öljydollareilla ostettu vaikutusvalta oikeasti aiheuttaa poliittista epävakautta Latinalaisessa Amerikassa. Zelayakin kääntyi *chavismon* kannattajaksi yhdessä päivässä tavattuaan Venezuelan rääväsuisen presidentin, joka on antanut anteeksi Hondurasin valtiovelkaa Venezuelalle ja luvannut maalle kehitysapua. Esimerkiksi viimeaikaisissa Bolivian ja Perun välisissä kiistoissa monet paikalliset näkevät Hugo Chávezin sormenjäljet.

Viime kädessä mielestäni Hondurasin vallankaappaus on myös osoitus siitä, että edustuksellinen demokratia monissa Latinalaisen Amerikan maissa ei ole tuonut yhteiskuntiin aitoa demokratisoitumista. Hondurasin kaltaisissa suljetuissa, sisäänpäin kääntyneissä maissa pieni perinteinen poliittinen eliitti on pystynyt säilyttämään asemansa ja etuoikeutensa. Taloudellinen ja poliittinen eliitti eivät ole eriytyneet toisistaan.

Hondurasin näkymätön kansa

Itse kuitenkin näen lopulta Hondurasin vallankaappauksen merkityksen syvärakenteiden pitkän tähtäimen kehityksen valossa. Honduras on mitä tyypillisimmin niin sanotun hiljaisuuden kulttuurin maa. Sen erottaa muista Latinalaisen Amerikan maista kansalaisten näkymättömyys mediassa. Yksityiset tiedotusvälineet ovat poliitikkojen omistuksessa ja väestö alistuu auktoriteettien valtaan. Pelko juontuu osaltaan kuumaksi muuttuneen kylmän sodan ajoilta, jolloin Honduras toimi Yhdysvaltojen tukikohtana alueella sisällissotien riehuessa naapurimaissa.

Kun maa nyt on jakautunut voimakkaasti kahtia toisaalta näennäisen laillisuuden puolustajiin Zelayaa vastaan ja Zelayan innokkaisiin kannattajiin, positiivista asiassa etsien voidaan todeta, että Hondurasin kansalaiset ovat heräämässä poliittiseen toimintaan. Zelayan tueksi järjestetyissä mielenosoituksissa yleinen vaatimus onkin, että kansa haluaa osallistua enemmän poliittiseen päätöksentekoon.

Juuri tästä syystä Melin haluama ”mielipidetiedustelu” oli niin uhkaava molempien puolueiden valtaeliitille. Argumentti kahdesta peräkkäisestä presidenttikaudesta Zelayan vallasta syrjäyttämisen motiivina on vain puolittainen tekosyy. Kyseessä näyttää olevan hondurasilainen maan tapa: vuonna 2002 maan lakimiesliitto syrjäytti laittomasti kokoon kutsutussa yhdistyskokouksessa laillisesti valitun, mutta häiritseväksi koetun hallituksensa.

Varmaa toisaalta on, ettei Hondurasin tilanteeseen ole tyydyttävää, normaalidemokratian mukaista ratkaisua. Kansainvälinen paine ei Hondurasissa paljoa paina ja nimekkäine välittäjineenkin se voi korkeintaan painostaa Michelettin pitämään lupauksensa järjestää marraskuun lopun vaalit normaaliaikataulun mukaan, vaikka niiden legitimiteetti olisi kyseenalainen.

Kuten eräskin hondurasilainen varaministeri minulle totesi runnottuaan vastustuksesta huolimatta läpi klientilistisen nimityksen: ”Näin me olemme aina tehneet eikä meillä ole mitään syytä muuttaa tapojamme”.

Maaria Seppänen on filosofian tohtori ja Latinalaisen Amerikan tutkimuksen dosentti Helsingin yliopistossa..

Kuvat: Yamil Gonzales

Tietoverkot TUOVAT ystävyyden POLITIIKKAAN TAKAISIN

Sosiaaliset mediat ovat vielä aliarvostettuja poliittisen toiminnan muotoja. Twitter, Facebook ja nettikeskustelut ovat kuitenkin avain politiikan uudistamiselle niin Suomessa kuin ulkomailla, kirjoittavat **Tapio Häyhtiö** ja **Jarmo Rinne**

PERSEPOLIS 2.0

Kaksi Iranin ulkopuolella asuvaa **Marjane Satrapi** -fania on hyödyntänyt tämän tunnistettavaa tyyliä tekemällä nettiin sarjakuvanovellin Iranin vaalien jälkeisestä tilanteesta. Tekijät **Sina** ja **Payman** ovat sanoneet haluavansa herättää sellaisten ihmisten mielenkiinnon joita Iran ei kiinnosta.

Satrapin sarjakuvat ovat kopiota paljon parempia, visuaalisesti ja sanallisesti. Hän on kuitenkin hyväksynyt tämän tietoisen imitaation. Sinänsä Persepolis 2.0 on kiinnostava esimerkki sosiaalisen median poliittisesta käytöstä. Verkkosivujen ohella se löytyy Flickristä, jossa jokaisella kuvalla on tuhatkunta katsojaa. Sarjakuvan kotisivuille oli keskikesän tiedoilla klikattu 50 000 kertaa, 150 maasta.

www.spreadpersepolis.com

Riitta Oittinen

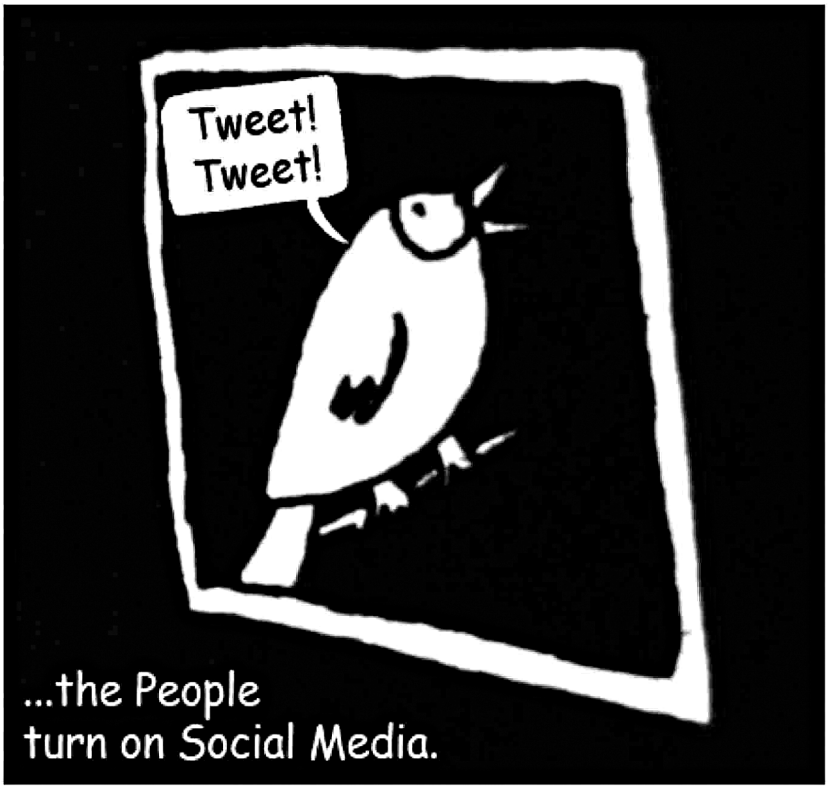

Verkkoselainten syntyminen 1990-luvulla loi puitteet nykyajan suurimmalle viestinnän vallankumoukselle. Graafisten käyttöliittymien myötä internet muuttui ympäristöksi, jossa oli aiempaa vaivattomampaa jakaa sisältöjä ja luoda verkkosivustoja. Internetin kehitys on jatkunut 2000-luvulla nimellä Web 2.0. Sen kautta netin surffaajista on tullut myös sen sisällön tuottajia.

Web 2.0 -alustoja, joita ovat muun muassa Facebook, Twitter, MySpace ja YouTube, ei vielä oteta kovinkaan vakavasti poliittisina foorumeina. Valtaosa sosiaalisen median käyttäjistä käyttää sovelluksia yhteydenpitoon ja valokuvien, videoiden tai kuulumisien vaihtoon ystävien kanssa.

Verkkoviestinnän kasvu on kuitenkin myös muuttanut kansalaisten poliittista käyttäytymistä. Se on antanut uuden mahdollisuuden yksilöllisesti tärkeiksi koettujen asioiden esille tuomiselle ja vaihtoehtoisten agendojen ajamiselle. Poliittinen kansalaistoiminta etsiytyykin internetiin, koska siellä mahdollistuu aika- ja paikkarajoitteet ylittävä nopea viestintä sekä omaehtoinen julkisuuden tuottaminen.

Verkkopolitiikka ja sen luomat yhteisöt ovatkin tyyliltään perinteistä politiikkaa karnevaalisempaa ja moniäänisempää. Nettiyhteisöllisyydet myös poikkeavat olennaisesti niistä käsityksistä, joilla fyysisen toimintaympäristön yhteisöllisyyksiä selitetään. Verkossa läsnäolon merkitys ei ole ratkaiseva yhteisöllisyyden synnyssä. Toimintaan voi osallistua periaatteessa mistä päin maailmaa tahansa.

Sosiaalisella medialla onkin valtava poliittinen potentiaali. Osallistumisen ja sitoutumisen kynnys on matalampi kuin vaikkapa kyltin tekeminen ja sen kantaminen tuulessa ja tuiskussa marraskuisessa mielenosoituksessa. Samalla suurin osa sosiaalisessa mediassa käynnistettävistä kampanjoista jääkin virtuaaliseen bittiavaruuteen, eikä realisoidu toiminnaksi kaduilla.

Netin sananvapaus jakaa yhteiskuntaa

Internet tarjoaa mahdollisuuksia nyky-yhteiskunnan portinvartioiden, eli valtamedian, ohittamiseen. Ihmiset voivat verkon eri alustoilla lähettää viestejä ja vaihtaa mielipiteitä keskenään ilman toimituksellisia välikäsiä.

Horisontaalinen kansalaistoiminta ei oikein avaudu tavanomaisen institutionaalisen politiikkakäsityksen näkökulmasta, jossa politiikka ymmärretään hierarkkisesti järjestäytyneeksi. Niissä poliittiset voimat tuottavat jokaisen elämään vaikuttavia ratkaisuja. Sen sijaan uuden ajan kansalaisvaikuttaja haluaa oman elämänsä ja arvojensa pohjalta valita asiat, joiden puolesta toimii. Poliittisen toiminnan asialistasta tulee näin korostetun asia- ja henkilökohtainen ja toiminnan asialistalle valikoituu muun muassa kuluttamiseen, eläinoikeuksiin, ympäristöön, terveyteen, paikalliseen kaupunkisuunnitteluun sekä identiteettiin liittyviä huolenaiheita.

Parhaimmillaan omakohtaiseen reagointiin perustuva verkkopolitiikka on demokratiaa täydentävää, mutta sen kääntöpuolena verkossa rehottaa myös ”vihan politiikka”. Sen ilmenemismuotoja voivat olla poliittista väkivaltaa lietsovat äänet, rasismin ihannointi ja julkiset herjaukset.

”Vihan politiikan” pyrkimyksenä on hajottaa yhteiskunnan perusarvoja ja -rakenteita. ”Hyvän ja toivon politiikka” taas pyrkii vaikuttamaan havaittuihin ongelmiin ja rakentamaan parempaa yhteiskuntaa. Verkkoviestintä antaa välineet kumman tahansa päämäärän ajamiseen.

Mobilisointi kaveripohjalta

Vaikka internetin palvelut ja sovellukset ovatkin suuressa määrin kaupallisia, omaehtoinen kansalaistoiminta kukoistaa netissä. Verkkotoiminnan rakenne suosii satunnaisia, jonkin aiheen tai teeman ympärille tihentyviä, toimintaverkostoja.

Tällaisista verkkoyhteisöistä voi kehittyä kollektiivisen älykkyyden lähteitä, kun niissä parveilevat yksilöt tekevät yhteistyötä ratkaistakseen ongelmia tai saavuttaakseen jonkin tärkeäksi koetun päämäärän. Web 2.0 -sovelluksia kutsutaankin myös vertaismedioiksi.

Perusajatuksena verkkoyhteisöjen horisontaalissa toiminnassa on luoda toimijoiden välille ▶

kommunikatiivinen tila, joka mahdollistaa ajatusten esittämisen ja yhdessä toimimisen. Toimintaa kuvaa sen aloittaminen johonkin asiaan liittyen ja toiminnan eteneminen yksilön oman aktiivisuuden mukaan. Yksilöllisten tekojen summana syntyy kollektiivista liikehdintää, joka avaa toimijoille vaikuttamisen kanavan ja jopa jonkinasteisen ryhmäkuulumisen tunteen.

Tutkimuskirjallisuus viittaa tällaiseen emergenttiin toimintaan parven tai parveilun käsitteillä. Verkkoparvi puolestaan voi organisoitua moniääniseksi toimijakollektiiviksi, jossa yksilöt löytävät yhteisen ja tavoittelemisen arvoisen päämäärän.

Rajoja rikkovat tietoverkot

Verkostomainen parveilu onkin digitaalisen informaatioajan merkittävimpiä konfliktuaalisen politiikan toimintamuotoja, josta on hyviä esimerkkejä niin Suomesta kuin ulkomailta.

Iranin kesäkuisen presidentinvaalien tulosta protestoivat mielenosoitukset mobilisoitiin sosiaalisen median alustoja hyödyntäen. Erityisen käteväksi välineeksi osoittautui kännykkään tilattavissa oleva miniblogi Twitter, joka toimi lähes reaaliaikaisena tiedotuskanavana väkijoukkojen mobilisoinnissa, ohjailussa ja poliisien ja armeijan liikkeistä kertomisessa.

Toisaalta suomalaista juorulehtijournalismia vastustaneessa ”Lordi-protestissa” keväällä 2007 verkkokeskustelu nostatti lyhytaikaisen, mutta intensiivisen kansalaisliikehdinnän. Liikehdinnän vaikuttamisen keinoja olivat vetoomukset, boikotit, tiedotustoiminta keskustelupalstoilla ja verkkosivustoilla, toimijaverkoston kokoaminen, virtuaaliset tilanvaltaukset, lehtien nurin kääntäminen lehtimyyntipisteissä, aktioista kertovien kuvien lähettäminen verkkoalustoille sekä lehtien työntekijöiden ja kaupallisten yhteistyökumppaneiden suora painostaminen sähköpostitse.

Vaihtoehtoisen globalisaation liikehdinnän tutkimuksessa on todettu avoimien sähköpostilistojen suuri merkitys kollektiivisten identiteettien syntymiselle. Globalisaatiokriittinen keskustelu sosiaalifoorumeissa on ollut poikkeuksellisen kompleksista, sillä toiminnassa on ollut mukana ihmisiä esimerkiksi ammattiliitoista, maanviljelijäjärjestöistä, alkuperäis- ja vähemmistökansoista ja anarkistien ryhmistä.

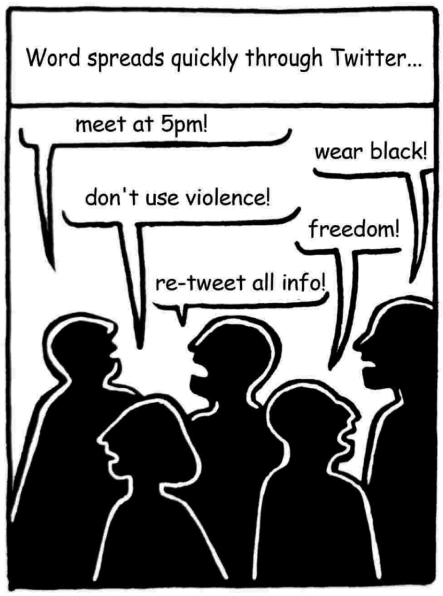

Monenkirjavia toimijoita varten on perustetuilla avoimilla sähköpostilistoilla on keskusteltu toimintaperiaatteista ja suunniteltu toimintaa. Sähköpostilistojen on havaittu auttaneen toimijoiden välisten konfliktien lieventämisessä ja luovan kollektiivista identiteettiä liittyen erilaisiin maantieteellisiin alueisiin ja asiakohtaisiin huolenaiheisiin.

Nettipiratismi on neljäs havainnollistava esimerkki, jossa tekijänoikeuslainsäädäntöä ja patenttijärjestelmää muuttamaan pyrkivä sekä kulttuurin jakamisen avoimuutta ajava liikehdintä on mobilisoitunut juuri internetin kautta.

Puolueeksi se on organisoitunut lukuisissa maissa ja Ruotsissa se on jopa kyennyt ponnistamaan EU-parlamenttiin. Piraattien kansallisten ryhmien ja organisaatioiden lisäksi toimintaan linkittyvät avoimen lähdekoodin, tekijänoikeuslainsäädännön muuttamisen ja yksityisyyden suojan puolestapuhujat.

Viimeksi kevättalvella 2009 yksi nopeimmin kasvaneista suomenkielisistä Facebook-ryhmistä oli maahanmuuttajakriittinen ”Autetaan somaliystävämme takaisin kotiin”, joka poiki myös paljon kannattajia keränneen vastaryhmän. Aihe ylitti näkyvästi uutiskynnyksen myös perinteisessä mediassa. Muutaman viikon kukoistettuaan ryhmä kuitenkin poistettiin Facebookista rasistisena. Keskustelu aiheesta ei kuitenkaan tyrehtynyt, vaan siirtyi muille foorumeille.

Maahanmuuttoa vastustavalla nettikeskustelulla on ollut vaikutusta Perussuomalaisten vaalivoittoon niin kunnallisvaaleissa kuin eurovaaleissa. Perussuomalaiset ja puoluetta lähellä olevat tahot ovat oivaltaneet ottaa aloitteen käsiinsä ja keränneet netissä kannatusta räväköillä mielipiteillään. Valtamedia on joko vaiennut vaikeasta aiheesta tai yksisilmäisesti moralisoinut netissä käytävää keskustelua.

Kevytaktivismi vaikuttavana toimintana

Sosiaalisen median merkitystä poliittiselle toiminnalle ei ole syytä vähätellä. Kaveripiirien verkostoissa viestit, kutsut ja mielenkiintoiset linkitykset leviävät nopeasti: suurten väkijoukkojen koolle kutsuminen ja ohjailu käy sukkelasti.

Ehkäpä merkittävin yksittäinen seikka sosiaalisen median poliittisessa potentiaalissa onkin, että se tuo takaisin ja korostaa ystävyyden merkitystä poliittisen sidoksen syntymisessä. Ajatellaan vaikkapa, että saan virallisen kutsukirjeen puolueen paikallisosaston vuosikokoukseen ja asialistalla olisi vuosikertomuksen läpikäyminen ja hyväksyminen: tarjolla kahvia ja pullaa. Toinen kutsu on tullut rempseiltä mutta tiedostavilta kavereiltani Facebookissa ja tarkoitus olisi miettiä seuraavaa CarrotMob-tempausta tuopposen äärellä ja muutenkin vaahdota maailman vääryyksistä. Hmm… Kummankohan sitä valitsisi? YD

Tapio Häyhtiö (Tampereen yliopisto) ja Jarmo Rinne (Jyväskylän yliopisto) ovat politiikan tutkijoita.

Kuvat: Sina & Payman: Persepolis 2.0

Kaveripiirien verkostoissa viestit, kutsut ja mielenkiintoiset linkitykset leviävät nopeasti: suurten väkijoukkojen koolle kutsuminen ja ohjailu käy sukkelasti.”

Vapaus valita toisin: näkökulmia ja raportteja

RICARDO TRABULSI

Vapaus valita toisin -lehti-ilmoitus 1.5.2009

Tapahtuma Helsingin Kulttuuritalolla 13.6.2009

Perusturvaan välittömästi 120 euroa! www.eiriita.fi

Kantisillat Helsingissä joka kuukauden 1. torstai klo 18

”Kiitos riittää! Kapitalismin kriisistä vaihtoehtoihin”
Vanhalla kirjastotalolla, Tampereella, 24.10.2009 11 – 16

www.vapausvalitatoisin.org

TULE MUKAAN!

Meilaa: yhteys@vapausvalitatoisin.org

TOPI LAITI

VAIHTOEHTO etsii muotoa

Helsingin Kulttuuritalolla 13.6. avatussa kampanjassa toivottiin uusia toimintatapoja ja uutta politiikkaa.

Vaikka poliitikkoihin viitattiin lehdistössä, Vapaus valita toisin keräsi yhteen ”tavallisia” kansalaisia eri taustoista yli punaviher- ja vasemmisto–porvaristo- ja aktivisti–eristäytyjä-linjojen. Avaustilaisuudessa nostatettiin henkeä **Arja Alhon**, **Esa Lehtisen** ja **Teivo Teivaisen** voimalla. Foorumeissa avattiin keskustelua ja työstettiin konkreettisia kampanjaideoita.

Ongelmia ja jopa ratkaisuehdotuksia riitti. Monessa työryhmässä aikaa tai resursseja oli lähinnä eri näkökulmien esittelyyn. Sanomisen tuska venytti monia alustuksia. Avoimuus, tehokkuus ja vapaa pohdiskelu rajoittavat toisiaan, mutta jotain syntyi!

Yhteisen tilan pyrkimyksenä ei ollut vain oman aatteen, ajatuksen tai liikkeen esiintuominen vaan keskustelu, synergian luominen eri näkökulmien välille – poliittisten projektien synnyttämiseksi. Jaettu huoli ja into huokuivat ilmassa tilaisuuden avauksesta sen loppuun saakka. Vaikka toivottiin kampanja-aloitteita, joihin moni suhtautuisi myönteisesti, ei pyritty samanmielisyyteen vaan lähtölaukaukseen erilaisille projekteille.

”Vihdoinkin!”

Kesäkuun tilaisuuden palautteesta henki vahva tunne siitä, että tätä oltiin odotettu. ”Hyvä, laaja, monipuolinen, tarpeellista virikettä tarjoava parempaa maailmaa kaipaaville lepattaville sydämille.” ”Vihdoinkin uutta laajaa kansalaisliikettä!” Puheenvuorojen moninaisuutta kehuttiin.

Toiveet olivat usein vastakkaisia. Aikaa oltaisiin toivottu pienryhmätyöskentelyyn ja keskusteluun, vaikka toisaalta jakaantumista harmiteltiin. Yksi kommentoi: ”Touhun nimeä moittivat monet: se ei selvitä liikkeen sisältöä/tavoitteita – sopii mille tahansa porukalle eikä avaudu ’kansan syville riveille’.” Toisen taas totesi: ”Pyrkimys konkreettisuuteen ideoinnissa ohjasi aika voimakkaasti keskustelua, perusteellinen ideologinen keskustelu kärsi.”

Jatkossa toivottiin ”keskustelua myös toreilla, ei pelkästään virtuaalidemokratiaa”, sekä wiki- ja sosiaalisen median käyttämistä vuorovaikutteisesti ja teemojen esiintuomista mediassa.

Hämmentyikö media?

Median kuvaukset tapahtumasta olivat hieman hämmentäviä, tai ehkä media oli hämmentynyt. Yleisradio television pääuutislähetyksessään päätti tulkita tapahtuman vasemmistopuolueiden kriisin työpajaksi. Näytettiin kuinka SDP:n puheenjohtaja **Jutta Urpilainen** kävi paikalla, tuli haastetuksi ja lähti paikalta. **Erkki Tuomiojalta** kyseltiin SDP:n ja Vasemmistoliiton yhdistymisestä. Vasemmistoliiton nykyinen puheenjohtaja **Paavo Arhinmäkikin** oli läsnä.

Ei kuitenkaan ollut kyse puoluepoliittisesta tapahtumasta vaan pikemminkin suuri osa tapahtumaan osallistuneista poliittisista toimijoista oli aktiiveja kansalaisjärjestöissä. Vasemmistoaktiivien lisäksi myös vihreät olivat vahvasti läsnä. Tulkinta paljasti puoluepolitiikan ensisijaisuuden suomalaisessa mediassa.

Helsingin Sanomat puolestaan ei noteerannut lainkaan Kulttuuritalon täyttänyttä poliittista tapahtumaa. Kansalaisjärjestöt ja puolueriippumaton toiminta sosiaalifoorumeita myöten ovat aliedustettuna Hesarin uutisoinnissa. Kuitenkin *Aamulehdessä* tapahtumasta nostettiin eriin erilaisia näkökulmia. Ehkä näyttävän jutun ansiosta Tampereella tapahtuma sai pian jatkoa.

Kansalaisaloitteidenkin menestys riippuu näkyvyydestä mediassa. Portinvartijoihin tulisi vaikuttaa. Mutta miten? Vääristely ja huomioimattomuus ei lupaa hyvää. Valtakunnallinen lehtimainos maksaa tuhansia euroja, mutta ei kai Suomessa palstamillimetrejä pidä ostaa?

Kampanjat käyntiin

Kesän jälkeen aktiivisesti järjestämässä olleiden karonkassa todettiin, että webbisivujen päivitystä ja massameilejä odotellaan. Samoin jatkotapahtumia. Tarkoitus ei kuitenkaan ollut järjestää poliittista versiota sosiaalifoorumista. Mitä sitten voisimme kukin tahoillamme tehdä? Kantisiltoja paikallisissa kahviloissa tai baareissa? Mitä käy nuorten Vapaus valita toisin -tapahtumalle?

Syksyllä prosessi poikii ainakin yhden kampanjan: ”Ei riitä!”-kampanja vaatii *perusturvan*

SANNA VALLINEN

SANNA VALLINEN

SANNA VALLINEN

Osallistujista itsestään riippuu, mitä toimintaa liikehdinnästä syntyy. Vapaus valita toisin -meililista ja nettisivut ovat apuna.

nostoa 120 euroon. Adressin voi allekirjoittaa ja asiasta keskustella kampanjasivuilla, www.eiriita.fi. Vapausvalitatoisin.org -sivustolta löytyy myös joka kuun ensimmäisenä torstaina Helsingissä pidettävän kantisillan paikka.

Foorumipalautteessa toivottiin tapahtumia seuraavaksi muualle kuin Helsinkiin. Tampereella sanotaan ”Kiitos riittää!” syysfoorumissa Vanhalla kirjastotalolla, lauantaina 24. 10., klo 11 – 16.

”Ketkä me? Miten?”

Vapaus valita toisin ei ole kenenkään tai minkään vaan yksittäisten toimijoiden alulle panema ja demokratian, taloudellisen ja sosiaalisen oikeudenmukaisuuden ongelmia esiin nostava avoin prosessi. Se on myös niille, jotka eivät erityisesti tunne kuuluvansa mihinkään tai eivät tahdo sitoutua.

Kuitenkin on aina olemassa erilaisia meryhmiä ja tulkintoja siitä ketä ”me” tai ”he” kulloinkin ovat. Googlettaessani törmäsin blogimietteisiin ”sekalaisista vasemmistolaisista”: ”miksi sen vapauden tulisi koskea vain heitä. … Ovatko he taas kerran niitä ’tasa-arvoisempia’ ja ’demokraattisempia’ kuin me muut?” (pasi.blogit.uusisuomi.fi/2009/05/25/valitsemisen-vapaus-kaikille/)

Poliittisessa toiminnassa luodaan jonkinlainen yhteys toimijoiden välille ja kuvitellaan, että ollan suurin piirtein oikealla tiellä. Poliittista kampailua tulisi käydä myös tasa-arvon, oikeudenmukaisuuden ja demokratian merkityksistä. Talkoot ja kipeiden kysymysten vältely voi toki olla kätevä strategia muka-poliittisille toimijoille, mutta näin ei synny vaihtoehtoja – eikä myöskään vapautta tai syytä valita. Demokratia surkastuu.

Kun vaihtoehto etsii muotoa ja tuloksia on ymmärrettävä, etteivät kaikki voi olla samaa mieltä. Ihmiset ovat kiinnostuneita eri ongelmakohdista ja ratkaisujakin riittää. Erilaisilla ja erityisillä vaatimuksilla ja toiveilla tulisi olla tilansa poliittisessa kamppailussa, samalla kun yhdessä parannetaan demokratiaa, oikeudenmukaisuutta ja tasa-arvoa. Perinteinen joukkovoima – yhden yhteiskuntaluokan tai kampanjan taakse sitoutuminen – ei enää kiinnosta. Vahtikoira-vastademokratian tuottama kritiikki ei riitä, tarvitaan uusia avauksia, jatkumoita ja poliittisia elämyksiä.

Elämykset eivät kuitenkaan synny itsestään tai ylhäältä luotuna vaan yhteistyöllä, jossa luottamus, avoimuus ja tasa-arvoinen osallistuminen ovat tärkeitä. Vasemmistolle tyypillinen kuppikuntaisuus ei motivoi osallistumaan. Apatian jälkeisen ajan politiikka syntyy vain vastuullisella kampanjoinnilla. YDIN

Emilia Palonen

Valitaan toisin!

Vapaus valita toisin -tapahtuma Kulttuuritalolle 13. kesäkuuta kutsuttiin kokoon lehti-ilmoituksella vapunpäivänä 2009. Kutsun allekirjoittaneet olivat huolissaan politiikan nykytilasta, ja toivoivat uusia avauksia ja vastauksia. Tämä liite kokoaa joukon erilaisia näkökulmia VVT-tapahtumaan.

Liite luotaa tulevaisuuteen. Foorumin alustuksista suurin osa on internetsivustolla *vapausvalitatoisin.org*. Liite ei toista käytyjä keskusteluja, kaikkihan eivät kuitenkaan mahtuisi tähän tilaan. Keskiöön nousevat visiot ja kampanja-aloitteet myös **Juha Nurmelan**, **Eero Yrjö-Koskisen**, **Elina Aaltion** ja **Jussi Ahokkaan** sekä **Jussi Saramon** (s. IV – VII) foorumikuvauksissa.

VVT-liikehdintä kohtaa valtavasti haasteita kuten puolueen ja kansanliikkeen välillä toimimisen, moniäänisyyden, eri ryhmien kuuntelemisen ja nurkkakuntaisuuden välttämisen. Juuri näitä ongelmia käsittelee **Hanna Laako** (s. VIII – XIII) jutussaan zapatistiliikkeestä. Jutun kuvittaneen mexikolainen huippuvalokuvaajan ja aktivistin **Ricardo Trabulsin** näyttely järjestetään Valokuvataiteen museossa syksyllä 2010.

Loput liitteestä pohtii poliittista toimintaa. Vasemmiston ja puolueiden nykyhaasteita miettii puoluesihteeri **Sirpa Puhakka** (s. XIV) ja kommentoi tutkija-aktivisti **Eeva Luhtakallio** (s. XV). Poliittisen toiminnan hankaluutta niin puolueissa kuin kansalaisjärjestöissäkin pohtii puolestaan aktiivisesti kesäkuun tapahtumaa työstänyt **Mikko Sauli** (s. XVI).

Tapahtumasta ei ole yhtä totuutta. Se ei myöskään pyrkinyt etsimään yhtä totuutta tai konsensusta. Kulttuuritalossa ilmassa oli kipeästi kaivatun poliittisen avauksen tuntua. Noin 500 osallistujaa, lähes 300 tapahtumakutsun allekirjoittanutta, 1 380 facebook-ryhmäläistä ja kauempaa tapahtumaa seuranneet jo kyseenalaistivat aiemmat tavat ajatella politiikasta ja toimia poliittisesti. Kaikki tämä on merkittävää kaudella, jota poliittisesta apatiasta on haukuttu.

Nähtäväksi jää, mitä liikehdintä todella tuo tullessaan. Ytimen mennessä painoon ”Ei riitä” -kampanja ja Tampereen ”Kiitos riittää” -tapahtuma (s. XV) sekä kantisillat Helsingissä joka kuukauden ensimmäinen torstai ovat ainakin prosessin syksyisiä hedelmiä. Vapaus valita toisin järjestäytyy myös syksyllä 2009 teknisesti yhdistykseksi, vaikka varsinainen toiminta tapahtuisikin sen ulkopuolella erilaisissa verkostoissa. Onnistuminen on paljolti omatoimisuudesta ja omaehtoisen toiminnan vaatimuksista kiinni. YDIN

Liitteen koonnut Emilia Palonen on kulttuuripolitiikan lehtori ja Ydin-lehden entinen päätoimittaja.

OIKEUS JA MAHDOLLISUUS hyvinvointivaltioon

”Hyvinvointivaltion tuho ja nousu” -foorumi sai kunnian käyttää Kulttuuritalon pääsalia. Kuulijoita oli varmaan lähes sata. Tilaisuuden vetäjänä toimi **Yrjö Mattila**.

Olli Kankaan pääalustus esitteli pohjoismainen hyvinvointivaltion olemusta ja menestystä kansainvälisessä vertailussa. **Jouko Kajanoja** esitteli perustuloa otsikolla “Perustulo jakavasta kokoavaksi”. **Heikki Hiilamo** ja **Pertti Honkanen** pohtivat sosiaaliturvan uudistamista sosiaalisten mahdollisuuksien suuntaan.

Kimmo Leppo kuvasi alustuksessaan ”Terveyttä kaikille” suomalaisen terveydenhuollon epätasa-arvoisuutta ja pohti, mitä sille pitäisi tehdä. **Kati Peltolan** alustus “Raha puhuu – Kuinka verottaa oikeudenmukaisesti ja kestävästi?” esitteli uudenlaista veromallia, joka perustuisi mm. tuotannon ympäristörasitukseen ja progression käyttöön.

Alustukset veivät huomattavan ajan ryhmille varatusta ajasta, mutta tämän foorumin tavoite oli päivittää kuulijoiden tiedot hyvinvointivaltioon liittyvästä tutkimuksesta ja keskustelusta. Foorumista tiivistyi ainakin seuraavia teemoja tai kampanja-aihioita.

PERUSTULOA ON KEHITETTÄVÄ. Työmarkkinatukeen ja sairauspäivärahaan tarvitaan heti 120 euron kuukausittainen korotus. Sen kustannusvaikutus olisi noin 300 miljoonaa euroa vuodessa. Kytkentä ansiosidonnaisiin päivärahoihin on toissijainen kysymys köyhyyden vähentämisessä.

Toimeentulotuista ja muista tuista voisi kehittyä vähitellen perustulo. Syrjäytymistä voitaisiin hyvin estää Paltamon mallin kaltaisella toiminnalla, jossa jokaiselle työttömälle etsitään jotakin työtä. Kampanjateemaksi ehdotettiin 120 euron lisäystä työmarkkinatukeen ja sairauspäivärahaan.

TERVEYDENHOIDON osalta todettiin, että terveyskeskuspalvelujen saatavuutta on välttämättä parannettava kaikin käytettävissä olevin keinoin. Palvelujen saatavuutta on ajateltava positiivisen diskriminaation hengessä eli syrjäytymisvaarassa oleville on annettava erityistukea.

Maksukatto on nopeasti korjattava pohjoismaiselle tasolle, ja maksupolitiikkaa muutenkin korjattava eriarvoisuuden vähentämiseksi ja palvelujen saatavuuden parantamiseksi. Kysymys on julkistaloudelle vähäisistä, mutta kotitalouksille merkittävistä kustannuksista.

KUNTIEN OMAT PALVELUT PITÄÄ TURVATA. Valtionosuuksia pitää kasvattaa. 2000-luvulla niitä on supistettu satoja miljoonia. Leikkaukset pitää tuoda julkisuuteen. Vanhusten tarvitsemien palvelujen tilannetta pidettiin erityisen huolestuttavana. **Sirkka-Liisa Kivelän** selvityksessään esiin nostamille vakaville ongelmille ei ole tehty mitään.

Tilaaja-tuottaja malli ja kilpailuttaminen eivät saaneet tukea osallistujilta. Kuntalaisen asema ”omistamiensa” kunnallisten palvelujen käyttäjänä on oleellisesti erilainen kuin kolmannen osapuolen ostamien kilpailutettujen palvelujen käyttäjänä tai ”nauttijana”, jolle ne on hankittu kunnan toimesta.

RAHA JA VEROTUS. Hyvinvointivaltion toimintakykyä uhkaa kestävyysvaje. Verorahat eivät riitä. Verotuksen jatkuva keventäminen on merkinnyt ainakin 6–8 miljardia vähemmän vuotuisia verotuloja kunnille ja valtiolle. Nyt tarvitaan veroasteen nostoa, jotta hyvinvointivaltio voi toimia tarkoitetulla tavalla. Suomen kokonaisveroaste on noin 5 prosenttiyksikköä eli noin 10 miljardia euroa alhaisempi kuin Ruotsissa ja Tanskassa. Verotuksen progressio pitää palauttaa palkka- ja pääomatulojen yhteenlasketulle summalle. Verotusta on järkevää kohdentaa ympäristörasituksen mukaisesti.

YLEISIÄ NÄKÖKULMIA HYVINVOINTIVALTIOON. Tilaisuuden avauspuheenvuorossaan **Teivo Teivainen** esitti tärkeän täsmennyksen: liberaalit vapausoikeudet eivät ole osa kapitalismia, vaan ne ovat myös hyvinvointivaltion perusarvoja.

Olli Kangas huomautti, että hyvinvointivaltio on jo uudistunut moneen kertaan historiansa aikana. Se ei ole vanhentunut tapa organisoida hyvinvoiva yhteiskunta. Kolme neljästä suomalaisesta kannattaa sitä ja on valmiita rahoittamaan sen vaikka veroja nostamalla.

Juha Nurmela on Hyvinvointivaltion vaalijoiden (HYVA) puheenjohtaja.

TOPI LAITI

Juha Nurmela pohtii.

SANNA VALLINEN

Olli Kangas hehkuttaa.

SANNA VALLINEN

GLOBALISAATIO haltuun

Globalisaatiokysymyksiin keskittynyt foorumi tarjosi monipuolista analyysia globaaleista rakenteista sekä prosesseista. Se onnistui synnyttämään myös muutamia konkreettisia reformiehdotuksia globalisaation aikaansaamien ongelmien korjaamiseksi.

Foorumi jakaantui temaattisesti kahteen osaan. Globalisaatiota lähdettiin ottamaan haltuun hahmottelemalla vaihtoehtoja globaalin talousjärjestelmän muuttamiseksi ja pohtimalla laaja-alaisesti globaalin finanssikapitalismin olemusta. Siihen myös paneuduttiin tarkastelemalla kriittisesti maailmanjärjestelmän kannalta keskeisiä kysymyksiä rauhasta ja turvallisuudesta.

Vuoden 2008 aikana kärjistyneen globaalin finanssikriisin syyt ja seuraukset olivat luonnollisesti foorumin talousjärjestelmää käsitelleiden puheenvuorojen keskiössä. **Erkki Tuomiojan** alustuksessa lähdettiin liikkeelle globaalin yhteiskuntajärjestelmän kriiseille altistavista kehityskuluista, joihin olisi löydettävä ratkaisuja mahdollisimman nopeasti.

Ilmastonmuutos, nopeana jatkuva väestönkasvu sekä kapitalistisen talousjärjestelmän rakenteelliset ongelmat tulevat muutoin asettamaan tulevaisuudessa ihmiskunnan ratkaistavaksi yhä vaikeampia yhtälöitä. Mitä nopeammin näihin kysymyksiin löydetään uskottavia ratkaisumalleja, sitä paremmat mahdollisuudet ihmiskunnalla on onnistua kääntämään kehityksen suunta ja tätä kautta rakentaa todellista vapautta ja hyvinvointia tuottava globaali yhteiskuntajärjestelmä.

Globaalin finanssikapitalismin perusmekanismeja analysoitiin myös **Jussi Ahokkaan** ja **Mikko Saulin** puheenvuoroissa. Talousjärjestelmän epävakaisuuden taustalla olevista mekanismeista yksityisen sektorin jatkuvasti nopeutunut velkaantuminen sekä rahoitusmarkkinoilla yleistynyt spekulaatio nostettiin tärkeimmiksi epävakaisuutta lisääviksi tekijöiksi. Rahoitustodellisuuden irtautuminen reaalitaloudesta nähtiin globaalin finanssikapitalismin määräävänä tendenssinä.

Tuomioja esitti alustuksessaan, että globaalia talousjärjestelmää tulisi lähteä muuttamaan pitkälti niiden periaatteiden mukaisesti, joita on kirjattu YK:n alaisen ja taloustieteen nobelisti **Joseph Stiglitzin** johdolla toimineen työryhmän esitykseen. Käytännön kampanjatavoitteeksi foorumissa valittiin pörssissä tapahtuvaan kaupankäyntiin kohdistuvan verotuksen käyttöönotto Suomessa.

Myöhemmin pörssivero olisi laajennettavissa käsittämään suuremman määrän rahoitustransaktioita, jolloin sen vaikutus spekulatiivisten pääomaliikkeiden kitkemisessä olisi erittäin suuri. Tällä tavalla rahoitusmarkkinoiden kroonista epävakautta pystyttäisiin patoamaan, mikä vakauttaisi oleellisesti kapitalistisen talousjärjestelmän toimintaa.

Foorumin toisena pääteemana oli rauha ja turvallisuus. Kriittisen alustuksen suomalaisen rauhanliikkeen historiasta ja nykytilasta pitänyt **Laura Lodenius**, puhui rauhanliikkeen mahdollisuuksista vaikuttaa eri aikoina viranomaisiin ja vallanpitäjiin.

– Aikanaan oli täysin mahdotonta, että kansalaisjärjestöjen edustajat olisivat voineet osallistua Suomen viralliseen delegaation esimerkiksi YK:n konferensseissa. Nyt se on jo ihan arkea. Samalla on oman ”aidon” kansalaisyhteiskunta äänen säilyttäminen tullut haastavammaksi. Pitää olla asiantuntija eduskunnanvaliokunnassa ja osata siirtyä siitä luontevasti mielenosoitukseen kadulle.

Foorumin työryhmissä käytiin vilkasta keskustelua alustuksien innoittamina. Keskustelun pohjalta laadittiin listat vaatimuksista, joiden nähtiin olevan edellytyksenä globalisaation kehittymiselle hallitusti ja oikeudenmukaisesti. Edellä mainitun kampanjateeman lisäksi foorumin talousjärjestelmää käsitelleissä loppupäätelmissä vastustettiin Suomen veroparatiisiksi muuttavan sijoitusrahastolain hyväksymistä, sekä vaadittiin talouspoliittisten ihmiskokeiden lopettamista. Uusliberaalille talouspolitiikalle haluttiin näin laittaa piste. Yhtenä jatkoprosessina haluttiin käynnistää kapitalistiselle järjestelmälle vaihtoehtoisen talousjärjestelmän analyyttinen työstäminen.

Rauhaa ja turvallisuutta käsitellyt työryhmä totesi, että rauhanliikkeissä on voitu vaikuttaa rauhankysymyksiin ja tätä on edelleen vahvistettava. Ryhmä halusi aktiivisempaa aseviennin valvontaa. NATO:on liittymisestä tulee järjestää kansanäänestys. Työryhmän mielestä Suomen tulee myös vahvasti puolustaa YK:n asemaa globaalin rauhan takaajana. Suomen tulee olla aktiivinen rauhanneuvottelija. Tässä työssä Suomi voi edistää tasa-arvoa ottamalla myös naiset mukaan rauhanneuvottelupöytiin.

Elina Aaltio on aktivisti, Helsingin opetuslautakunnan vpj (sd.). Jussi Ahokas on tutkija ja aktivisti, Globaalisosiaalidemokraattien pj.

SANNA VALLINEN

Heidi Hautala, Jussi Ahokas ja Mikko Sauli kokoavat foorumin annin.

SANNA VALLINEN

ILMASTOKESKUSTELU POIKI tukun uusia aloitteita

Vapaus valita toisin -tapahtuman yhteydessä järjestetty ilmastofoorumi kokosi kolmisenkymmentä kiinnostunutta keskustelemaan ilmasto-oikeudenmukaisuudesta ja luonnonvarojen kestävästä käytöstä. Foorumi tiivisti tavoitteensa muutamaan pääesitykseen, joiden toteuttamisessa riittää haasteita.

SUOMI HIILINEUTRAALIKSI VUONNA 2030. Tavoite ei voi toteutua ilman ilmastolakia, jolla Suomen hiilidioksidipäästöjä leikataan viidellä prosentilla vuodessa. Yhteisymmärryksen löytäminen edellyttää kansanäänestyksen järjestämistä aiheesta. Sen lisäksi kaivataan valtion ohjausta julkisten hankintojen ympäristöehtojen määrittelyssä sekä koulutus- ja tutkimusperustan muuttamisessa.

Tähän asti ympäristöasioita on pidetty päätöksenteon kannalta sivujuonteena, joka on huomioitu mikäli se on katsottu tarpeelliseksi. Jatkossa sellainen ei voi tulla enää kyseeseen: ympäristö- ja ilmastokysymykset on nostettava läpileikkaavaksi teemaksi kaikessa suunnittelussa ja koulutuksessa.

VIHERTALOUSUUDISTUS VIHDOIN KÄYNTIIN. Ilmastokatastrofin pysäyttäminen edellyttää ekologisen verouudistuksen käynnistämistä, jolla verotuksen painopiste siirretään asteittain työn verotuksesta luonnonvarojen käytön ja saastuttamisen verotukseen. Veromekanismi on kuitenkin säädettävä progressiiviseksi, jottei uudistus kohtele heikompiosaisia epäoikeudenmukaisesti.

Talouskasvun kielteisiä ympäristövaikutuksia on pyrittävä ehkäisemään kaikessa päätöksenteossa. Suomessa on laadittava selvitys, miten jatkuvan kasvun urasta päästään eroon ilman, että hyvinvointi romahtaa. Samalla kestämätöntä kulutusta, kuten moottorikelkkoja ja mönkijöitä, tukevaa mainontaa tulisi rajoittaa. Kakkosasunnot ja city-maasturit on pantava verolle.

ELINKAARIAJATTELU KESTÄVÄN TUOTANTORAKENTEEN MOOTTORIKSI. Kestävä tuotantorakenne edellyttää elinkaariajattelun edistämistä siten, ettei jätteitä enää synny. Samalla luonnonvarojen hallintaan kaivataan lisää demokratiaa.

Keskusteluissa sivuttiin myös metsäteollisuuden rakennemuutosta. Metsänhoito kaipaa asennemuutosta. Jatkossa metsien vaihtoehtoinen hyödyntäminen, kuten luontaiselinkeinot, matkailu ja virkistyskäyttö, tulisi ottaa paremmin huomioon metsätaloudessa. Ilmastonmuutoksen myötä on todennäköistä, että merkittävä osa Suomen metsäpinta-alasta varataan lähivuosikymmeninä hiilen sidontatarkoitukseen.

MAATALOUS- JA ASUNTOPOLITIIKAN LÄHTÖKOHDAT UUSIKSI. Asuntopolitiikka kaipaa kestävän kehityksen mukaista uudistusta. Maankäyttöön ja rakentamiseen tarvitaan ympäristöohjausta ja lainsäädännön muutosta. Yhdyskuntarakennetta tulee eheyttää viheralueita ja ekologista arkkitehtuuria edistäen. Vanhan rakennuskannan korjaaminen edellyttää energiatehokkuusnormien kiristämistä.

Ilmastonmuutosta ei pysäytetä ilman elintarviketuotannon tarkistamista. Sen myötä lihalle ja juustolle sekä muulle ympäristöä kuormittavalle elintarviketuotannolle on otettava käyttöön haittavero. Maatalouden ympäristötuet on kohdistettava luomu- ja lähiruuan tuotantoon. Koululaisille on tarjottava viikoittaiset kasvisruokapäivät.

KESKUSTELUN JÄLKEEN JOHTOPÄÄTÖSTEN AIKA. Ilmastofoorumin jälkeen järjestetyssä päätöstilaisuudessa sattui merkillinen välikohtaus, jossa eräs osallistujista väitti ilmastofoorumin vetäjän sivuuttaneen keskeisiä osia ilmastokeskustelusta. Väite oli käsittämätön: tosiasiassa moderaattorina toiminut **Leo Stranius** ja vilkkaan keskustelun tiivistänyt **Annukka Berg** suoriutuivat tehtävistään esimerkillisesti.

Muutosfoorumin jatkotyöskentelyn kannalta voi olla tarpeen sopia pelisäännöistä. Mielipiteiden vaihto on tärkeää. Keskustelun jälkeen on kuitenkin kyettävä myös johtopäätöksiin. Ilman selkeitä toimenpide-esityksiä foorumi menettää tarkoituksensa.

Eero Yrjö-Koskinen on Suomen luonnonsuojeluliiton toiminnanjohtaja.

SANNA VALLINEN

SANNA VALLINEN

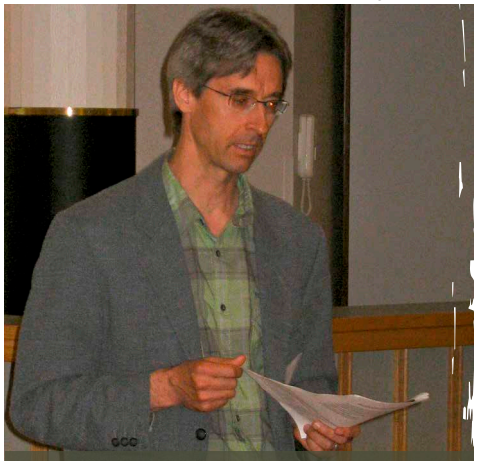

Eero Yrjö-Koskinen alustaa.

SANNA VALLINEN

Outi Ojala tenttaa Leo Straniukselta foorumin teesit.

DEMOKRATIAN on tultava lähelle

Demokratiafoorumiin kokoontui yli sata kiinnostunutta. Ilman äänentoistolaitteita oli haastavaa keskustella niin isolla joukolla, mutta suuri kiinnostus aihepiiriin piti joukon tarkkaavaisena ja keskustelun laadukkaana ja pääosin eteenpäin katsovana.

Foorumissa nostettiin esiin kymmeniä erilaisia toimia joilla yhteiskuntaa saataisiin demokraattisemmaksi. Monipuolinen alustajajoukko yllytti foorumin osallistujat miettimään aihepiiriä hyvin erilaisista näkökulmista.

NILS TORVALDS aloitti demokratiafoorumin alustuksella suomalaisen demokratian historiasta. **Mikko Lehtosen** ja **Emilia Palosen** esitelmissä korostui, kuinka suomalaisuuden ja me-ryhmien luominen on poliittista toimintaa. Rajanveto ja hyvänolontunne politiikassa on välttämätöntä myös vasemmistolle. **Outi Alanko-Kahiluodon** ja **Tuire Santamäki-Vuoren** välille moni odotti vastakkainasettelua, kun aiheena oli ay-liikkeen suhde demokratiaan ja epävarmuudessa eläviin. Vihreiden kansanedustajan ja ay-pomon näkemysten välillä ei kuitenkaan ollut suurempia ristiriitoja ja keskustelu eteni eri vaihtoehtoja punnitsevassa ”toisaalta ja toisaalta”-hengessä.

KAMPANJATEEMOJA TULVI KESKUSTELUSSA. Kymmenien puheenvuorojen aikana esitetyistä parista kymmenestä erilaisesta demokratiaa lisäävästä toimenpiteestä nostettiin viisi, joiden ympärille voidaan luoda erilaisia kampanjoita, tai joita voidaan nostaa puolueiden ja kansalaisjärjestöjen agendalle.

1. Vastakkainasettelun aika on nyt. Ilman vastakkainasettelua ja vaihtoehtoja ei ole demokratiaa. Vastakkainasettelut tulee saada näkyviksi ennen kuin voidaan hakea konsensusta.

2. Lähidemokratiaa. Kansalais- ja kuntalaisaloitteita ja sitovia kansanäänestyksiä. Osallistavaa budjetointia tai budjettivaltaisia kaupunginosavaltuustoja päättämään lähipalveluista.

3. Suomessa asuminen riittää. Kaikille taustaan katsomatta samat oikeudet, ei ihmisten jaottelulle.

4. Demokratiaa työelämään. Ay-liike epävarmuudessa elävien ja pätkätyöläisten asialle. Yritysdemokratiaa ja jopa käänteisiä lakkoja ehdotettiin.

5. Avoimuutta päätöksentekoon! ”Vallan vahtikoira” -nettipalvelu, jonka avulla kansalaisten helppo nähdä miten kansanedustajat, valtuutetut ja lautakuntien jäsenet äänestävät.

OSA SUOMALAISISTA LÄHIDEMOKRATIAN ULKOPUOLELLA. Demokratia tuntuu kaventuvan jatkuvasti. Yhä suurempi osa päätöksistä tehdään lyhytnäköisen taloudellisen voitontavoittelun ehdoilla. Käytössä olevan uskomusjärjestelmän mukaan valtio ei saa puuttua edes omien yritystensä toimintaan.

Ammattiyhdistysliikkeen nähdään hylänneen todellisena yhteiskunnallisena vaikuttajana toimimisen ja keskittyvän nostamaan liittojen jäsenten palkkoja vastineena markkinaliberalismille antamaansa tukeen. Kyselyissä työntekijät haluaisivat palkan sijaan enemmän vapaa-aikaa, työn jakamista, mutta liittojen koetaan vähät välittävän jäsentensä mielipiteistä.

Kunnista ollaan tekemässä tilaajaorganisaatioita, ja kuntapäättäjistä kumileimasimia. Etenkin suurissa kaupungeissa lähidemokratian on korvannut valtava koneisto, jota näennäisesti johtavat tuhansien eurojen vaalikampanjoita tekevät ammattipoliitikot.

Kun toimin kahdeksan vuotta Porvoon kaupunginvaltuutettuna baari- tai kauppareissulla, ihmiset vetivät hihasta ja kyselivät koulujen, päiväkotien, terveysasemien tai puistonpenkkien perään. Ohjeita sateli tutuilta ja tuntematomilta. Ihmiset äänestivät tuttuja henkilöitä, joiden tiesivät ajavan omaa asiaansa. Lähidemokratia toimi niin kuin sen pitää.

Nyt Vantaan valtuustossa olen huomannut kuinka etääntyneitä pääkaupunkiseudun päättäjät ovat kuntalaisista. Päätöksenteko on lähinnä tuottavuuden ehdoilla tehtävää hallinnointia. Tulot menevät niin suureen kassaan, ettei kukaan pysty hahmottamaan kokonaisuutta.

Suuria yksiköitä perustellaan säästöillä ja tehokkuudella. Kuitenkin palvelut järjestetään Suomessa tehokkaimmin keskisuurissa reilun parinkymmenen tuhannen asukkaan kaupungeissa. Sellaisissa, jossa sosiaalijohtaja ei voi Helsingin tavoin edes yrittää tilata 70 000 euron kalusteita.

Edellisten kunnallisvaalien jälkeen 35 000 asukkaan Helsingin Vuosaari ei saanut ainuttakaan edustajaa kaupunginvaltuustoon. Mikäli Vuosaari olisi oma kaupunkinsa, se sijoittuisi Suomessa kolmenkymmenen suurimman joukkoon. Sillä olisi oma valtuustonsa, hallituksensa, lautakuntansa, viranhaltijansa ja palvelunsa. Nyt sen väestö ei oikeasti päätä omista asioistaan, vaan elää massiivisen byrokratian kulloistenkin strategioiden ja tuottavuusvaatimusten armoilla.

Demokratiafoorumissa esitettiin lähidemokratian lisäämistä osallistavalla budjetoinnilla, josta on saatu hyviä kokemuksia Brasilian Porto Alegressa, ja jota on otettu käyttöön Euroopassakin. Ehdotin itse metropolilainsäädäntöä, joka mahdollistaisi kaupunginosakunnat, jotka huolehtisivat kaikista lähipalveluista ja keräisivät niihin veroja. Näin ihmiset saataisiin taas kiinnostumaan omista asioistaan, ja verojen sekä niillä rahoitettavien palveluiden suhde tulisi taas ymmärrettäväksi.

Jussi Saramo on Vasemmistoliiton kaupunginvaltuutettu Vantaalla.

JORE PUUSA

Jussi Saramo, Rita Jailo ja Arja Alho pitävät demokratiafoorumia koossa.

SANNA VALLINEN

JORE PUUSA

Vapaus valita toisin -liikehdinnässä voisi zapatistiliikkeen tavoin olla kyse uudenlaisesta rajoja rikkovasta toimintatavasta kansalaisyhteiskunnassa, joka pyrkii tuomaan yhteen erilaisia toimijoita ja päästämään eri äänet kuuluviin toista latistamatta.

Meksikolaisen huippuvalokuvaajan Ricardo Trabulsin näyttely zapatistiliikkeen siviiliyhteisöjen elämästä, kamppailuista ja toivosta avataan Valokuvataiteenmuseossa Kaapelitehtaalla lokakuussa 2010.

Zapatistien viesti maailman vasemmistolle

IRTI KUPPIKUNTAISUUDESTA MUTTA KOHTI VASTARINTAA

Maailman sosiaalifoorumia inspiroineesta meksikolaisesta zapatistiliikkeestä tuli vuosituhannen vaihteen vasemmiston ja alkuperäiskansojen poliittinen keulakuva. Liike tarjoaa myös Vapaus valita toisin -liikehdinnälle tärkeän näkökulman siihen, mitä pitkän tähtäimen vastarinnan tulisi olla ja miten kuppikuntaisuuden ikivitsauksesta, johon se itsekin on syyllistynyt, voisi päästä eroon, **Hanna Laako** kertoo.

Vasemmiston dekadenssi on puhututtanut ja moni uskoo, ettei vasemmistolta enää löydy vastausta kapitalismille. On ostettu toiveikas ajatus siitä, että vastakkainasettelujen aika on ohi. Valtaanpäässeiden vasemmistopuolueiden on vaikea myöntää, että suurten valtiomiesten aika on mennyt, eikä ”vasemmistolaisuus vallankahvassa” ole toiminut odotetusti. Oppositiossakaan puolueet eivät ole kyenneet määrittelemään, kenen etuja ajavat, mitkä yhteiskunnalliset jaot nykyisin olisivat ja miten käytännön politiikan siihen tulisi suhtautua.

Supistuiko vasemmistolaisuus vuosituhannen ensimmäisellä vuosikymmenellä hetkellisiksi kansalaisliikemarkkinoiksi? Missä on *pitkän tähtäimen vastarinta*? Katalonialainen intellektuelli ja kirjailija **Manuel Vázquez Montalbán** teroitti, että vastarinta on eurooppalaisen kulttuurin sittemmin hylkäämä termi.

Vasemmistointellektuellit ovat juosseet muotien perässä. Viimeisin lienee vuodesta 2001 kokoontunut Maailman sosiaalifoorumi. Se avasi tietä horisontaalisemmalle politiikalle ja verkostoitumiselle: pääasiallisena tavoitteena ei ollut enää valtiovallan janoaminen vaan poliittisten tilojen luominen kansalaisyhteiskunnan piiriin.

Autonomistiset ajatukset kytevät ja kantavat yhä siementä ruohonjuuritasolla, jossa määritellään uuden vuosituhannen vasemmistolaisuus. Sitä yhdistävät arvot humaaniudesta ja ihmisarvosta – muttei ohjelmalistasta.

Uusien organisaatioiden ja verkostojen sisällä häilyvät hierarkiat ja tuttu valtapolitiikkaa siitä kuka-päättää-mistä-keiden-kanssa-ja-kuka-kunnian-saa. Osa kutsuu sitä vasemmiston ammattitaudiksi, ja samalla itsemurhaksi. Moni intellektuelli jättää leikin ja vetäytyy. Miten käy vasemmistolle, joka ei humaaneista opeistaan huolimatta osaa elää *toistensa kanssa humaanisti*?

Antivalta ja politiikka

Yksi vuosituhannen vaihteen ehkä suurimmista debateista etenkin maailman sosiaalifoorumin sisällä on ollut sosiologi **John Hollowayn** kirja *Change the World without Taking Power*, joka nojasi zapatistiliikkeen antamaan kokemukseen siitä, ettei valtiovallan ottamisen pitäisi olla vallankumouksellisen vasemmiston itsetarkoitus. Varsinainen vallankumous olisi pikemminkin valtiovallan ottamisen kritiikki. Hollowayn esiinnostamasta antivallan käsitteestä, tuli tärkeä monille maailman sosiaalifoorumin aktiiveille. Vallankumouksen mahdollisuus piili horisontaalisissa avoimissa foorumeissa vanhan keskusvallan sijaan.

Zapatistit itsekin ovat kritisoineet Hollowayn käsitettä antivallasta turhan pinnallisesta ja hätiköidystä lähestymistavasta valtaan. Zapatistien haluttomuus ottaa valtiovaltaa ei ole tarkoittanut, etteivätkö he olisi itse käyttäneet paljonkin valtaa. Hollowayn kriittikot peräänkuuluttivat analyysiä zapatistiliikkeen historiallisista taustoista. Ne selittävät liikkeen syntysyitä sekä poliittisia valintoja ja ehdotuksia liikkeen esiinmarssin jälkeen.

Eroon kuppikuntaisuudesta

Zapatistiliikkeen sanotaan olevan muodostunut ”neljästä eri tiestä”, joista se lähti varovaisesti ja maan alla rakentamaan ▸

Omalla toiminnallaan zapatistit ovat herättäneet universaaleja kysymyksiä politiikasta, yhteiskunnasta ja kulttuurienvälisistä suhteista. Mitkä ovat ihmisten mahdollisuudet vaikuttaa siihen, millaiseksi oman yhteisön elämä muodostuu?

omaa vaihtoehtoaan. Nämä neljä tietä olivat alkuperäiskansojen oma poliittinen osaaminen, paikalliset maatyöläisjärjestöt, katolisen kirkon vapautuksen teologia ja Meksikossa etenkin vuodesta 1968 vaikuttanut vasemmistolainen maoismi.

Liikkeen rakennusprosessi eteni hiljaisuudessa ensin yksittäisten henkilöiden kautta. Vasta myöhemmin kokonaiset yhteisöt liittyivät siihen mukaan. Monet maatyöläisten liikkeet toimivat sen peitejärjestöinä ja koulutustilaisuudet kattoivat niin kirkon raamattuhetket kuin yölliset kokoontumisetkin. Kuppikuntaisuudelle oli yksinkertainen syy: zapatistiliikettä pidettiin itsepuolustusjärjestönä, eikä mahdollisuutta aseelliseen toimintaan oltu täysin suljettu pois. Chiapasin 1980-luvun levoton ja väkivaltainen tilanne ei mahdollistanut laillisten liikkeiden toimintaa.

Kuitenkaan zapatistiliikkeen nousu ja menestys ei olisi ollut mahdollista ilman sen osallistavaa aspektia. Liikkeen syntyessä intiaaniyhteisöt olivat jo ennestään aktiivisia ja osallistuvia. Zapatistiliikkeen historia on ennen kaikkea opetus siitä, miten aktiivisia poliittisia toimijoita alkuperäiskansat ovat aina olleet. Monille kansainvälisille aktivisteille ”alkuperäiskansojen vuosikymmenten” menestyneet liikkeet olivat uutta. Alkuperäiskansoille itselleen kyseessä on pikemmin vuosisatoja jatkunut itsestäänselvyys. Tämän ymmärtämisestä alkuperäiskansojen liikkeet joutuvat käymään edelleen poliittista taistelua, niin valtiovallan kuin usein myös tavallisten solidaarisuusjärjestöjen kanssa.

Zapatistiliikkeen poliittinen järjestelmä perustuu maoistien ja intiaaniyhteisöjen tapaan päättää asioistaan keskustelemalla laaja-alaisesti ja pyrkimällä päätymään aina yhteisiin, konsensusmielisiin päätöksiin. Koko järjestelmän ja liikkeen perustana on se, että yhteisöjä konsultoidaan ja yhteisöt yhdessä pyrkivät tekemään suurimmat päätökset suhteessa liikkeeseen.

Päätöksentekotapa juontaa juurensa zapatistiliikkeen erilaisten prosessien, kuten Meksikon maoistien ”the people is commanding” -idean, yhdistymisestä. Ne sopivat yhteen alkuperäiskansojen organisoitumistavan kanssa, joka perustui keskusteleviin ja konsensusmielisiin kokoontumisiin, päätöksentekoon ja yhteisöjen konsultointiin.

Erilliset kuppikuntaiset ryhmät löysivät yhteisen punaisen langan tavoistaan järjestäytyä. Esimerkkinä on edelleen zapatistiliikkeen idea ”hallita tottelemalla”, eli ”mandar obedeciendo”, jota he ovat pyrkineet esittämään myös laajemmin Meksikon kansalaisyhteiskuntaan yhdistääkseen voimavaroja kuppikuntaisen vasemmiston kanssa. Esimerkistä käyvät ohjeistukset, jotka he laativat vuonna 1996 organisoitavaa Kansallisen Alkuperäiskansojen Foorumia varten (ks. kuva).

Sotilaallinen ja siviilijärjestö

Paramilitaariryhmien ja valtionvoimakoneiston ympäröimä zapatistiliike perustuu aseelliselle järjestäytymiselle. Sen päälle on kuitenkin vuosien varrella rakennettu siviiliorganisaatio. Vuosikymmenien aikana side aseelliseen puolen, EZLN:n, ja sen siviiliyhteisöjen välillä on muodostunut tiiviiksi, keskinäiseksi riippuvuussuhteeksi.

Vaikka viime vuosien aikana zapatistiliike on yrittänyt irrottaa tätä aseellista osaa siviiliorganisaatiosta, ne yhtyvät vielä ainakin kolmella tavalla: paikallisten miliisien, erilaisten vastuuhenkilöiden, sekä CC-RI:n kautta. Jälkimmäisen sanotaan olevan zapatistiliikkeen päättävä elin, eli Salainen Vallankumouksellinen Intiaanikomitea, Clandestine Revolutionary Indigenous Committee.

EZLN:n puolella taas järjestäytyminen on sotilaallisesti hierarkkista. Siellä sotilaallisena

1. PALVELE MUUTA – ÄLÄ ITSEÄSI. Palvele ollaksesi siltaa intiaaniyhteisöjen sanojen välillä; älä palvele itseäsi ollaksesi suuri.
2. EDUSTA – ÄLÄ SYRJÄYTÄ. Edusta foorumia yhteisössäsi jotta yhteisö ymmärtäisi foorumia paremmin. Edusta yhteisöäsi foorumissa jotta foorumi ymmärtäisi yhteisöä paremmin. Älä syrjäytä foorumin ja yhteisön ajatuksia omillasi.
3. RAKENNA – ÄLÄ TUHOA. Tuo yhteen eri ajatukset ja ongelmat, joista yhdessä voidaan rakentaa ratkaisuja. Älä tuhoa jo olemassa olevia organisaatioita ja rakenteita, jotka jo työskentelevät alkuperäiskansojen olojen parantamiseksi.
4. TOTTELE – ÄLÄ HALLITSE. Foorumin edustajat palvelevat foorumia, eivät hallitse.
5. EHDOTA – ÄLÄ MÄÄRÄÄ. Ehdota, että kaikkia kuunnellaan. Älä määrää ajatuksia ja tehtäviä.
6. VAKUUTA – ÄLÄ VOITA. Vakuuta osallistujat tarpeestamme tehdä työtä yhdessä. Älä voita kumppaneitasi käyttämällä hyväksi heidän heikkouksiaan, tietämättömyyttään. Ei toimita samoin kun vallassaolijat meitä kohtelevat.
7. TULE ALASPÄIN – ÄLÄ PYRI YLÖSPÄIN. Työskentele ruohonjuuritasolla tietääksemme, miten voimme ja olemme, minne olemme menossa.

Zapatistien ohjeistus Kansallisen Alkuperäiskansojen Foorumin edustajille vuonna 1996.

Zapatistiliike on enemmän kuin vain sen aseellinen siipi: se kattaa myös laajat siviiliyhteisöt. Zapatistien ja hallituksen välinen politiikka on sekä piilotettua että julkista.

päällikkönä on **Subcomandante Marcos**, joka on tullut laajalle yleisölle tutuksi karismaattisena nykyajan ”guerrillerona” ja terävänä kirjoittaja. Nimityksenä on Subcomandante, eli alikomentaja, sillä zapatistien mukaan hän saa käskynsä CC-RI:ltä. Lisäksi hän on toiminut liikkeen äänitorvena ja välittäjänä niin sanotun läntisen maailman ja intiaaniyhteisöjen välillä.

Siviiliorganisaation puolella taas päätöksentekoa hallitsevat niin sanotut vuonna 2003 perustetut viisi Hyvän Hallinnon Komiteaa. Ne koostuvat alueellisista kapinakunnista ja yhteisöistä, joissa tehdään päätöksiä yhteisissä päätöksentekokokoontumisissa. Suurimmat yhteisöjä koskevat päätökset tehdään aina yhteisöjen kokoontumisissa, ja niiden välillä asioita hoitavat vaihtuvat yhteisöjen valitsemat komiteat.

Komiteat loivat oman konkreettisen ja demokraattisen järjestelmän zapatistien territorriolle. Tällä hetkellä heillä on muun muassa omat tuotanto-, koulutus- ja terveysjärjestelmänsä. Zapatistit eivät halua erota Meksikosta, mutta he haluavat perustuslaillisen oikeuden hallita itse yhteisöään tavalla, joka on usein osoittautunut muun Meksikon hallintomuotoa toimivammaksi.

Zapatistien autonomisen järjestelmän suhde muihin, ei-zapatistiyhteisöihin vaihtelee alueen ja tilanteen mukaan. Haastattelujen perusteella paikoittain zapatistiyhteisöjen ja niitä ympäröivien yhteisöjen suhde perustuu yhteistyöhön; paikoittain taas välit ovat viileät eikä ongelmilta ole vältytty. Useissa tapauksissa ei-zapatistitkin ovat kuitenkin käyttäneet zapatistien palveluja hyväkseen, sillä heidän mukaansa ”siellä ongelmat tulevat hoidetuiksi”. Zapatistit eivät myöskään pakota yhteisöjä järjestelmäänsä, vaan siihen liittyminen on jokaisen yhteisön päätettävissä. Ehtona on kuitenkin, ettei zapatistiyhteisö saa hyväksyä hallituksen tukea.

Julkinen mutta salainen

Sisäinen organisaatio on yksi zapatistiliikkeen suurimpia, tosin myös vaietuimpia, haasteita. Ongelmat, kuten yksilön moraalin alentuminen, yleensä kärjistyvät arjessa, eivät vallankumouksen melskeissä. Hiljainen yhteisöllinen järjestelmän rakentaminen, jossa pyritään hienovaraiseen valtojen tasapainotteluun ei ehkä ole saanut ansaitsemaansa huomiota mediassa, mutta takaa liikkeelle sen pitkän tähtäimen vastarinnan sisältä käsin. Se lieneekin tärkeämpää kuin julkilausumat ulospäin.

Mutta siksi myös täytyy muistaa, että zapatistiliike kokonaisuudessaan on sekä sotilaallinen että siviilijärjestö, sekä julkinen että salainen. Kaikkea ei näytetä satunnaisille ohikulkijoille, eikä ulkopuolisia päästetä esimerkiksi intiaaniyhteisöjen kokoontumisiin. Toisaalta liike on pyrkinyt avoimesti kertomaan autonomisesta järjestelmästään ja toivottaa vierailijat toistaiseksi tervetulleeksi alueelleen tutustumaan zapatistien elämään.

Kuitenkin on muistettava, että liikkeen siviiliorganisaatiokin elää koko ajan vastarinnan aiheuttamassa epävarmuudessa, sekä hallituksen ja puolisotilaallisten joukkojen väkivallan uhkan alaisena. Se asettaa omat haasteensa järjestelmän toimivuudelle.

Politiikka varjossa ja valokeilassa

Parhaimmillaan zapatistiliike on onnistunut mobilisoimaan laajasti ja useaan otteeseen vasemmistointellektuellit ylittämään erimielisyytensä ja yhdistäytymään alkuperäiskansojen oikeuksien vaatimisissa. Intellektuellien roolia ei zapatistiliikkeen tuessa ole voinut myöskään täysin ohittaa: kun zapatistit tulivat valokeilaan vuonna 1994, ja heidät pelasti massiivinen kansalais- ▸

Zapatistit tekevät itsensä näkyviksi peittämällä kasvonsa kommandopipolla. Nyt jo symboliksi muodostunut pasamontañas on tuonut zapatisteille sen huomion, jota he eivät ehkä muuten olisi saaneet.

Kamppailu ja toivo on läsnä myös muraaleissa zapatistien alueella.

yhteiskunnan tuki, alkoi vallankumousturistien marssi mystiseen mayaintiaanien Chiapasiin ja El Supin puheille.

Etunenässä marssivat silloiset suuret nimet, kuten **Jose Saramago, Oliver Stone, Danielle Mitterrand** ja **Eduardo Galeano**. Aikanaan he kirjoittivat kirjoja zapatisteista, ja antoivat heille tukensa ja nimensä. Kun zapatistiliikkeen julkista historiaa on jatkunut jo 14 vuotta, harva heistä muistaa köyhyyden ja nälkäkuoleman rajoilla riutuvia zapatistiyhteisöjä.

Toisaalta myös zapatistiliike itse on tehnyt pesäeroa nimekkäisiin. Viimeksi kuudennen julistuksen myötä vuonna 2005, jolloin zapatistit ottivat etääntyvän askeleen sekä politiikan valtaapitävistä että progressiivisista intellektuelleista. Monet heistä lopettivat liikkeen tukemisen Meksikon presidentinvaalien aikaan vuonna 2006, kun zapatistit ilmoittivat, etteivät tue vasemmiston ehdokasta.

Ensi silmäyksellä etääntyminen vaikuttaisi paluulta kuppikuntaisuuteen, mutta Zapatistien itsensä mukaan siihen oli ainakin kaksi syytä. Monista kansallisista vaikuttajista solidaarisuus zapatistien kanssa oli mukavaa vain silloin kun he pysyivät Chiapasin sademetsässä, eivät pääkaupungin valokeilassa vaikuttamassa. Toisaalta zapatismo on mennyt tiedostusvälineissä muodista. Subcomandante Marcosin mukaan monet tukijat ovat kääntyneet Oaxacan ja Atencon kaltaisten kamppailujen puoleen siksi, että ne ovat näkyvissä mediassa.

Zapatistiliikkeellä on ollut edessään todellinen haaste ja mahdollisuus toteuttaa ymmärrystään politiikasta konkreettisesti. Sitä, kuinka kokoava voima tuo yhteen nyky-yhteiskunnan todelliset häviäjät – ylijäämän, joka ei ole aikaisemminkaan näkynyt tiedotusvälineissä. Ne, jotka eivät ole olleet tarpeellisia uudelle maailmanjärjestykselle, sillä he eivät tuota tai kuluta riittävästi, sekä ne, jotka eivät mahdu nykyisiin järjestelmiin ja ovat epäonnistuneet.

Subcomandante Marcos kuvasi tätä ylijäämien politiikkaa jo vuonna 1997 kirjoitelmassaan *The Seven Loose Pieces of the Global Jigsaw Puzzle (Siete piezas de rompecabezas mundial)*. Samoihin kansanryhmiin zapatistit ovat myös vedonneet lukuisissa julkaisuissaan kansalaisyhteiskunnan nimikkeen alla. Heille kansalaisyhteiskunta on ollut ”nimetön, kasvoton yhteiskunta, joka meitä on tukenut”. Näitä ylijäämiä, ”kasvotonta yhteiskuntaa”, nähtiin viimeksi tuhansittain zapatistiliikkeen järjestämillä Digna Rabia-festivaaleilla Chiapasissa tammikuussa 2009.

Tulevaisuuden politiikkaa kokoaa vasemmistosta se, joka pystyy tämän ylijäämän nimeämään ja sitä edustamaan – avoimesti, kuppikuntaisuuden välttäen.

Centro de Documentacion sobre el Zapatismo: www.cedoz.org

Zapatista Index (engl.): struggle.ws/zapatista.html

A Place Called Chiapas: Google-videot

Ei pelkkää nostalgiaa

Zapatismo ei olekaan jälkimarxilainen nostalgia, vaan tämän vuosituhannen ensimmäinen poliittinen muodostelma, joka nousee globaalin maailman aidoista häviäjistä – ja joka kokoaa heitä yhteen, Vazquez Montalban arvioi. Ja sepä uusliberaalia oikeistoa ja vanhoillisvasemmistoa kismittää: zapatisteja ei voi lokeroida vanhaksi latinalaisamerikkalaiseksi marxilaisguerrillaksi – eikä heitä kiinnosta valtiollinen valta, vaan muutos ja vastarinta. Lisäksi he ovat onnistuneet dekolonisoimaan intellektuellien roolin: tieto ei piile vain ennalta annetuissa paikoissa, kielissä tai henkilöissä.

Vazquez Montalbanin mukaan: ”zapatistit asettavat välimatkan siihen mitä uskovat ja siihen mitä sanovat, ja sen välimatkan nimi on ironia”. Kun globaalin aikakauden poliittinen puhe lähtee turvallisista asiantuntijalähtökohdistaan, zapatistien poliittinen puhe ammentaa epäilyksestä – se kutsuu epäilemään jopa omaa itseään. Juuri epäily saa ihmiset osallistumaan, ottamaan kantaa. Se on poliittisuutta, joka kauan sitten katosi kansanvaltaisesta demokratiasta.

Zapatistiliikkeen menestys piilekin ehkä juuri siinä, että heidän esiintuomansa kysymykset ovat lopultakin luonteeltaan yleispäteviä: liikkeen julkilausumia lukevat niin 20 perheen kyläyhteisöt sademetsässä kuin kansainvälinen yhteisö vaihtoehtoliikkeineen.

Liikehdintä jatkuu. Toivoa sopii, että jossakin kuppikuntaisuuden ja ristiriitojen häilyvyyspaikoilla määritellään uuden vuosituhannen vasemmistolaisuus. Kenties zapatistit jälleen näyttävät siellä tietä. Kuten Vazquez Montalban toteaa zapatisteilta oppineena: ”on pakko oppia kuuntelemaan, ja sekös on ärsyttävää”. Eroista ja niiden huomoinnista huolimatta on luotava yhteinen vastarinta. Siinä pähkinää pureskeltavaksi – sekä aktivisteille että intellektuelleille.

Hanna Laako valmistelee zapatisteja koskevaa väitöskirjaansa Helsingin yliopiston yleisen valtio-opin laitoksella ja Chiapasissa.

Kuvat: Ricardo Trabulsi

ZAPATISTIT

Zapatistit ovat pääosin viidestä eri alkuperäiskansoista muodostunut poliittinen liike Lounais-Meksikossa, Chiapasissa. Zapatistit tulivat koko maailman parrasvaloihin vuonna 1994 ottaessaan seitsemän tukikohtaa haltuunsa valtion sisällä, vaikka myöhemmin alkoi selvitä, että zapatistiliike ei koostunut vain sen aseellisesta siivestä, vaan siinä oli mukana laajasti Chiapasin intiaaniyhteisöjä. Sittemmin rauhanomaiseksi muuttunut liike on pitänyt kiinni autonomisesta territoriostaan perustaen sinne oman poliittisen järjestelmän.

Zapatistiliike viittaa tässä artikkelissa sekä aseellisen EZLN:ään sekä sen siviiliin puoleen, eli intiaaniyhteisöjen tukiperustaan johon liikkeen autonominen järjestelmä perustuu.

Zapatismo on käsite, jolla tutkijat ovat viitanneet myös zapatistien kansainväliseen tukijajoukkoon ja vuosikymmenen aikana niistä muodostuneeseen ideologiaan.

Kronologisia kohokohtia zapatistien taipaleelta

1983: EZLN (Ejército Zapatista de Liberación Nacional) perustetaan Lacandonin sademetsässä.

1994: Zapatistit julistavat sodan Meksikon hallitukselle. Laaja kansalaisyhteiskunnan toiminta pysäyttää sodan 12 päivän jälkeen ja dialogi hallituksen kanssa alkaa. Vuoden lopussa he ilmestyvät 30 Chiapasin kunnassa julistaen ne autonomisiksi.

1995: Kädenvääntöä rauhanneuvotteluissa. Zapatistien kansallisen konsultoinnin tuloksena zapatistit päättävät muuntautua ”poliittiseksi voimaksi”. Rauhanneuvotteluiden yhteydessä hallitus tunnustaa zapatistit ”ryhmäksi tyytymättömiä kansalaisia”.

1996: Zapatistit perustavat territorioilleen neljä kohtaamispaikkaa kansalaisyhteiskunnan kanssa, nimeltään ”Aguascalientes”. Zapatistien aloitteesta perustetaan Kansallinen Alkuperäiskansojen Kongressi. Hallitus ja EZLN allekirjoittavat San Andresin sopimuksen alkuperäiskansojen oikeuksien mukaisesti, jonka kokoamiseen Meksikon kansalaisyhteiskunta on laaja-alaisesti osallistunut. Kansainvälisiä kokoontumisia ”ihmiskunnan puolesta uusliberalismia vastaan”, joihin osallistuu tuhansia ihmisiä ympäri maailman.

1997: Puolisotilaallisten joukkojen iskut zapatistiyhteisöihin pahenevat: 45 zapatistikyläläistä teloitetaan Actealissa. Tästä syntyy kansainvälinen kohu.

1999: Zapatistien kansallinen konsultointi alkuperäiskansojen oikeuksista.

2001: Zapatistijohtajien marssi pääkaupunkiin nimellä ”March of the People of Colour of Earth”. Komentaja Esther puhuu Meksikon parlamentille ensimmäisenä intiaaninaisena alkuperäiskansojen oikeuksien puolesta. San Andresin sopimukset eivät mene kuitenkaan läpi vaan hallitus toimeenpanee oman lakinsa jota zapatistit eivät tunnusta sen puutteiden vuoksi.

2003: Zapatistit julistivat ”Aguascalientes” tilalle kokoontumispaikat nimellä ”Caracoles”. Lisäksi julistetaan perustetuiksi Hyvän Hallinon Komiteat, joiden tarkoituksena on pohjustaa zapatistiyhteisöjen ”yksipuolista autonomian rakentamista hallituksesta riippumatta”.

2005: ”Punaisen hälytyksen” myötä zapatistit julkaisevat kuudennen julistuksensa. Siinä zapatistit sanovat rakentavansa kansallista ”toista politiikkaa” joka toteutuu ”toisen kampanjan” myötä. Kampanjan tarkoituksena on luoda uusi ohjelma kansalliselle vasemmistolle ja perustuslaille.

2006: Zapatistit aloittavat toisen kampanjan ja solidarisoituvat muun muassa Oaxacan ja Atencon kamppailujen kanssa. Zapatistit joutuvat kritiikin aaltoon sanouduttuaan irti vasemmistoehdokkaan tukemisesta Meksikon presidentinvaaleissa. Oikeiston ehdokas Felipe Calderon julistetaan presidentiksi.

2008 – 2009: Zapatistien ensimmäinen ”Digna Rabia”-festivaali Meksikon pääkaupungissa ja Chiapasissa. Tuhansia osaanottajia, joista näkyvyyttä saavat ensi kertaa zapatistien perustukijat: muun muassa työläiset ja työttömät, feministiliikkeet ja seksuaalityöntekijöiden verkostot.

Vasemmiston KOVAT HAASTEET

Perinteisesti vasemmisto on hyötynyt talous-lamasta. Eurovaaleissa koko Euroopan vasemmisto hävisi rajusti oikeistolle. Äärioikeisto on tunkeutunut perinteisille vasemmiston alueille. Suomessa Vihreät ovat tehneet tämän etenkin kaupungeissa.

Finanssikriisin tuoma poliittinen tila on ollut vasemmistolle vaikeasti hallittavissa perinteisin parlamentaarisin keinoin. Ihmiset ovat luotta-neet tämän laman aikana vallassa olleisiin, eivätkä vasemmistoon. Kuinka kauan tämä jatkuu? Merkkejä luottamuksen rakoilusta on havaittavissa.

Vasemmisto ei ole tarjonnut uskottavaa vaihtoehtoa – vielä. Hyvinvointivaltion kasvun ja turvaamisen perinteiset evät näyttävät syödyiltä. Hyvinvointivaltion arvon kansalaiset kuitenkin tunnustavat.

Vasemmistopolitiikka mielletään ”jarrutus-politiikaksi”, jolla hyvinvointia ei kyetä turvaamaan. Oikeiston vaatimukset hyvinvointivaltion purkamisesta, yksityistämisestä ja ihmisten omasta vastuusta ovat läpäisseet vahvasti yhteiskunnassa.

Tämä on ristiriidassa sen kanssa, että myös hyvätuloisten solidaarisuus heikompia kohtaan on vahva. Tässä on vasemmiston mahdollisuus. Vasemmiston on kyettävä liittoutumaan näiden solidaaristen kanssa.

Hallitusvastuun kynnys

Vasemmistosta heitetyt ajatukset, että ”porvarit hoitakoot sotkunsa”, ei lisää luottamusta vasemmiston kykyyn hoitaa globaalin finanssikriisin seurauksia, työttömyyttä, viennin kitumista ja ihmisten toimeentulovaikeuksia.

Finanssikriisi ajaa vasemmistopuolueet hallituskysymyksessä puun ja kuoren väliin. Hallitus päättää suomalaisessa järjestelmässä nuotit, joilla valtiontaloutta hoidetaan. Oppositiolle parlamentaarisessa järjestelmässä jää vallan vahdin asema.

Vahva kansalaismielipide voi kasvattaa opposition valtaa. Ammattiyhdistysliikkeen vastustus eläkkeelle pääsyn kiristämisestä kiiri hallituksen korviin viime keväänä. Hallitus toimii tosin valikoivasti kuunnellessaan kansa-laismielipidettä. Esimerkiksi omaishoitajien tai vammaisten palvelujen heikentäminen on jäänyt huomiotta, vaikka kansalaisjärjestöt ovat olleet liikkeellä.

Vasemmistolle finanssikriisi tarjoaa huonoja vaihtoehtoja hallituksessa. Pääoma on vahvistanut asemaansa, ja politiikan toimintakenttä on kaventunut. Pääoman liikkeitä voitaisiin säädellä, kuten kevään G20-maiden kokouksessa todettiin, ja jota esimerkiksi Ruotsin porvaripääministeri **Fredrik Reinfeldt** on esittänyt. Konkreettiset poliittiset päätökset ovat jääneet laihoiksi.

Vasemmistopuolueiden on tehtävä hallituksessa oikeistopuolueita solidaarisempaa ja eettisempää politiikkaa. Läpikapitalisoituneessa globaalimaailmassa tämä on haasteellista. Kansanedustaja **Antti Kalliomäki** (sd) vastasi tähän haasteeseen ”vapaus valita toisin”-hengessä esittämällä punavihreää rintamaa haastajaksi porvarihallitukselle.

Uudistuva vasemmisto

SDP:n puheenjohtaja **Jutta Urpilainen** lupasi kesällä 2008 puoluekokouksessa uuden SDP:n, ja uusi puheenjohtaja **Paavo Arhinmäki** puolestaan uuden Vasemmistoliiton vuotta myöhemmin.

Molemmat puolueet ovat hakeneet mallia kansalaisliikkeistä. Kansalaisjärjestöjen toiminta nähdään yhtenä mallina puolueiden toimintatapojen uudistamisessa. Kansalaisjärjestöjen toimijat ovat lisääntyneet samaan aikaan, kun puolueiden aktiivit ovat huvenneet.

> Kansalaisjärjestöjen toiminta nähdään yhtenä mallina puolueiden toimintatapojen uudistamisessa.

Kansalaisjärjestöissä houkuttavat matala kynnys osallistua, yhden asian ajaminen, epämuodollisuus ja avoimuus. Puolueisiin liittyy mielikuvissa byrokratiaa, oman ajattelun kahlitsemista ja jopa syrjintää työmarkkinoilla.

Ihmiset haluavat viihtyä ja vaikuttaa puolueissa. Kansalaiset eivät halua tehdä ”maailman vallankumousta”, vaan vaikuttaa omaan elämänsä asioihin. Vain osa hakee kokonaisvaltaista vaikuttamiskanavaa, mitä puolueet perinteisesti ovat tarjonneet.

Jos kansalaiset eivät ole kiinnostuneita yhteiskunnallisesta moniottelusta, mikä rooli puolueille jää? Puolueet erottautuvat muista kansalaisjärjestöistä asettamalla ehdokkaita ja pyrkimällä parlamenttiin. Vastuu vaaleista on osa puolueiden ydintoimintaa. Muuttuuko tämäkin tulevaisuudessa?

Piraattipuolue on ”heikko merkki” yhden asian kansalaisliikkeen pyrkimisestä puolueeksi. Vihreät aloittivat liikkeenä, josta on tullut täysverinen puolue, joka taistelee nykyisin aidosti vallasta.

Sirpa Puhakka on Vasemmistoliiton puoluesihteeri.

Onko toisenlainen VASEMMISTO MAHDOLLINEN

Näänkö huonosti ovat asiat? Onko kaikki toivo mennyttä? Onko vasemmiston suurin murhe todellakin se?

Vasemmistopuolueiden ongelmat ovat koko puoluejärjestelmän ongelmia, eivät opposition tämänhetkisen strategian

Oikeistopuolueet tai ainakin niiden toimijat hallitustasolla ovat hädin tuskin valepukeutuneita susia suurpääoman asialla (paikallispolitiikassa sopii olla pienpääomankin asialla). Hyvä, sen me kaikki tiedämme. Mutta kuka uskoo vasemmiston olevan oikeasti pienten ja heikkojen puolella? Ei siellä ole valtaa. Ei sieltä rahoiteta miljoonakampanjoita eikä järjestetä hulppeita kesäkekkereitä. Eivät ihmiset ole sellaisia, sanoo turbokapitalismin eetos. Sille eetokselle tarvitaan nyt Suomessakin vastavoimaa.

Vastavoimaa järjestöistä

Kansalaisjärjestöjen vetovoima perustuu siihen, että niillä on tarjota vilpitöntä asioiden takana seisomista, poliittista ja epäpoliittista. Tästä todistaa sekin, miten hanakasti järjestöissä myös kiistellään puoluepoliittisista kytkennöistä ja miten visusti osa järjestöistä kieltää kaiken poliittisen, vaikka toimisi mitä politisoituneemmalla kentällä. Näin toimivat esimerkiksi kaikki kuntien palveluita tuottavat sosiaalialan järjestöt. Torjuntareaktioistaan huolimatta ne ovat poliittisia toimijoita, joilla on käytössään vaihteleva mobilisaatiopotentiaali – kunpa ne kaikki käyttäisivät sitä paljon nykyistä enemmän.

> Jäsendemokratia toisi esiin uusia ajatuksia ja ehkäpä paikalle uusia jäseniäkin.

Toinen seikka, johon kansalaisjärjestöjen viehätys perustuu, on niiden sisäinen demokraattisuus. Sitä ei ole kaikissa järjestöissä! Ja aina siinä on puutteensa, tietenkin, ja paljon ilmaa ja tyhjää puhetta ja jankutusta. Mutta silti. Puolueiden vetovoima kansalaisjärjestöinä – joita ne alun alkaen ovat nekin – saattaisi kohentua jos ne alkasivat toimia kuten kansalaisjärjestöt 2000-luvun maailmassa toimivat. Jäsendemokratia toisi esiin uusia ajatuksia ja ehkäpä paikalle uusia jäseniäkin.

Tämän kirjoittaminen tuntuu hullunkuriselta. Miten niin edes vasemmistolla ei vieläkään ole toimivaa jäsendemokratiaa? Sen ja kaikenlaisen muunkin osallistumisen järjestäminen on ennen kaikkea tekniikkaa (joskaan ei suinkaan pelkkää tietotekniikkaa). Hyviä manuaaleja on saatavilla jo suomeksikin, puhumattakaan esimerkin voimasta, jota on mahdollisuus seurata niin anglosaksisilla kuin romaanisillakin kielillä eri maailmankolkissa mielin määrin. Inspiraatiota tarjoavat aivan erityisesti Hanna Laakon artikkelissa esittelemien zapatistien kaltaiset liikkeet.

Suorana tuontitavarana uudenlaista demokratiaa ei saa sen enempää Suomeen kuin Irakiinkaan

Ihmiset osaavat päättää yhteisistä asioista, kun heille annetaan siihen mahdollisuus. Ihmisiä kiinnostaa muukin kuin sählyvuorot ja viihtyminen.

Eeva Luhtakallio valmistelee väitöskirjaa paikallis-demokratian käytännöistä Suomessa ja Ranskassa Helsingin yliopiston sosiologian laitoksella.

Riittääkö? Kiitos riittää! & Ei riitä!

Syyskuussa keskeiseksi vvt-kysymykseksi nousi: riittääkö? Tampereella vastattiin: Kiitos riittää! Kapitalismille on oltava vaihtoehtoja. Helsingissä todettiin: Ei riitä! Perusturvaa on nostettava 120 euroa.

Vvt-prosessin synnytämä valtakunnallinen ”Ei riitä” -kampanja 24.9. vaatii hallitusta ja eduskuntaa ”ryhtymään välittömästi toimenpiteisiin työmarkkinatuen peruspäivärahan ja alimman sairauspäivärahan korottamiseen 120 eurolla kuukaudessa siten, että tarkistus astuu voimaan vuoden 2010 alusta.” Vetoomuksen voi allekirjoittaa netissä: *www.eiriita.fi*

Vaikkei tämäkään korotus riitä, tästä on välittömästi lähdettävä. Kampanja laski kustannuksiksi alle 150 miljoonaa euroa: ”mikä on vähäinen osa siitä mitä kaikki viime vuosien erilaiset veroalennusratkaisut ovat valtiolle ja kunnille maksaneet ilman, että köyhimmät ovat niistä juurikaan hyötyneet.”

Tampereella järjestetään *Kiitos riittää! Kapitalismin kriisistä vaihtoehtoihin* -syysfoorumi 24.10.2009, kello 11 – 16, Vanhalla kirjastotalolla. Tavoitteena on elvyttää verkostoja ja luoda yhteistoimintaa Tampereella avarakatseisesti ja puoluepoliittisesti sitoutumattomasti.

Huolenaiheina ovat kapitalismin kriisi ja kansalaisyhteiskunnan hajaannus. ”Vaikka ongelmat syvenevät, emme ole onnistuneet luomaan ihmisiä laajalti yhdistävää vaihtoehtoa.” Ympäristö, öljy ja ruokakriisi, työttömyys ja tyytymättömyys työpaikoilla. Elintasoerot ja köyhyys.

Tamperelaiset painottavat: ”Yhteinen huolemme vaatii toimintaa. Emme voi saada aikaan tuloksia ilman joukkovoimaa. Kapitalismi pyrkii tekemään meistä kilpailijoita – olkaamme solidaarisia!”

LISÄTIETOJA: www.eiriita.fi
Kiitos riittää!: www.mansetori.fi/index.php?option=com_content&task=view&id=1731&Itemid=132

Tampereen tapahtuman kokoonkutsujat:
Tatu Ahponen, Jari Heinonen, Olli Herranen, Emilia Honkonen, Liisa Huhta, Varpu Jutila, Veera Kaleva, Aarno Karjalainen, Juho Karvinen, Niina Koivuniemi, Emilia Kukkala, Joel Kuortti, Veijo Laitinen, Oscar Fresán Landíbar, Sanna Marin, Cai Melakoski, Katariina Mäkinen, Mikko Niemelä, Hannu Oittinen, Hannele Palukka, Rainer Panula, Jarna Pasanen, Jukka Peltokoski, Mikko Perkiö, Pekka Pättiniemi, Antti Ronkainen, Veikko Räntilä, Asta Sandbacka, Tanja Siippainen, Juha Suoranta, Marjo Uksila, Marko Ulvila, Tere Vadén.

Rakenne on kuollut, ELÄKÖÖN VAPAUS!

Demokratiateorioista osa ihannoi aktiivista kansalaisuutta, raadollisempien mukaan demokratia tarkoittaa kansalaisten oikeutta vaihtaa hallitsijansa. Aktiivisen osallistumisen ihanne on tavoittelemisen arvoinen, mutta kuka sellaista ajaa nykypolitiikassa? Ei kukaan.

Puolueet ovat jotakuinkin juuri niin likaisia kuin kansa kuvitteleekin. Sen voisi oikeuttaa, jos niiden kautta olisi mahdollista muuttaa maailmaa. Tosiasiassa ne kuitenkin ovat ensisijaisesti kiinnostuneita miehittämään poliittisia instituutioita omilla ihmisillään. Vallankäytön sisältö on toissijaista, ellei jopa prioriteettilistan häntäpäässä.

Maailman muuttamisesta kiinnostuneelle ihmiselle puolueissa toimiminen on kuolettavan tylsää. Itse olen kokenut sen välttämättömäksi, vaikka mieluummin tekisin jotain muuta. Tulin puolueeseen tekemään politiikkaa, en laulamaan sata vuotta vanhoja lauluja ja muistelemaan Forssan ohjelmaa.

Yhdistysmuoto on liki yhtä byrokraattinen kuin puoluekin. Jossain järjestöissä kulttuuri on onnistuttu pitämään vapaamuotoisempana. Järjestöelämän ammattimaistuminen kuitenkin johtaa siihen, että ”kansalaisvaikuttaminen” tapahtuu lähtökohtaisesti kuukausipalkalla. Poliittisen toiminnan tekee ammattilainen ei aktiivi.

Järjestöbyrokratioiden kasvu tarkoittaa, että toimintaa määrittelee rahoitusnäkökulma. Toimintaa varten perustettu rakenne muuttuu itseisarvoksi, poliittiseksi tavoitteeksi tulee resurssien hankinta yhteiskunnan isokenkäisiltä oman organisaation lihottamiseksi.

Rakenteet paisuvat ja kansalaiset ovat entistä etäämmällä.

Moninaisuuden ongelma

Vasemmiston ongelma on uskonnollisuutta muistuttava dogmaattisuus ja fanaattinen pyrkimys kurinalaiseen ryhmätoimintaan. Vanhoja klassikkoja luetaan kuin raamattuja. Maailman-selityksiä ei terveen kriittisille ihmisille voi tarjoilla yksissä kansissa. Vasemmiston ajattelijoilla on paljon annettavaa myös nyky-yhteiskunnalle, mutta vasemmisto ei ole kovin luova yhdistelemään hyviä ja hylkäämään kuluneita ajatuksia.

Tämä tekee vasemmiston hegemoniapyrki-myksistä paikoin jopa pelottavia. Nykyisen uusliberaalin hegemonian voi haastaa ainoastaan moninaisuudella. Esimerkiksi maailman sosiaalifoorumin suurin viehätys perustuu paitsi kosmopoliittisuuteen myös moninaisuuteen aitona vaihtoehtona.

Moninaisuuden ottaminen johtotähdeksi tekisi suuren palveluksen yhteiskunnalle laajemminkin. Suomalainen poliittinen kulttuuri perustuu vastustajien murskaamiseen, alistamiseen ja suoranaiseen kiusantekoon niitä kohtaan, jotka eivät hyväksy vallitsevia ”näin on aina tehty” -käytäntöjä. Jos poliittinen kulttuuri ottaisi paremmin huomioon näkökulmien kirjon välttämättömyyden demokratian kannalta, saattaisi politiikkakin kiinnostaa ihmisiä vähän toisella tavalla.

> Jos poliittinen kulttuuri ottaisi paremmin huomioon näkökulmien kirjon välttämättömyyden demokratian kannalta, saattaisi politiikkakin kiinnostaa ihmisiä vähän toisella tavalla.

Toisin vailla totuutta

Vapaus valita toisin -aloitteesta on yhtä monta tulkintaa kuin siitä kuulleita ihmisiä. Tähän on myös tietoisesti pyritty. Dogmaattista totuuden etsintää ei ollut. Totuus vapaus valita toisin -aloitteesta on, että siitä ei ole totuutta.

Kulttuuritalon tilaisuuden keskeisin päämäärä minulle oli orastavan keskustelun virittäminen tässä hahmottelemistani teemoista. Siinä mielestäni onnistuttiin hyvin, ja erityisesti kulttuuriväki kiitteli tapahtuman tunnelmaa.

Samalla kun poliittiselta toiminnaltaan edellyttää tuloksia, on tärkeää muistaa, että myös prosesseilla on enemmän arvoa kuin tulos-orientoituneessa Suomessa usein ymmärretään. Jos Vapaus valita toisin oli osanottajille miellyttävä kokemus, se täytti jo prosessina tärkeän tehtävän. Varmaa on, että tapahtuma poiki lukemattomia kohtaamisia, jotka ovat suuri arvo itsessään.

Vapaus valita toisin ei ole institutionaalinen rakenne ja jos sen tiimoilta sellaisia muodostuu, ne eivät saa nousta pääasiaksi. Aloitteen tehtävä on kannustaa ihmisiä itsenäiseen poliittiseen toimintaan ja toisaalta ruokkia mielikuvitusta siitä, mitä poliittinen toiminta voi olla. Kampanjoiden ja tuloksien saavuttamiseksi on toki käytettävä tarpeellisia institutionaalisia työkaluja, mutta samalla on syytä pitää mielessä, että ne ovat aina vain työkaluja.

Kulttuuritalo oli kokonaisuudessaan hyvä startti. Aika näyttää mihin suuntaan aloite kehittyy ja toteuttaako se niitä asioita, joita toivoisin sen toteuttavan. Varmaa on, että vapaus syntyy rakenteiden ulkopuolella, jos on syntyäkseen. Ripaus optimismia parantaa mahdollisuuksia huomattavasti, ja sitä Kulttuuritalolla oli paljon.

Mikko Sauli on kansalais- ja vasemmistoaktiivi (sd.) ja Attacin hallituksen jäsen.

Kristiina Koivunen

KOLUMNI

Kirjoittaja on sosiologian lehtori Sulaimanian yliopistossa Kalarissa, Irakin Kurdistanissa.

Ajatollahien jälkeinen IRAN?

[KESÄKUISTEN presidentin vaalien jälkeisten mellakoiden aikana maailman tiedotusvälineet seurasivat vesi kielellä, vaihtuuko valta Iranissa. Ulkomailla moni toivoo mullahien paluuta ministeriöistä moskeijoihin. Myös Iranissa, se käy selväksi mm. **Nasri Alavin** kirjasta *Me olemme Iran*, joka on koottu iranilaisten nuorten blogiteksteistä.

Autoritääriset hallitukset eivät kuitenkaan kaadu helposti ja Iranin ajatollahit tulevat tuskin luopumaan vallasta vapaaehtoisesti. Jos - tai siis kun - niin tapahtuu, se tulee olemaan koko Lähi-itää järisyttävä tapahtuma.

Eurooppalaisissa tiedotusvälineissä Iranista ei tuoda esille juuri muuta kuin ihmisoikeusrikokset, sensuuri ja naisten mustat kaavut. Laajempi perspektiivi puuttuu. Iran on toinen Lähi-idän suurvalloista, toinen on Yhdysvallat. Monista Lähi-idän konflikteista taustalta löytyy Iranin ja Yhdysvaltojen vastakkainasettelu. Tämä on perusasetelma Irakin konfliktissa sekä Libanonin kriisissä, jossa Yhdysvallat tukee Israelia ja Iran sitä vastaan taistelevaa Hizbollahia.

[KESÄKUUSSA tiedotusvälineet seurasivat, johtavatko Teheranin mellakat presidentti **Ahmed Ahmedinejadin** vallan kaatumiseen. Mitä sen jälkeen on tapahtunut? Mielenosoitukset vaimenivat, ja entinen meno näkyy jatkuvan.

Muutama vuosi sitten lännen halveksimat talebanit menettivät valtansa Afganistanissa. Koittiko demokratia? Ei, koska Afganistanin oppositio on hajanainen sekä poliittisesti että etnisesti. Näin on myös Iranissa. On helpompi kaataa vihattu hallitus kuin muodostaa sen tilalle toimiva järjestelmä. Hajanaisuuden lisäksi Iranin opposition ongelma on, että se pystyy toimimaan vain maan rajojen ulkopuolella. Tämä tulee vaikeuttamaan uuden hallinnon käytännön järjestelyjä kun sen aika koittaa.

Koko maailma toivoi, että Afganistanin naiset pääsisivät burkhien alta elämään normaalia elämää. Niin ei käynyt. Talebanit menettivät valtansa Kabulissa, mutta syrjäiset vuoret ovat ei-kenenkään maata, jossa vallitsevat keskiaikaiset klaanilait. Afganistanista ei tullut demokratia vaan romahtava valtio.

Voiko näin käydä myös Iranissa? Iran on tukenut pitkään Lähi-idässä shiialaisia vapautusjärjestöjä (tai terroristijärjestöjä, miten kukakin asian näkee). Libanonin sodan aikana viime vuonna Iranin viranomaiset kielsivät maansa kansalaisia lähtemästä Libanoniin tekemään itsemurhaiskuja. Jos valta vaihtuu Teheranissa, myös Iranin Hizbollah aktivoituu. Sehän on ollut säilytystilassa vuodesta 1979.

[IRAN on Afganistanin naapurimaa. Nopea vilkaisu karttaan osoittaa, että Iranin ympärillä on useita sisäisessä kriisissä olevia valtioita. Muunlaisia naapureita sillä ei itse asiassa olekaan. Irakin ja Pakistanin vastarintaliike pukeutuu räjähdevöihin. Ne yleistyvät myös pohjoisella raja-alueella eli Kaukasuksella, kun tsetseeninuorten epätoivo kasvaa.

Luoteessa Iranin naapuri on Turkki, jonka islamistiseen johtajaan **Recep Tayyip Erdoganiin** Iranin nykyjohdolla on hyvät välit. Mailla on myös yhteinen, sisäinen vihollinen: kurdit.

Jos Irania hallitsisivat maalliset johtajat, moni Lähi-idän valtakuvio muuttuisi. Jos Iran olisi Yhdysvaltojen liittolainen, **Barack Obaman** ei tarvitsisi miettiä hyökätäkö Iraniin vai ei.

Mitkä muut maat kuin Turkki menettäisivät yhteistyökumppanin Lähi-idän hauraissa asetelmissa? Eivät pelkästään pahikset. Kenen kanssa Irakin shiiat, kuten pääministeri Nouri al-Maliki, tekisivät yhteistyötä? Entä malttaisiko Israel pitää näppinsä irti Libanonista, jos Hizbollah ei enää saisi aseita?

Jos valta vaihtuu Iranissa, uudet vallanpitäjät pystyvät pitämään pakan hallussa vain käyttämällä nykykoneiston tapaista tiukkaa järjestelmää. Muuten saisimme Afganistanin jatko-osan: unikkopellot kukoistaisivat ja vuoriston koulutuskeskuksissa opiskeltaisiin itsemurhaöiden tekemistä ja muita nykyaikaisen sodankäynnin menetelmiä. Ainoa ero on, että Afganistan on köyhä ja syrjäinen maa. Iran puolestaan on vauras ja vaikutusvaltainen öljyntuottajamaa. Pari oikein kohdennettua iskua öljyputkiin ja vaikutukset ulottuisivat koko maailmaan öljyn hinnan noustessa. Noin ensi alkuun.

Kenenkään ei pidä luulla, että toivoisin nykymenon jatkuvan Iranissa. Loppukesällä Iranista tulikin rohkaisevia uutisia: kritiikki ääri-islamilaista järjestystä kohtaan kasvaa myös hallintokoneiston sisällä. Ehkä rauhanomainen muutos on sittenkin mahdollinen. Kunpa se johtaisi koko Lähi-idän rauhoittumiseen! YD

> Muutama vuosi sitten lännen halveksimat talebanit menettivät valtansa Afganistanissa. Koittiko demokratia? Ei, koska Afganistanin oppositio on hajanainen sekä poliittisesti että etnisesti. Näin on myös Iranissa.

Vuodenajat huomioiva ruokavalio on käytännöllinen tapa pienentää hiilijalanjälkeä.

Ruokavalinnat voivat olla ILMASTOTEKOJA

Noin neljännes yksityisen kulutuksen kasvihuonekaasupäästöistä aiheutuu Suomessa ravinnosta. Siihen on kuitenkin puututtu paljon vähemmän kuin esimerkiksi asumisen ja liikkumisen päästöihin, toteaa **Mia Hemming**.

Vuonna 2008 julkaistussa britannialaisessa Food Climate Research -tutkimuksessa kehotetaan rajoittamaan lihansyönti korkeintaan neljään annokseen viikossa. Ympäristövastuullinen kuluttaja voi lihan sijaan suosia tutkimuksen mukaan soijaa, kotimaista perunaa ja juureksia, luonnonmarjoja ja avomaan kasviksia.

- Yleisesti voidaan sanoa, että eläinperäisten tuotteiden ympäristövaikutukset ovat suhteellisen suuria verrattuna kasvipohjaisiin tuotteisiin, ilmastovastaava **Leo Stranius** Suomen luonnonsuojeluliitosta sanoo.

Stranius havainnollisti tilastoja Tampereen Sosiaalifoorumissa Eläinsuojeluliitto Animalian, Vegaaniliiton ja SLL:n järjestämässä Ilmastonmuutos ja ruoka -seminaarissa.

- Luomuliha on toki ympäristöystävällisempi valinta kuin tehotuotettu. Enemmän oman ruuan ympäristövaikutuksia voi kuitenkin vähentää ryhtymällä kasvissyöjäksi. Kaikkein parasta olisi ryhtyä vegaaniksi ja jättää ruokavaliostaan pois kaikki eläinperäiset tuotteet, myös maito ja juusto, Stranius sanoo.

Juuston ja voin vaikutukset ilmastonmuutokseen syntyvät pääasiassa niiden tuotantovaiheessa. Kuljetusten, pakkauksen ja säilytyksen merkitys on pienehkö.

- Kansalaiset ovat kysyttäessä halukkaita esimerkiksi vähentämään kulutusta ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi, mutta sitä ei tiedetä, miten suostuvaisia he ovat korjaamaan ruokavaliotaan, Stranius jatkaa.

Varaa olisi: vaikka kasvisten kulutus on kasvanut, suomalaiset syövät **Timo Taulavuoren** mukaan edelleenkin liian vähän vihanneksia ja marjoja etenkin, jos kulutusta verrataan muihin länsieurooppalaisiin maihin. Afrikan tai Aasian maissa kasvikunnan tuotteet ovat pääosassa ruokalautasella.

Kasvissyönti onkin viime aikoina noussut poliittiselle asialistalle ympäri Suomea. Tampereella tehtiin keväällä valtuustoaloite viikoittaisen kasvispäivän saamiseksi päiväkoteihin sekä kouluihin. Helsingin vihreät nuoret -järjestö ehdotti puolestaan huhtikuussa, että Helsingin kouluissa ja muissa kaupungin ruokaloissa tarjottaisiin liharuokaa korkeintaan kerran viikossa. Ehdotus aiheutti vilkasta keskustelua.

Kasvissyöjä ympäristön puolella

Kasvissyöjäksi ryhdytään niin eettisistä kuin ympäristönsuojelullisista syistä. Eläinsuojeluliitto Animalia muistuttaa eläinten kärsivän tehotuotantotiloilla vain ihmisten makutottumusten vuoksi. Myös luonnossa vapaana elävät eläimet tapetaan ihmisten ruokahuviksi. Tämän lisäksi kehittyvien maiden ihmiset kärsivät enentyvissä määrin länsimaiden ruokataloudesta, kun tuotettu vilja ei menekään kotimaiseen kulutukseen vaan lihakarjan ruuaksi.

- Broilerin- ja sianlihan kulutus on kasvussa, mikä on eläinsuojelujärjestön näkökulmasta aika ongelmallista. Broilereiden jalostamalla aikaan saatu nopea kasvu aiheuttaa niille muun muassa kivuliaita jalkaongelmia ja ahtaus estää niiden normaalin käyttäytymisen, **Aura Yliselä** Animaliasta kertoo.

- Animalian mukaan myös munijakanojen tuotanto-olojen ahtaus sekä virikkeettömyys aiheuttavat toisiin kanoihin kohdistuvaa aggressiivisuutta. Vaikka luomukananmunat ovatkin kananmunista paras vaihtoehto, luomukanaloissa on samanlaisia ongelmia kuin muissa lattiakanaloissa. Tuotantomaatalouden ongelmat ulottuvat myös muihin sikaloihin ja navetoihin.

- Lihasioista karjut kastroidaan ilman kivunlievitystä. Siitossiat teurastetaan noin kahden vuoden ikäisinä tehotuotannon aiheuttamien terveys- tai lisääntymisongelmien vuoksi, Yliselä kuvailee.

Suomalaiset syövät naudanlihaa keskimäärin 18 kiloa vuodessa. Naudat kasvatetaan lihantuotantoon erikoistuneilla tiloilla yleisimmin ritilälattiaisissa ryhmäkarsinoissa, joissa makuulle asettuminen ja ylös nouseminen on vaikeaa. Eläimet liukastelevat ja välttelevät tasapainoa vaativia toimintoja.

Suomessa kulutetaan paljon myös maitotuotteita ja yksi lypsylehmien ongelmista on ahtaat tilat. Ne aiheuttavat vahingoittumisia sekä jalka-, utare- aineenvaihdunnallisia ja lisääntymisongelmia, joiden esiintymiseen lisäksi vaikuttavat maksimoitu tuotanto ja runsas ruokinta. Tästä huolimatta eläinrasituksista ei julkisuudessa vielä puhuta, vaikka usein ympäristöystävällinen vaihtoehto on myös eläinten kannalta parempi valinta.

- Vastuu eläinystävällisemmän tuotannon edistämisestä on myös muilla toimijoilla kuin yksittäisillä kuluttajilla. Esimerkiksi maidon hinta on painettu maataloustuella todella alas, kun maidon aiheuttamat ympäristörasitukset voisivat näkyä hinnassa, Yliselä jatkaa.

Ravinto on turvallisuuspolitiikkaa

Ruokakysymykseen keskittynyt ympäristöliikkeen toimija ja Härkäpapua sarvista –lähiruokakeittokirjan kirjoittaja **Päivi Mattila** kehottaa sekaruokaa nauttivien pitämään kasvispäiviä viikossa vaikka kolmesta neljään, sillä jo se auttaa maailmaa. Koulujen sekä työpaikkojen pitäisi rohkaista muutokseen muun muassa pitämällä kasvis- ja luomuruokapäiviä. Kun kasvisruoka on tullut tutuksi, ei ole enää mitään syytä sitä vältellä.

- Keittäjille pitäisi tarjota täydennyskoulutusta, jossa opetettaisiin tekemään maukasta kasvisruokaa. Myös sairaaloissa, vanhustenhuollon puolella ja armeijassa tulisi pitää kasvisruokapäiviä. Ilmastoturvallinen ruokahan on yksi tekijä kokonaisturvallisuudessa, Mattila huomauttaa.

Mattila kehottaa myös siirtymään vuodenajat paremmin huomioivaan ruokavalioon, kuten ennen vanhaan. Kesäisin ja syksyisin voi herkutella rajattomasti tuoreilla kotimaisilla vihanneksilla ja marjoilla. Talvisin ja keväisin tulisi suosia kaaleja, sipulia, juureksia, etikkakurkkuja ja muita säilykkeitä. Hapankaali, talvikurpitsa, marjamehut ja omenat ovat myös hyviä kylmempien vuodenaikojen ruokia. Marjoja, yrttejä, luumuja ja omenia kauden mentyä voi silloin nauttia kuivattuina.

- Vältä riisiä ja pakasteita. Valmista kotona isompia annoksia kerralla. Uuni rasittaa enemmän ympäristöä kuin pannulla paistaminen, keittäminen ja mikrolla valmistaminen. Jos teet sämpylöitä tai laatikoita, niin muista isompien annosten periaate, Mattila neuvoo.

Monille tuttua pyramidiravintosuositusta voi myös korjata ympäristöystävälliseksi, jolloin viljatuotteet säilyvät edelleen ruokavalion perustana. Lihattomassa ja maitotuotteettomassa pyramidissa palkokasvit ja siemenet pääsevät toiselle tasolle. Juurekset, vihannekset sekä sienet ovat niiden päällä ja marjat sekä hedelmät löytyvät toiseksi ylimmältä tasolta. Öljyt, rasvat ja sokeri ovat tavalliseen tapaan pyramidin huipulla.

Vegaanit rikastuttavat ruokavaliotaan esimerkiksi hampulla, joka lienee muille melko tuntematon ruoka-aine. Sen siemenistä saa öljyn ohella kasvismaitoa, tuorejuustoa ja ne sopivat hyvin esimerkiksi kasvispihveihin. Reseptejä hampun käyttöön löytyy muun muassa Vegaaniliiton sivuilta. YDIN

Vegaaniliitto ry
www.vegaaniliitto.fi

Animalia ry
www.vegaaniliitto.fi

Kasvikset.fi
www.kasvikset.fi/WebRoot/1033640/Page.aspx?id=1048201

Tommi Kauppinen, Satu Lähteenoja & Michael Lettenmeier: Kotimaisten elintarvikkeiden materiaalipanos.

Mia Hemming on tamperelainen vapaa toimittaja.

Kuvat: ahousecallednut.com.

Kasvissyöjä voi korvata eläinproteiinin palkokasveilla, tai vaikkapa vehnägluteenista tehtävällä seitanilla.

Verkostojen avulla URAANIKAPITALISMIN KIMPPUUN

Suomi on joutunut kansainvälisten ydinvoimayhtiöiden leikkikentäksi: suunnitteilla on reilu tusina uraanikaivosta, kolme eri ydinvoimalahanketta ja ydinjätteen loppusijoituspaikka. Kesällä järjestetyllä toimintaleirillä uskottiin ydinvoimateollisuuden hyökkäyksen olevan torjuttavissa. Leirin jälkeen onkin eri puolilla Suomea noustu vastustamaan uraanikaivossuunnitelmia Ranualla, kirjoittaa **Soile Koskinen**.

Ei Uraanivoimaa! -leiri Lapin Tervolassa keräsi ihmisiä Suomesta ja Euroopasta verkostoitumaan ja vahvistamaan ydinvoiman vastaista liikettä. Suomen tapahtumia, erityisesti Olkiluoto 3:n valmistumista, seurataan ulkomailla tarkasti.

Tervola oli suotuisa paikka leirille, sillä kunta on ottanut kielteisen kannan uraanikaivoksen tuloon. Leirillä haluttiin tukea paikallista kamppailua uraanikaivoksia ja Simoon suunniteltua ydinvoimalaa vastaan.

Leirille osallistui kaikkiaan noin 80 – 90 ihmistä Suomesta, Ruotsista, Venäjältä, Saksasta, Latviasta, Hollannista ja Belgiasta. Aurinkoisen viikon aikana Tervolan nuorisotalon ympäristössä järjestetyssä tapahtumassa pidettiin esitelmiä ja käytännön työpajoja. Pihalle nousi sauna ja tuulimylly.

Keskiviikkona leiri jalkautui Simoon ja Kemiin osoittamaan mieltä. Simon kunnantalon edustalla aktivistit esittivät performanssin kylästä, jonka johtajat päättävät rakennuttaa ydinvoimalan. Kunnanjohtaja **Simo Tavian** puolustellessa Fennovoiman ydinvoimalahanketta toimittajille ja leiriläisille kunnantalon katolta valui alas valtava banderolli: ”MYYTY URAANIKAPITALISMILLE”.

Simon Karsikkoniemessä, mahdollisella ydinvoimalan sijoituspaikalla, paikalliset kalastajat kertoivat leiriläisille, että voimalan lauhdevedet tuhoaisivat yhden Euroopan tärkeimmistä lohen kutemispaikoista. Merien lämmittämisen lisäksi lämpölauhdevedet aiheuttavat rehevöitymistä, muuttavat ekosysteemiä ja ravintoketjun lajeja.

”Ydinvoima luo työpaikkoja” lienee tutuimpia fraaseja, joilla ydinvoimaa perustellaan. Tervolalaiset luontoyrittäjät tekivät selväksi, miten uraanikaivokset tuhoavat työpaikkoja tekemällä esimerkiksi sienestyksen, marjastuksen, erämatkailun ja muut luontoon liittyvät elannot mahdottomiksi. Jokaista uraanikiloa kohden syntyy 99 kiloa säteilevää jätettä, joka pysyy radioaktiivisena 100 000 vuotta.

Uraanikaivosta vastaan kansainvälisesti

Kimmoke käytännön toimintaan saatiin, kun Ranualta tuli ihmisiä leirille kertomaan alueensa uraanikaivossuunnitelmista. Ranskalainen kaivosyhtiö Areva havittelee uraanikaivosta Ranuan ja Rovaniemen rajamaille. Alue, jolla yhtiö haluaa tehdä koeporauksia, on pinta-alaltaan noin 120 neliökilometriä eli kolme kertaa Järvenpään kokoinen. Sen välittömässä läheisyydessä on toimiva vedenottamo, ja alueella harjoitetaan poronhoitoa. Alueen eteläosa on Natura-alueeseen kuuluvan Simojoen valuma-alueella, joka on Suomen viimeisiä vapaita keskisuuria jokia.

Tuloksena syntyi Ranua Resuce -kampanja, jonka toimijat järjestivät 13. 8. mielenosoitukset Helsingissä, Tampereella ja Jyväskylässä sekä Saksassa asti. Ranuan kunnanvaltuuston jäsenille on kampanjan myötä tullut sähköpostia ympäri maailmaa.

Muualla Länsi-Euroopassa kaikki uraanikaivokset on suljettu, usein ympäristösyistä. Uraanikaivokset ja ydinjäte on helpompaa sysätä syrjäisille seuduille, kuten alkuperäiskansojen asuinalueille Yhdysvalloissa ja Australiassa. Lappi lienee Euroopasta ja ilmeisesti Helsingistäkin katsottuna tarpeeksi suuri ja kaukainen alue, jonne mahtuu muutama uraanikaivos.

- Ranualaiset ovat tehneet paljon hankkeen pysäyttämiseksi. On aika nostaa tämä hanke myös laajempaan tietoisuuteen. Kansainvälisesti ympäristöongelmat ja Areva kulkevat käsi kädessä. On ylipäätään absurdia väittää, että säteilevästä kaivosjätteestä pystyttäisiin huolehtimaan kymmeniä tuhansia vuosia, sanoo **Tarna Kannisto** Helsingin Ranua Rescue -ryhmästä.

Soile Koskinen on helsinkiläinen ympäristöaktivisti.

Kuva: Falk Beyer

www.ydinvoimavapaasuomi.org
www.uraanivoima.com
www.ranuarescue.blogspot.com

Ranuan maaperää tutkiva ydinjätti Areva on uraanikaivoksillaan aiheuttanut ympäristökatastrofeja eri puolilla maailmaa. Ranskassa, Nigerissä ja Gabonissa Arevan kaivoksissa työskennelleet ja niiden lähellä eläneet ihmiset ovat olleet vuosikymmeniä tietämättöminä vaaroista. Arevan kaivoksilla Kanadassa ja Yhdysvalloissa todetaan säännöllisesti myrkyllisten aineiden vuotaneen ympäristöön. Gabonissa Areva johti 50 000 rekkalastillista louhintajätteitä sekä myrkkyliejua suoraan jokeen. Kaivokset altistavat pahimmillaan kymmeniä tuhansia ihmisiä normaalia suuremmille annoksille radioaktiivista säteilyä.

Puolueet ympäristökriisin TAKANA KENIASSA

Kenian hallituksen vastahakoisuus laittomien metsänvaltaajien karkoittamiseksi uhkaa jo maan ekosysteemejä. Poliittisesti räjähdysherkästä tilanteesta kärsii koko Itä-Afrikka, toteaa Tomi Toivio.

Kenian vuoden 2007 presidentinvaalit johtivat laajoihin väkivaltaisuuksiin. Vaalivilppiä sisältäneet vaalit voitti yllättäen kikuju-heimoa edustava **Mwai Kibaki**, kakkoseksi jäi useimpien muiden heimojen suosikki **Raila Odinga**. Jopa 1 500 ihmistä kuoli etnisissä puhdistuksissa tai poliisin luoteihin, neljännesmiljoona joutui jättämään kotinsa.

Lopulta YK:n pääsihteeri **Kofi Annan** neuvotteli kiistakumppanit muodostamaan yhteishallituksen. Mellakoiden kulkua kuvattiin virallisessa Wakin raportissa. Raportissa ei kuitenkaan julkaistu syyllisiksi epäiltyjen nimiä, vaan nimet laitettiin sinetöityyn kirjekuoreen. Kuoren sisältöä ei ilmeisesti olla vuotamassa julkisuuteen.

Kofi Annan päätti lopulta ojentaa sinetöidyn kirjekuoren raportissa mainituista henkilöistä Kansainvälisen rikostuomioistuimen **Luis Moreno Ocampolle**. Tulisiko Wakin raportissa mainitut väkivaltaisuuksiin kiihottaneet henkilöt laittaa oikeuteen Keniassa vai Haagin kansainvälisessä tuomioistuimessa? Tästä väitellään Keniassa. Paikalliset oikeudenkäynnit voisivat aiheuttaa lisää mellakointia.

Mellakoiden taustavoimat eivät kuitenkaan ole tällä kertaa jäämässä ilman syytettä. Mikä merkitsee suurta muutosta. Aikaisemmat vaalimellakat eivät olleet yhtä laajoja kuin vuoden 2007 vaalimellakat, mutta niiden järjestäjät jäivät aina vaille syytettä.

Samaan aikaan politiikassa on tapahtunut kummia. Sekä Mwai Kibakin Party for National Unity että Raila Odingan Orange Democratic Movement -puolue ovat ilmeisessä hajaannuksessa. Kibaki on menettänyt lähimmistä liittolaisistaan esimerkiksi yhteistyöhallituksen oikeusministerinä toimineen Martha Karuan, joka oli mellakoiden aikaan hallituksen näkyvin puolestapuhuja, mutta syyttää nyt hallitusta korruptiosta. Raila Odinga taas riitelee kalenjin-heimoa edustavan maatalousministeri **William Ruton** kanssa, jota syyteltiin paljon kikujuvastaisista väkivaltaisuuksista.

Mellakat uhkana vedelle

Vaalikonflikti aiheutti itsessään Keniassa valtavan talouskriisin. Monet maatilat jäivät tyhjiksi, mikä johti ruokatuotteiden hinnan nopeaan nousuun. Turistit pakenivat joukoittain maasta ja tilanteen paraneminen kesti pitkään. Koko Itä-Afrikka kärsi tilanteesta, sillä esimerkiksi Uganda on riippuvainen kenialaisesta Mombasan satamasta, josta tavaroita ei voinut kuljettaa maateitse mellakoiden vuoksi. Nyt tähän talouskriisiin on liittynyt globaalin rahoituslaman ja ympäristökriisin aiheuttamia ongelmia.

Kuivuus on aiheuttamassa noin 1,3 miljoonan ihmisen joutumisen ruoka-avun varaan. Tämä tulee jo ruoka-apua saavien 2,5 miljoonan ihmisen lisäksi. Tulevaisuus ei näytä kovinkaan lupaavalle, sillä Kenian arvioidaan olevan tulevaisuudessa yksi niistä maista, joissa ilmastonmuutoksen vaikutukset ovat kaikkein tuhoisimpia.

Kuivuustilanne pahenee myös varsin konkreettisella tavalla vaalimellakoiden seurauksena, sillä metsiin on tunkeutunut laittomia maanvaltaajia, jotka tuhoavat metsiä. Metsät taas toimivat Keniassa vedenkeräysalueina, joista koko maan vesi on lopulta peräisin. Esimerkiksi Maun metsästä hyvin suuri osa on tuhoutunut. Tämä voi merkitä lopulta esimerkiksi Masai Maran kuuluisan safarikohteen tai flamingoista tunnetun Nakuru-järven tuhoa, sillä alueen vesi on peräisin Maun metsästä.

Yhteistyöhallituksella taas on ollut vaikeuksia toimia metsän pelastamiseksi, sillä asia on poliittisesti arkaluontoinen. Jotkin metsään muuttaneista saivat ilmeisesti metsäpalstan palkinnoksi äänistään vaaleissa,v ja väkivaltaisuudet voivat puhjeta uudestaan, jos heidät poistetaan metsistä väkisin.

Tomi Toivio on avoimen lähdekoodin ohjelmistojen dokumentointiin erikoistunut kehitysmaatutkija.

Kuvat: Ed Brown

Oras Tynkkynen

Kirjoittaja on Vihreiden varapuheenjohtaja ja valtioneuvoston ilmastopoliittinen asiantuntija.

MITEN PELASTAA Kööpenhaminan kokous?

UNELMASSANI Kööpenhaminan kokouksessa saavutetaan kunnianhimoinen ja kattava ilmastosopimus. Pitkän aikavälin visio johdattaa maailman kohti polkua, jolla lämpeneminen rajoitetaan enintään kahteen asteeseen.

Tämän mukaisesti teollisuusmaat sitoutuvat 25–40 prosentin suuruisiin päästövähennyksiin vuoden 1990 tasosta vuoteen 2020 mennessä. Tärkeimmät kehitysmaat rajoittavat päästöjen kasvua merkittävästi. Sopimus sisältää myös mittavan rahoituspaketin köyhien maiden tukemiseksi, ratkaisun metsäkadon pysäyttämiseksi ja mekanismin sopimuksen noudattamisen valvomiseksi.

Tällainen ihanneratkaisu olisi mahdollinen ja kohtuuhintainen. Valveilla ollessani tiedostan kuitenkin, että se näyttää epätodennäköiseltä.

MIKSI sopu ilmastokriisin välttämisestä sitten on niin vaikea saavuttaa, vaikka tarve on ilmeinen? Usein muistutetaan, että ilmastokokouksissa pari sataa villisti erilaista maata – Tuvalusta Saudi-Arabiaan – yrittää neuvotella maailman ehkä monimutkaisimmasta sopimuksesta. Olisi päinvastoin yllättävää, jos ratkaisu syntyisi helpolla.

> Neuvotteluissa tarvitaan myönteistä kierrettä, jossa maat kirittävät toisiaan kunnianhimoisempiin sitoumuksiin.

Tämän lisäksi isoja esteitä on ainakin kaksi. Ensinnäkin kansainvälistä politiikkaa vaivaa niin sanottu yhteismaan ongelma. Yksittäisen maan päästövähennykset hyödyttävät kaikkia, mutta niiden kustannukset jäävät yhden maan kontolle. Niinpä kunkin maan lyhytnäköisessä intressissä on vältellä omia päästövähennyksiä ja toivoa, että muut hoitaisivat hommat.

Toiseksi neuvottelut kärsivät pohjoisen ja etelän välisestä luottamusvajeesta. Teollisuusmaat ovat luvanneet rajoittaa omia päästöjään ja tukea ilmastotyötä kehitysmaissa. Kehitysmaat kokevat, että lupaukset on kerta toisensa jälkeen petetty. Luottamusta ei ainakaan lisää se, että jo vuosikymmeniä sitten annettu lupaus kehitysyhteistyömäärärahojen kasvattamisesta 0,7 prosenttiin bruttokansantuotteesta on edelleen kaukana toteutumisesta.

KELLO tikittää ja aika ennen Kööpenhaminan kokousta käy vähiin. Paljon voidaan silti tehdä.

Neuvotteluissa tarvitaan myönteistä kierrettä, jossa maat kirittävät toisiaan kunnianhimoisempiin sitoumuksiin. Japanin uuden hallituksen ilmoitus valmiudesta tiukentaa maan päästötavoitetta selvästi on yksi lupaava signaali. Hyvässä tapauksessa voisi käynnistyä ilmastonsuojelun varustelukierre.

Rahoitus voi ratkaista neuvottelut. Rikkaiden maiden pitää tehdä uskottava ja houkutteleva tarjous tavoista rahoittaa ilmastotyötä kehitysmaissa. EU:n komission tuore tiedonanto on hyödyllinen ensimmäinen askel. Tulevaisuuden lupausten lisäksi luottamusta voivat lisätä välittömät rahoitussitoumukset – eräänlainen Kööpenhaminan sopimuksen käsiraha.

Kestävän teknologian rooli on aiemmissa neuvotteluissa jäänyt melko vähäiseksi. Kööpenhaminan yhteydessä voitaisiin sopia yhteistyön käynnistämisestä avaintekniikoiden kaupallistamiseksi. Kansainvälisillä ponnistuksilla voitaisiin esimerkiksi keskitetyn aurinkovoiman kustannuksia polkea reippaasti alas ja näin helpottaa päästötöntä energiantuotantoa kehitysmaissa.

KÖÖPENHAMINAN kokouksen onnistuminen – tai epäonnistuminen – riippuu pitkälle tahdosta. Jos poliittinen paine kasvaa riittävän suureksi, on sopu mahdollista saavuttaa. Suomessa esimerkiksi Polttava kysymys -kampanjan ja Ihmistulva-tempauksen kaltaiset liikkeet ovat innostaneet jo kymmeniä tuhansia suomalaisia vaikuttamaan päättäjiin ilmastonsuojelun puolesta.

Poliittinen vaikuttaminen on tärkeää, mutta niin ovat käytännön valinnatkin. Kehittämällä ja soveltamalla vähäpäästöisiä ratkaisuja voimme osoittaa ilmastokriisin torjumisen mahdolliseksi. Tarvitsemme ympäri Suomea tuhansia esimerkkejä hiilineutraaleista asuinalueista, yrityksistä, seurakunnista ja perheistä.

Meidän pitää elää unelmamme todeksi.

Maailma karttoina ja kuvioina, joita ei ole ennen nähty. Maailmanpolitiikan Atlas.

into

192-sivuisen kartaston on laatinut lähes sata eri alojen asiantuntijaa.

Tilaa sähköpostilla osoitteesta myynti@intokustannus.fi
Kirjoita viestiin ”Ydin”.

Ilmestyy lokakuussa.

HUIPPUTARJOUS YTIMEN LUKIJOILLE!
24 €
(ovh. 27 €)
Maailmanpolitiikan Atlas kotiin kannettuna
(sis. postimaksun 4,30 €).

TSEKKAA MYÖS TUOREET INTO-PAMFLETIT!

Boris Nemtsov & Vladimir Milov:
PUTINISMI JA VENÄJÄN RAPPIO

Otto Bruun & Teppo Eskelinen (toim.):
FINANSSIKAPITALISMI – JUMALA ON KUOLLUT

Jonathan Glover:
LAPSIA VALITESSA – GEENIT, VAMMAISUUS JA SUUNNITTELU

WWW.INTOKUSTANNUS.FI

Euroopan vasemmisto kärsi rökeletappion kesäkuussa järjestetyissä EU:n parlamenttivaaleissa. Pieneksi voittajaksi nousi sen sijaan Ruotsin Piraattipuolue, jonka selkeä poliittinen ohjelma vetosi nuoriin äänestäjiin ja ravisteli naapurimaan poliittista kenttää, mutta onko kyseessä yhden asian liike vai internet-ajan ensimmäinen puolue? **Janne Hukka** haastatteli puolueen toimijoita selvittääkseen asiaa.

PIRAATIT rantautuivat politiikkaan

Eurovaalit olivat takaisku vasemmistopuolueille kautta mantereen. Europarlamentti heilahti reilusti oikealle parlamentin sosialistisen PES-ryhmän menettäessä 56 paikkaa. Puolueet kärsivät Euroopan laajuisten poliittisten ohjelmien epäselvyydestä, äänestäjien kiinnostuksen puutteesta ja oikeiston vyörytyksestä lähes kaikissa maissa.

Sen sijaan Ruotsin Piraattipuolue voitti ensimmäisen paikkansa parlamentissa. Vuonna 2006 perustettu puolue on versonut nopeasti kasvavan kansainvälisen liikkeen, johon kuuluu yli kolmessakymmenessä maassa toimivia kansallisia Piraattipuolueita. Kesäkuun Euroopan unionin parlamenttivaaleissa Ruotsi sai ensimmäisen piraattipoliitikon, kun puolueen varapuheenjohtaja **Christian Engström** valittiin euroedustajaksi.

- Olemme nyt osoittaneet muille puolueille olevamme päteviä poliitikkoja, ja että tietoyhteiskuntaan liittyvät aiheet ovat tärkeitä tavallisille kansalaisille. Paikka parlamentissa antaa meille mahdollisuuden vaikuttaa tärkeisiin asioihin Ruotsin lisäksi myös muualla Euroopassa, Engström kertoi *Ytimelle*.

Puolueen vaalimenestys oli aktiiveille itselleenkin yllätys: yli seitsemän prosentin äänisaaliillaan se nousi selkeäksi kilpailijaksi sekä vasemmistolle että oikeistolle. Ruotsin piraateista myös lähtee parlamenttiin toinen edustaja, jos Lissabonin sopimus hyväksytään tämän syksyn aikana. Piraatit olivat Ruotsissa suosituin puolue alle 30-vuotiaiden keskuudessa. Tämä heijastaa osaltaan puolueen nuorisojärjestön menestystä, joka on Ruotsin suurin nuorten poliittinen organisaatio. Brysseliin lähtövuorossa onkin Ung Pirat -järjestön 22-vuotias aktiivi **Amelia Andersdottir**.

- Tietoyhteiskunnan aiheet ovat niin uusia, etteivät perinteiset puolueet ole kyenneet reagoimaan niihin kansalaisten odottamalla tavalla tai tarpeeksi reippaasti. Olemme tässä mielessä vain täyttäneet tyhjiön, joka on syntynyt ihmisten tärkeiksi kokemista aiheista, Andersdottir sanoo.

Piraattipolitiikassa on kyse kansalaisoikeuksista

Koska Piraattipuolueen koko ohjelma pohjautuu muutamaan politiikan alaan, valtamediassa sitä on ollut helppo luonnehtia yhden asian liikkeeksi: Piraattien mielletään yleensä ajavan nykyisin tekijänoikeuksilla suojattujen tiedostojen jakamisen laillistamista.

Piraattien mukaan tämä on kuitenkin vain osa totuutta. Yhden asian liikkeenä sen 'juttu' on kansalaisoikeuksien puolustaminen. Tekijänoikeuksien poistamisen sijaan piraatit ajavatkin nykyisen tekijänoikeusjärjestelmän uudistamista kulttuurin vapauttamisen näkökulmasta. Myös kaupallisten patenttien lainsäädäntöä tulisi piraattien mukaan uusia.

Puolueen perustajan, **Rickard Falkvingetin** mukaan tässä suhteessa ei ole olemassa keskitietä tai kompromisseja: yksityisihmisillä joko on oikeus kommunikoida yksityisesti tai sitten ei vapautta ei ole lainkaan. Kommunikoinnin vapauteen tulee lukea mukaan myös oikeus jakaa sähköistä informaatiota vapaasti, jos jakamisen tarkoitus on epäkaupallinen.

Piraatit katsovatkin tekijänoikeuslainsäädännön liittyvän sananvapauteen ja tässä suhteessa he näkevät puolueen eräänlaisena kansalaisoikeusliikkeenä. Nykyistä järjestelmää puolustavien jättiyritysten painostuksen alla valtiot ovat tehneet kompromisseja ja uhranneet kansalaisten yksityisyyden kaupallisille intresseille. Keskiössä on ajatus siitä, että jokaisella on oikeus olla vapaa kansalainen, jota ei epäillä rikoksesta.

Engströmin mukaan nämä ongelmat nousevat hyvin esille myös Euroopan parlamentissa. Painavimpiin unionin luomiin haasteisiin Engström lukee suunnitteilla olevan, ja jo kerran pääpiirteissään hylätyn, telekommunikaatiopaketin, joka antaa verkkojen omistajille oikeuden päättää myös niiden sisällöstä. Toisaalla unionin viranomaisten valtuuksia kasvatetaan niin kutsutun Tukholman ohjelman alla, jonka varjossa eurooppalaisista kerätään yksityistietoja heidän tietämättään.

Tekijänoikeuksien poistamisen sijaan piraatit ajavatkin nykyisen tekijänoikeusjärjestelmän uudistamista kulttuurin vapauttamisen näkökulmasta.

- Tämä tarkoittaa periaatteessa valvontayhteiskunnan syntyä, Engström sanoo.

Yhteiskunnan radikaali muutos

Tekijänoikeuslainsäädännön kritiikin taustalla on piraattien mukaan yhteiskunnassa tapahtuva massiivinen muutos, joka johtuu internetin ja sähköisen kommunikaation leviämisestä. Nykyinen ajattelu tekijänoikeuksista pohjautuu informaatioteknologialtaan yksinkertaisempaan maailmaan, jossa rajoitteet olivat tarpeellisia.

Internet on historian tehokkain kopiokone, jonka vuoksi nykyinen tekijänoikeuksia koskeva ajattelutapa on yksinkertaisesti vanhentunut.

Tässä mielessä piraatit sanovatkin olevansa internet-ajan ensimmäinen kansalaisoikeusliike, joka on syntynyt yhteiskunnan radikaalista muutoksesta:

- Olemme siirtymässä tietoyhteiskuntaan, halusimme sitä tai emme. On ehdottoman tärkeää, että käytämme uusia teknologioita positiivisella tavalla ja käytämme hyväksi niiden antamia mahdollisuuksia kulttuurin jakamiseen ja demokratian avaamiseen kansalaisille, Engström jatkaa.

Puolueen toimijoiden keskuudessa tietoyhteiskunta nähdään teollisen vallankumouksen seuraavana askeleena. Tämän vuoksi myös poliittisen ajattelun täytyy muuttua:

- Perinteiset puolueet myöskin muodostuivat teollisella aikakaudella, joten ne heijastavat teollisen yhteiskunnan taloudellisia rakenteita ja malleja, siinä missä poliittisten ajatusten tulee muokkautua tietotalouden aikakaudelle, Andersdottir sanoo.

Perinteisen poliikan rajat

Myös tietoisuus liikkeen historiallisesta roolista on piraattien keskuudessa selvää. Puolue on ensimmäinen tietoyhteiskunnan olosuhteista noussut poliittinen liike. Puoluetta ei olisi ilman internetiä. Samanaikaisesti kansainvälisen piraattiliikkeen sisällä on kasvava tietoisuus perinteisten puolueiden rajoitteille. Puolue onkin tietoisesti kieltäytynyt asettautumasta perinteiselle vasemmisto-oikeisto -akselille.

Hallitsevien valtarakenteiden nähdään myös rajoittavan uudenlaisen politiikan luomista:

- Esimerkiksi Ranskassa uusien puolueiden jäsenistä tulee olla puolet naisia. Vaikka tämä on periaatteessa hyvä idea, loppujen ajatus on erittäin epäkäytännöllinen uuden puolueen järjestäytymisen kannalta. Koska sääntö ei koske vanhoja puolueita, se on epäoikeudenmukainen, piraattiliikkeen kansainvälisen kattojärjestön, Pirate Party Internationalin toinen puheenjohtaja, **Samir Allioui** kuvailee.

Piraattipolitiikan taustalla on myös yhteiskunnallinen sukupolvenvaihdos. Piraattipuolueen riveihin hakeutuu paljon nuoria, joille tietoteknologia on aina ollut itsestäänselvyys. Sen sijaan perinteisten puoluiden keskuudessa tähän on alettu vasta nyt heräämään. Esimerkiksi europarlamentin jäsenistä kaksi kolmannesta ei ole edes kuullut Twitteristä.

Osasyyksi puolueen nousuun juuri Ruotsissa piraatit sanovat olevan maan tietoyhteiskunnan edistyksellisyyden: maan laajakaistanopeudet ovat huomattavasti muuta Eurooppaa, mukaan lukien Suomea, nopeammat. Tämän seurauksena ▶

ANDERS JENSEN-URSTAD

Amelia Andersdottir

maan kansalaisten tietoisuus uuden teknologian mukanaan tuomista mahdollisuuksista on paljon selkeämpi.

Teknologia tarjoaakin ainutlaatuiset mahdollisuudet järjestäytymiselle ja ihmisten oman aktiivisuuden lisäämiselle. Samalla liikkeen parissa nähdään yhtymäkohdat kansalaisyhteiskunnan ja poliittisen järjestelmän välillä vahvoina. Esimerkkinä tästä on Tukholmassa käynnissä oleva Pirate Bay -oikeudenkäynti. Vaikka Piraattipuolue ei olekaan yhteydessä Pirate Bay -sivustoon, järjestöjen suhdetta voi piraattien mukaan verrata Greenpeace -järjestön ja Vihreiden puolueiden välillä: toiset ovat aktivisteja ja toiset toimivat politiikassa.

- Itse en näe mitään selkeää eroa piraattipolitiikan ja aktivismin välillä. Muuttumalla poliittiseksi puolueeksi olemme vain saaneet lisää työkaluja työllemme, Allioui sanoo.

Kansainvälisesti liikkeen parissa työskentelee huomattava määrä tietoyhteiskunnan työntekijöitä:

- Kokemukseni antoivat minulle erinomaisen näkökulman tietovallankumoukseen ja sen porsaanreikiin. Uskon tämän vuoksi piraattipuolueiden houkuttelevan runsaasti tietotyöläisiä, jotka ymmärtävät tiedon ja sen jakamisen olevan valtaa, Samir sanoo.

EU on kansalaisista kaukana

Puolueen suhtautuminen Lissabonin sopimukseen on kriittinen. Unionin vallan keskittymiseen suuntaavien prosessien on nähty tapahtuneen ilman eurooppalaisten kansalaisten mielipiteiden kuulemista. Euroopassa on piraattien mukaan vakava demokratiavaje.

- Jos eläisimme täydellisessä maailmassa, koko EU:n perustuslain luonnostelu olisi aloitettu alusta vuonna 2005. Keskeinen kysymys on siinä, onko mahdollista luoda demokraattista Eurooppaa pakottamalla erilaisia sopimuksia Euroopan niskaan. Tällaisen kehityskulun tuloksena on vain Brysselin byrokraattien hallitsema unioni, Andersdottir sanoo.

Suuryritysten painostus tekijänoikeuksien kohdalla on Engströmin mukaan oire laajemmasta ilmiöstä, joka on ongelma kaikilla EU:n tasolla. Intressit ovat yksinkertaisesti liian suuria, jotta yrityksen luovuttaisivat ne demokraattiselle päätöksenteolle.

- Jos kaikki valta on keskittynyt komissioon ja komissio kuulee ainoastaan suurten yritysten lobbareita, niin ei voi ihmetellä miksi poliittinen ilmapiiri on niin vihamielinen kansalaisten mielipiteitä tai internetin käyttäjiä kohtaan, Engström sanoo.

RICKARD OLSSON

Christian Engström

- Lissabonin sopimus tekee demokratiavajeesta pysyvän ja samalla antaa EU:lle valtaa laajemmin ja uusilla alueilla. Sen sijaan haluaisimme nähdä uuden perustuslain, jonka Euroopan kansalaiset todella haluavat, hän jatkaa.

EU:n tulevaisuus ei ole kuitenkaan kiveen hakattu, mutta sen muuttamiseksi tarvitaan aktiivisuutta ja järjestäytymistä.

- Viime kädessä Euroopan kansalaisten pitää kääntää tämä kehityskulku ja nousta suojelemaan kansalaisten oikeuksia, Engström kehottaa. YD

Janne Hukka on Ytimen toimitussihteeri.

SUOMEN PIRAATIT TÄHTÄÄVÄT EDUSKUNTAAN

Piraattipuolue keskittyy yksityisyyden ja sananvapauden turvaamiseen ja kulttuurin ja tiedon vapauden lisäämiseen. Se on osa kansainvälistä piraattiliikettä, joka on inspiroinut puolueen perustamishankkeita jo 30 eri maassa ja menestynyt Ruotsin euro- ja Saksan paikallisvaaleissa. Puolue ei asetu talouspoliittiselle vasemmisto-oikeisto-akselille. Vaikkapa tekijänoikeusjärjestelmän kohtuullistamista voidaan perustella sekä vasemmistolaisesta (”kulttuuri on yhteisomaisuutta”), että talousliberaalista (”tekijänoikeusmonopolit haittaavat vapaita markkinoita”) näkökulmasta.

Piraattipuolueen tärkein lähiajan tavoite on osallistuminen vuoden 2011 eduskuntavaaleihin. Lisäksi puolue pyrkii rakentamaan tietoisuutta kansalaisoikeuksien merkityksestä maassa, joissa niihin ei aina tunnuta suhtauduttavan tarpeeksi vakavasti. Esimerkiksi passilain uudistuksen yhteydessä luotu sormenjälkirekisteri meni läpi huolestuttavan vähällä kohulla. Ruotsissa säädetty kaiken sähköisen viestinnän vakoiluun oikeuttava FRA-laki ei herättänyt keskustelua yksityisyyden suojaamisesta. Nyt suurin osa suomalaisten yksityishenkilöiden ja yritysten teleliikenteestä on vapaata riistaa, mahdollisesti jopa kaupankäyntitavaraa ulkomaisille tiedustelupalveluille. Päätöksenteon avoimuus on tärkeää Piraattipuolueelle. Siinä missä valtapuolueet ovat aiheuttaneet taloussotkuillaan luottamuskatastrofin, Piraattipuolue on julkaissut verkkosivuillaan tarkat tiedot taloudestaan.

Piraattipuolueen nimi ja agenda herättävät helposti kiivaita ennakkoluuloja. Puolue haluaa esimerkiksi tekijänoikeusasioista faktoihin perustuvaa ja monipuolista keskustelua, joten toivotamme tervetulleeksi myös perustellun kritiikin puoluetta kohtaan. Piraattipuolue uskoo, että tiedon ja kulttuurin mahdollisimman vapaa leviäminen ja hyödyntäminen turvaavat parhaiten ihmiskunnan henkisen ja materiaalisen tulevaisuuden. Toivomme, että yhä useammat kallistuvat puolueen näkemysten kannalle päästyään tutustumaan muidenkin kuin vahvoja tekijänoikeuksia lobbaavien järjestöjen argumentointiin. YD

Pasi Palmulehto on Suomen Piraattipuolueen puheenjohtaja.

Meppien työ Euroopan unionin ulkopolitiikan luomiseksi on mahdotonta ilman Lissabonin sopimusta. Tässä suhteessa parlamentti on vain kokouksissa juoksevien poliitikkojen juttutupa, arvioi **Daniel Fiott**.

Europarlamentti on ULKOPOLITIIKAN rAMpA HEVONEN

Euroopan parlamentin kädet ovat olleet jo pitkään sidotut, sillä Lissabonin sopimus makaa koomassa. Tavallaan yhteisen ulkopolitiikan ja yhteiseurooppalaisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan osalta siteet ovat viime aikoina vain tiukentuneet – mutta vain jos ajatellaan, että Euroopan parlamentilla on alunperinkään ollut vaikutusta unionin ulkopolitiikassa.

Parlamentin ulkopoliittinen halvaantuminen oli hyvin ilmeistä erityisesti kesäkuun 2009 parlamenttivaalien lähestyessä.

Vaaleja edeltäneessä julkisessa keskustelussa "talouskriisi" ja (kuten yleensäkin) yli järkevien mittasuhteiden paisuteltu "euroskeptisyyden" pelko nousivat etualalle. Samaan aikaan vaalien asialistalta jäi pois energiaturvallisuuden, ydinsulkusopimuksen tai Kiinan globaalivallaksi nousun kaltaisia tärkeitä asioita.

Loppujen lopuksi EU:n ulkopolitiikalla oli vain minimaalinen rooli ihmisten äänestyspäätöksissä. Europarlamenttiehdokkaat tekivät itse vain vähän työtä muuttaakseen tätä.

Mitä muutenkaan parlamentti voi tehdä ulkopolitiikan osalta? Tähän kysymykseen vastaamista hankaloittavat EU:n ulkopolitiikan omat ongelmat. ▸

Epäterveen konsensuksen henki

Jos EU:n ulkopolitiikka ajatellaan prosessina, jota ”työstävät” monet toimijat kuten EU:n instituutiot, jäsenvaltiot ja jopa monikansalliset yritykset, silloin on parlamentti kuuluu selvästi niiden joukkoon – toimijana, jolta puuttuvat aidot institutionaaliset voimat tai laillinen oikeutus, jotka vaaditaan ulkopolitiikan laatimiseen ja toteuttamiseen.

On totta, että parlamentti päättää nykyisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan budjetista, mutta vastuu sen arkipäiväisestä toteuttamisesta lepää komission pääsihteerillä ja eri pääkaupungeissa toimivilla ulkoministereillä. Tällä hetkellä **Javier Solanalla** on ihan tarpeeksi vaikeuksia saada kasaan tarvitsemiaan resursseja ja poliittista tahtoa, jotta EU:n ulkopolitiikka olisi tehokasta, puhumattakaan sitten parlamentista tai sen komiteoista.

Komiteat ovat ne keskeiset elimet, joiden kautta parlamentti muodostaa mielipiteensä EU:n ulkopoliittisista asialistoista. Parlamentin keskeisin ulkoasiankomitea (AFET) päättää ulkopolitiikasta ja kokoontuu yleensä Brysselissä. Sen kaksi erillistä alakomiteaa keskittyvät turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaan (SEDE) ja ihmisoikeuksiin (DROI).

Päätösten aikaansaaminen komiteoissa ei ole niin helppoa kuin voisi kuvitella. Komiteoiden ja alakomiteoiden kokoukset alkavat ainoastaan harvoin sovittuun aikaan. Monet komiteoiden mepeistä eivät koskaan saavu paikalle. Osa mepeistä esittää kysymyksiä, mutta eivät jää odottamaan niihin vastauksia. Jotkut edustajat tulevat kokouksiin ja lähtevät niistä kesken kaiken ehtiäkseen joihinkin muihin kokouksiin parlamentin muissa osissa.

Satunnaista tarkkailijaa voi hämmästyttää epäterve konsensuksenhakuisuus meppien ”väittelessä” keskenään, vaikka he oletettavasti edustavat äärimmäisen erilaisia poliittisia ideologioita mantereen eri osista. Yleinen oletus politiikasta ideoiden teatterina, jossa vastakkaiset näkökulmat esitetään vakuuttavasti ja hienovaraisesti, tulee esille ainoastaan vähemmistöryhmiltä tai yksittäisiltä poliitikoilta. Tarkkailija saattaakin toivottaa tervetulleeksi tämän aidon opposition, vaikka ei välttämättä olisikaan samaa mieltä heidän kanssaan.

Yhteistä tahtotilaa luomassa

Kuudennen istuntokauden aikana (2004 – 2009) enemmistökoalitio ajoi yhdenmukaisemman ja selkeämmän ulkopolitiikan kehittämistä ja parlamentin valtuuksien kasvattamista sen aikaansaamiseksi. AFET:in 87 jäsenestä laaja enemmistö kuului keskustalais-oikeistolaiseen EPP-ED:hen (31 jäsentä), keskustavasemmistolaiseen PSE:hen (23 jäsentä) ja liberaaliin ALDE:en (12 jäsentä).

Europarlamentin kyky muokata unionin ulkopolitiikkaa on häilyvä. Syyt johtuvat niin meppien laadusta kuin institutionaalisista rajoitteista.

Ainoastaan vihreät (neljällä jäsenellään) ja euroskeptikot (näennäisesti 14 jäsenellä, mutta todellisuudessa moni brittiläinen konservatiivi seisoi heidän riveissään) osoittivat minkäänlaista aitoa oppositiota yhteisten turvallisuus- ja puolustuspoliittisten linjanvetojen kehittämiselle. Nämä poliittiset jakolinjat esiintyivät myös SEDE:n ja DROI:n alakomiteoiden tapaamisissa.

Koko edellinen viisivuotiskausi omistettiin “mahdollisuuksien ja odotusten” sillan ylittämiseen. Tämä tarkoittaa periaatteessa sitä mitä EU haluaa saavuttaa ja mitä se todellisuudessa voi tehdä resurssiensa puitteissa.

SEDE omisti suhteellisen paljon aikaa luodakseen tehokkaat yhteiseurooppalaiset markkinat puolustusmateriaaleille. Siinä sivussa se haukkui jäsenvaltioita puutteellisista helikopterihankinnoista, jotka EU:n tuli lopulta tilata Venäjältä unionin Tsadin operaatiota varten.

Tähän verrattuna DROI jakoi aikansa laajemmin aina afrikkalaisten lasten oikeuksien parantamisesta kunniamurhiin Lähi-Idässä ja Balkanin niemimaalla. AFET keskittyi erityisesti kohti istuntokauden loppua siihen, kuinka parlamentti voisi kaikkein parhaiten lisätä valtaansa komission pääsihteerin kontrolloimisessa sen jälkeen kun Lissabonin sopimus astuu voimaan.

Vaaleilla vain vähän muutosta

Nyt työnsä aloittaneen seitsemännen istuntokauden aikana AFET:in jäsenmäärää on laskettu 75:en. Vihreiden ja euroskeptikkojen määrä on joko pysynyt samana tai kasvanut komiteoissa. Yleiseen suuntaukseen, joka pyrkii lisäämään parlamentin valtaa unionin muiden instituutioiden kustannuksella, kokoonpanon muutoksien ei pitäisi vaikuttaa, sillä oikeisto- ja vasemmistokeskustalaiset puolueet ovat yhä selkeässä enemmistössä. Jälleen kerran tämä tasapaino tulee heijastumaan alakomiteoiden yhteydessä seuraavien viiden vuoden aikana.

Normaali päiväjärjestys ei ole vielä alkanut kesäkuukausien jälkeen ja siksi tällä hetkellä on liian vaikeaa arvioida AFET:in tavoitteiden yksityiskohtia. Syyskuun alkuun mennessä AFET oli päättänyt ainoastaan EU:n ja Tadžikistanin kumppanuus- ja yhteistyösopimuksen luonnosehdotuksesta – tuskin mitenkään maata järisyttävä.

Tästä huolimatta parlamentin voidaan arvata jatkavan erityisesti Länsi-Balkanin, Itämeren ja Mustanmeren alueiden käsittelemistä prioriteetteina EU:lle – erityisesti kun kyseessä ovat energiaan tai Venäjän ja Georgian suhteisiin liittyvät asiat. Parlamentti tulee epäilemättä ajamaan EU:n “kovan voiman” suurentamista ja kannustamaan jäsenvaltioita lisäämään puolustus-

yhteistyötä. Todennäköisesti parlamentti tulee osallistumaan enemmän keskusteluun Kiinan globaalista asemasta, trans-Atlanttisista suhteista, energiaturvallisuudesta ja Afrikan taloudellisesta kehityksestä.

Amatöörejä vähäisen vallan kahvassa

Parlamentin aikaansaannokset tulevat riippumaan suoraan meppien laadusta. Onkin ironista, että ulkoasiainkomitean puheenjohtajana istuu nyt Milanon entinen pormestari, joka oli kuuluisa kyvyttömyydestään poistaa kaupunkinsa liikenneruuhkia.

Samalla monet mepeistä, joille on annettu vastuualueita komiteoissa, tulevat täysin erilaisilta politiikanaloilta, koska heidän nimityksensä pohjautuvat suurimmaksi osaksi sopimuksiin.

On myös outoa nähdä monien kunnollisten ja ennen kaikkea ansioituneiden meppien, kuten **Raul Romeva i Ruedan** (Greens-EFA), päättävän olla palaamatta ulkoasiainkomiteaan.

Näistä huomioista huolimatta ei tule olla täysin pessimistinen. **Geoffrey Van Ordenin** sotilastausta ja kymmenen vuoden kokemus Euroopan parlamentissa ovat korvaamaton lisä ulkoasiainkomitealle. Intohimoiset ja asialleen omistautuneet mepit (kuten esimerkiksi **Ana Gomes**) tulevat lisäämään elämää ja tarkoitusta komitean toimintaan.

Kunnianhimoisten unelmien toteuttamisen sijaan tämän kauden päätarkoitus olemaan hallinnollisissa asioissa. Ilman Lissabonin sopimusta parlamentti tulee pysymään pitkän matkan päässä ulkopolitiikan todellisten pelureiden seurasta. Se myös tulee olemaan yhä vaikeammassa tilanteessa, jossa sen mahdollisuudet vaikuttaa politiikan muodostumiseen ovat vähäiset.

Siksi asioiden edistyminen seuraavan viiden vuoden aikana tulee riippumaan suoraan Lissabonin sopimuksesta: sen avulla meppien äänet voivat kaikua parlamentin käytäviä pidemmälle – ilman sitä parlamentti tulee pysymään heidän yhteisenä juttutupana. YDIN

Daniel Fiott työskentelee projektipäällikkönä brysseliläisen Madariaga – College of Europe -säätiön konfliktien ehkäisyohjelmassa. Tässä artikkelissa ilmaistut mielipiteet ovat kirjoittajan eivätkä välttämättä edusta säätiön omia linjauksia.

Kuva: Riitta Oittinen

Puolustusbudjetit putoavat Euroopassa – SUOMI SITOUTUU PYSYVÄÄN KASVUUN

Asevarustelutietouden tunnustetuin auktoriteetti Janes kertoo EU-maiden puolustusbudjettien pudonneen 2009 peräti 1,3 %; yhdeksi painolastinpudottajaksi mainitaan Suomi. Janes ennustaa kuitenkin, että vuoteen 2013 mennessä korjausliike nostaa menotasoa 7,75 %.

EU-maista puolustusbudjettia supistavat Janesin raportissa Ranska, Saksa, Italia, Espanja, Tsekki sekä Suomi, Viro, Latvia ja Liettua.

Hallituksen budjettiesityksen mukaan vuoden 2009 kokonaispuolustusmenot olivat 2 498 milj. euroa, 14,7 % suuremmat kuin 2008.

Euroopan varusteluteollisuudelle laitos ennustaa ankeita aikoja, koska asehankintamäärärahat ovat laskeneet 4 % tänä vuonna. Rahoja ohjataan Janesin mukaan nyt työllisyyden ylläpitämiseen.

EU-maiden yhteisistä asemarkkinoista on vielä turha puhua, Janes arvioi. Se ei anna EU-komission ja EU:n puolustustarvikeviraston ponnistuksille vielä suurta merkitystä.

Hallituksen turvallisuus- ja puolustuspoliittinen selonteko hyväksyttiin eduskunnassa kesäkuussa. Puolustusbudjettiin eduskunta hyväksyi kumulatiivisen tasokorotuksen ja moninkertaisen indeksiautomaatin vuoden 2011 vaalien jälkeisen eduskunnan päänsäryksi. Valtiovarainvaliokunta totesi lausunnossaan peräti, että ”olemme lähestymässä vaihetta, jossa rahoituksen näkökulmasta ja sen pakottamana puolustusjärjestelmämme perusteet nousevat tarkasteluun”. Se tuki hallituksen esittämää kahden prosentin vuosittaista tasokorotusta ja indeksiautomaattia vuoden 2011 budjettiin. Korotus sisältyy jo valtiontalouden kehyspäätökseen.

Uusi kahden prosentin tasokorotus tehtäisiin joka vuosi hallinnonalan edellisvuoden menoista laskettuna (valtiovarainvaliokunnan lausunto VaVL 9/2009). Hallituksen selonteossa tai valiokuntamietinnöissä ei ole laskettu, millaisia lukuja ”2010-luvun loppupuolelle” ulottuva ohjelma tuottaa tällä korkoa-korolle periaatteella. Ensimmäisen vuoden korotus olisi noin 50 milj. euroa.

Kasautuvan tasokorotusautomaatin lisäksi miesvoiman, tarvikkeiden ja aseiden hintojen kallistuminen ”katetaan täysimääräisesti”. Valtiovarainvaliokunta kuuluttaa sekä hankintojen suuntaamista kotimaahan että EU-ihanteita julkishankintojen kilpailuttamisesta unionin aseteollisuuden voimistamiseksi.

Henkilöstömenoihin painottuvia toimintamomentteja ja sotilaallisen kriisinhallinnan meno-eriä on tarkoitus korottaa vuosittain elinkustannusindeksiä vastaavasti. Aseistuksen hankinta, joka Suomessa on pysyvästi korkealla tasolla ja vastaa noin kolmasosaa puolustusmenoista, vuorostaan sidotaan kone- ja laitehintojen indeksiin.

Poikkeuksena muista indeksikorotuksista puolustusmenojen korotukset tehdään valtiovarainvaliokunnan saamien tietojen mukaan ennakollisina. Molemmat indeksit nousisivat valiokunnan ennakointien mukaan 1,5 %. Indeksikorotusten lähtöpisteenä käytettäisiin vuoden 2007 keskiarvoa. Ennakoivan laskentatavan mahdollisesti tuottamat liikaa maksetut erät palautettaisiin valtionkassaan. Korotus olisi näin paremmin turvassa suhdanneailahteluilta.

Pari kuukautta selonteon hyväksymisen jälkeen elinkustannusinflaation havaittiin olevan alimmalla tasolla sitten 50-luvun, ja indekseihin sidottuja sosiaalietuuksia uhkasi supistaminen tai jäädytys. YDIN

Jaakko Ellisaari on Rauhanliiton hallituksen varajäsen.

BRYSSEL 2005 © RIITTA OITTINEN

EUrospottausta ympäri maailmaa

Runsaslukuinen joukko pienyrittäjiä ympäri Eurooppaa on hypännyt eurojunaan – tai ainakin kommentoi sitä mainoksillaan. Esimerkiksi etnisten nurkkakauppojen ja pikaruokapaikkojen keskuudesta löytyy monenlaisia liikemerkkejä ja kylttejä, joihin on otettu inspiraatiota EU:n virallisesta kuvastosta ja värimaailmasta.

Tätä monilta elämänalueilta löytyvää tee se itse -eurobrändäämistä voi tulkita sekä euroinnostukseksi että oma-aloitteiseksi identiteettipolitiikaksi. Olennaista sille on, ettei suunnitteluun ole vaikuttanut sen enempää kallis PR-koneisto kuin EU:n toimesta annettu sysäys ”osallistua kansalaisten Eurooppa-keskusteluun”.

Hankkeeni ”Euromerkit(ykset) ympäri maailmaa” käsittelee Eurooppaan ja Euroopan unioniin liitettyjä kuvia, mielikuvia ja eri yhteisöihin kuulumisen tunnetta. Brysselistä alkanut, valokuvia hyödyntävä projekti kattaa nykyisin kaikki maanosat.

Euromerkkikuvia on jo yli neljästäkymmenestä maasta ja sadoista kaupungeista. Mukana on yli kuusikymmentä vapaaehtoista *eurospottaajaa*: tutkijoita, taiteilijoita, kotiäitejä, viranhaltijoita, eläkeläisiä ja koululaisia, niin EU:n vastustajia kuin puoltajiakin. He ovat dokumentoineet kohteita kännyköillään, järjestelmäkameroillaan ja kameran puuttuessa kirjallisestikin. Eurokylttejä on löydetty muun muassa siirtolaiskaupunginosiin suuntautuneilla kävelyretkillä, joukkoliikennevälineiden ikkunoista ja virtuaalimaailmasta. Jotkut osallistujat ovat todenneet että liittyminen eurospottaajiin on saanut heidät tarkkailemaan ympäristöään uusin silmin.

Hanke osallistui viimeksi Glocal Imaginaries –tapahtuman näyttelyyn (Whitworth Gallery, Manchester) syyskuussa 2009. Kotisivut ja kuvien verkkogalleria löytyvät hakusanalla ”eurospottaus”. YD

Riitta Oittinen (VTM) asuu Brysselissä ja tutkii sitä.

LJUBJANA 2008 © MARJALISA HENTILÄ

HELSINKI 2007 © RAIMO PARIKKA

EUROKOLLAASI © RIITTA OITTINEN

Lisätietoa ja osallistumisohjeet:
riitta.oittinen.fidisk.fi/europe/index.html

PRISTINA 2008 © MAARIA SEPPÄNEN

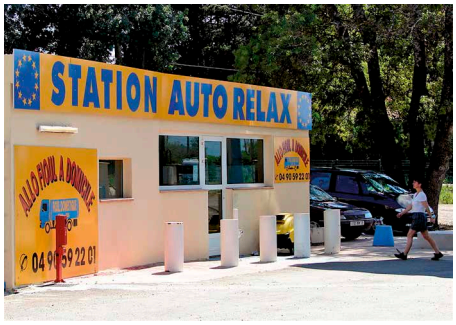

RANSKA 2007 © PHILIPPE DAPELO

VELIKO TARNAVA 2008
© KALIAKRA ALEXEEVA-MILKOVA

BEIJING 2008 © ANU LEINONEN

...ja tuutin täydeltä europropagandaa

Euroopan unioni käyttää imagoa parantaviin tiedotuskampanjoihin, PR-hankkeisiin ja yhteistä eurooppalaista identiteettiä luoviin hankkeisiin valtavasti resursseja ja rahaa. Ainakin kaksi ajatushautomoa on herätellyt aiheesta keskus-telua tämän vuoden aikana.

Iso-Britanniassa sijaitsevan Open Europen mukaan vuonna 2008 EU käytti 2,4 miljoonaa euroa ”puolueellisiin informaatiokampanjoihin”. Hautomon mukaan komission rahakirstuista irtoaa euroja niin EU:n integraatiota ajaville järjestöille ja tutkimuskeskuksille kuin kulttuurihankkeisiin, joiden tarkoituksena on korostaa yhteistä eurooppalaista ajatusmaailmaa.

- EU:n propagandalla on väliä, sillä se kääntää EU:sta käytävää keskustelua keinotekoisesti unionin puolelle, Open Europen raportissa sanotaan.

Heinäkuussa 2009 julkaistu, ruotsalaisen elinkeinoelämän keskusliiton rahoittaman ajatushautomo Timbron raportti tiivistää johtopäätöksensä raportin alaotsikossa: ”Informaatiota ja kommunikaatiota vastahakoiselle kansalle”.

Timbron arviot vuosittain käytetystä rahasta liikkuvat yli 200 miljoonassa eurossa, joskin määrää on sen mukaan vaikea arvioida, koska rahoitusta ei jaeta ainoastaan varsinaisesta viestintäbudjetista.

www.openeurope.org.uk
www.timbro.se

Euroopan unioni on muun muassa järjestänyt toimittajille suunnattuja koulutusohjelmia, ja rahoitusta ovat saaneet myös yhteisöt jotka ovat tiiviimmän EU-yhteistyön kannalla.

Timbron raportti on saanut kesän aikana melkoisesti julkisuutta. Unionin viestintästrategiasta vastaava ruotsalainen komissaari **Margot Wallström** totesi Dagens Nyheterissä, että se on ”epätäydellinen, yksinkertaistava ja vinoutunut”.

Ytimen toimituskunta

Vuosi FINANSSI KRIISIN JÄLKEEN

Vaikka taantuma onkin hellittämässä, mikään ei osoita päättäjien sisäistäneen globaalikapitalismin kriisin keskeisimpiä opetuksia. Kriisi koetteleekin julkisen sektorin uskottavuutta kansalaisten silmissä, pohtii **Jayati Ghosh**.

Tasan vuosi päätös antaa Wall Streetin sijoituspankki Lehmann Brothersin mennä konkurssiin laukaisi maailmanlaajuisen talouskriisin. Rahamarkkinat järisivät, osakekurssit romahtivat ympäri maailmaa, luotonanto lakkasi isossa osassa länsimaita ja monissa kehitysmaissa. Hetken ajan vaikutti siltä, että kapitalismi kokonaisuudessaan oli uhattuna.

Romahdus ei kuitenkaan ollut kokonaan arvaamaton. Yhdysvaltojen asuntomarkkinoiden hajoaminen edeltävän vuoden aikana oli tuonut esille suuria heikkouksia maailman talousjärjestelmän rakenteissa. Laitosten keskinäiset riippuvuudet olivat niin monimutkaisia, että kaikkein kokeneimmatkaan asiantuntijat eivät käsittäneet niitä.

Yhdysvaltojen keskuspankki oli kesän 2008 aikana pelastanut suuria rahoituslaitoksia ja käytännössä kansallistanut asuntolainapankit Freddie Macin ja Fannie Maen. Suurten sijoituspankkien ja rahalaitosten heikko kunto oli hyvin tiedossa. Osakekeinottelu nopeiden voittojen saavuttamiseksi ainoastaan heikensi tilannetta.

Heti Lehmann Brothers -sotkun jälkeen Yhdysvaltojen, Euroopan ja muiden valtioiden hallitukset aloittivat ennennäkemättömät toimet estääkseen globaalin taloudellisen katastrofin. Valuuttapolitiikkaa vapautettiin rajusti ja taloutta elvytettiin kulutuksen ylläpitämiseksi. Ja ennen kaikkea luotiin tukipaketteja: valtavia määriä rahaa syötettiin tahoille, joiden olemassaolo nähtiin tärkeäksi koko järjestelmän olemassaololle.

Vuoden vierähdettyä voidaan sanoa, että kyseinen kriisi on vältetty. Maailmantalous taantui, mutta ei romahtanut. Nyt puhutaan elpymisestä, jopa taantuneessa Euroopassa ja erityisesti Yhdysvalloissa. Mutta onnistuttiinko hätäsuunnitelmissa? Oppivatko päättäjät mitään kriisistä?

Markkinatalouden kaksi moraalia

Valitettavasti näin ei näytä tapahtuneen etenkään kaikkein keskeisimmissä asioissa. Yhtään näkyvää askelta ei ole otettu pois siitä ajattelutavasta, jonka mukaan ”tehokkaat markkinat” toimivat parhaiten kun hallitukset pitävät kätensä siitä erossa – vaikka kaikki kerätty todistusaineisto puhuu toista.

Rahoituslaitokset pelastettiin, mutta valtava lasku jäi kansalaisten maksettaviksi. Vastuutonta käytöstä estävät sääntelymekanismit puuttuvat yhä. Pankit, joiden sanottiin olevan liian suuria kaatumaan, ovat vain saaneet kasvaa suuremmiksi. Kannustusrakenteet suosivat voiton tavoittelua sosiaalisen hyvän sijaan. Tämän seurauksena valtiot tosiasiassa suojelevat yksityistä ryöstelyä ja sosialisoivat sen riskit.

Kriisistä syntyneiden toimenpiteiden seurauksena talouteen luotiin moraalisia porsaanreikiä. Kansantaloustieteen oppikirjoja mukaillen tämä tarkoittaa ”taloudellisten toimijoiden voiton tavoittelun maksimointia muiden kustannuksella tilanteissa, joissa he eivät itse kanna teoistaan vastuuta”.

Rahoitusmarkkinoilla tällaiset ongelmat ovat aina olleet erityisen suuria, sillä ne ovat luonnostaan täynnä epätäydellistä ja epätasaisesti jakautunutta tietoa. Rahoituskriisiä seuranneeseen politiikkaan liittyvä vaara tulee siitä tosiseikasta, että tukipaketit itsessään palkitsevat kriisin syntymiseen johtanutta käytöstä. Tavallisesti markkinoiden oletetaan palkitsevan ”hyvää” käytöstä ja rankaisevan niitä, jotka toimivat väärin. Näin olettaen ”vapaan markkinatalouden periaatteisiin” ja rajoittamattomiin taloudellisiin oikeuksiin uskovien tulisi myös ottaa rankaisevat puolet tosissaan.

Kuitenkin kriisin iskiessä avunhuudot tukipakettien ja välittömän valtion väliintulon puolesta tulevat yleensä juuri niiltä, jotka vielä hetkeä aiemmin saarnasivat deregulaation ja taloudellisten vapauksien puolesta. Tukipakettien puolesta puhuttiin joko väittämällä yhden laitoksen kaatumisen vievän mukanaan koko järjestelmän, tai että joidenkin laitoksien juuret ovat niin syvällä talouden rakenteissa, että liian monet pientallentajat, eläkeläiset ja muut viattomat ihmiset tulevat kärsimään sen kaatumisesta.

Uusi kriisi nurkan takana

Tukien seurauksena hallitukset kannustavat vastuuttoman toiminnan jatkamista. Vaarassa olevat laitokset selviytyvät tavallisesti kriisistä naarmuitta, maksamatta lopulta mitään ja jopa rikastuen matkan varrella. Näin niillä ei ole lopulta mitään esteitä luoda samoja olosuhteita ja seuraavaa kriisiä.

Tapahtumien toistumisen estämiseksi tukipaketteja olisikin pitänyt esittää systemaattisten ja aggressiivisten sääntelymekanismien ohella. Samanlaista sääntelyä pitäisi olla myös maailman hyödykemarkkinoilla, jotta mielipuolinen polttoaineiden ja ruoan hinnan heittely spekulatiivisen voitontavoittelun seurauksena saataisiin loppumaan. Kehitysmaat ovat jo saaneet nauttia osansa tästä kaaoksesta.

Hallitukset eivät käyttäneet tilaisuutta hyväksi ja keskeiset valtasuhteet kapitalismissa eivät muuttuneet lainkaan. Meidän tuleekin varautua yhä pahemman taloudellisen kriisin toistumiseen lähitulevaisuudessa. Ongelmana on, että hallitusten vääristyneet tukipaketit voivat jättää ihmisten mieliin huonon kuvan julkisesta sektorista – aikana, jolloin tarvitsemme epätoivoisesti sen tukea demokraattisen ja kestävän talouden luomiseksi. YD

Jayati Ghosh on kansantalouden professori New Delhissä sijaitsevassa Jawaharlal Nehru -yliopistossa.

Kalle Sysikaski

Ulkoministerin faktat Natosta

Ulkoministeri Alexander Stubb esitti kesän kynnyksellä Atlantti-seuran tilaisuudessa ”10 faktaa Suomen Nato-jäsenyyden puolesta”. Vaikka ulkoministeri on muutoin saanut mieltymyksilleen roppakaupalla julkisuutta, puheenvuoroa seurannut hiljaisuus mediassa oli yllättävää. Media antoi harhaanjohtaville väitteille näin hiljaisen hyväksyntänsä.

Stubbin väitteiden mukaan Natosta on sotilaallista hyötyä sen jäsenmaille. Näin varmaan onkin, mutta mihin me tarvitsemme sotilaallista hyötyä, joka vain lisää varustelumenoja. ”Sotilaallinen hyöty” ilman muita perusteluja ei ilmaise muuta kuin militaristisesti suuntautunutta maailmankuvaa.

Nato-jäsenyyden perustelu turvatakuilla on outoa. Suomen turvallisuustilanne on parempi kuin koskaan. Olemme EU:n jäsen, eikä puolustusvoimien uuden komentajan **Ari Puheloisenkaan** mukaan Venäjällä ja EU:lla ole mitään intressiä hakeutua aseellisiin selkkauksiin keskenään.

Jäsenyys ei kuitenkaan Stubbin mukaan muuttaisi Suomen Venäjän politiikkaa. Väitteeseen on vaikea yhtyä pitemmällä tähtäimellä. Kiistämättä lyhyemmällä aikavälillä jäsenyys tulisi aiheuttamaan kitkoja. Venäjällä nähtäisiin Suomen Nato-jäsenyys Venäjän vastaisena toimena. Ja miksi EU-Suomen pitäisi tuoda Nato lähemmäksi Venäjää, jonka kanssa kylmän sodankin vuosina Neuvostoliiton aikana pystyimme hoitamaan suhteet poliittisella tasolla ilman verenvuodatusta?

Toisaalta suomalainen rauhanliike ja ihmisoikeusjärjestöt ovat arvostelleet Venäjän ihmisoikeustilannetta ja nationalistista militarismia. Nato-jäsenyys ei ainakaan edistäisi tätä kritiikkiä ymmärtävien venäläisten tahojen ja oikeusvaltioon pyrkivien ryhmien poliittisen aseman vahvistamista.

Maailmalla ei ole Natolle mandaattia

Stubb on jo aiemmin esittänyt, että Natosta on kehittymässä maailmanlaajuinen kriisinhallintaorganisaatio. Tämän kuitenkin mahdollistaisi vain ajatuksen globaali hyväksyntä. Muun muassa Naton ekspansiivisuuteen liittyvistä epäluuloista johtuen ei kolmannessa maailmassa – muslimimaailmasta puhumattakaan – ole ilmennyt myötätuntoa tätä kohtaan. Jo Naton tukikohdat ovat monilla alueilla vaikeuttaneet ihmisten muutoinkin hankalaa selviytymistä arkipäivän elämässä. Toisaalta acehilaiset rauhanneuvottelijat kertoivat vuonna 2005 yhden perusteen Helsingin valinnalle neuvottelupaikaksi olleen sen, ettei Suomi ole Naton jäsen.

Samanaikaisesti ulkoministerin mukaan jäsenyydellä ei ole merkittävää vaikutusta terrorismiuhan kasvuun. Argumenttia on vaikea vedenpitävästi kumota, mutta ei jäsenyydestä tässä suhteessa hyötyäkään ole. Toisaalta liiton piirissä ei ole tehty arvioita siitä, miksi asiat Afganistanissa kehittyivät nykyiselle tolalle. Niiden puutteessa tuhansiin siviiliuhreihin tai neuvottelujen poissaoloon on suhtauduttu välinpitämättömästi.

> Stubb lisää, ettei jäsenyys jyrää kansallista itsemääräämisoikeutta. Muodollisesti näin on, vaikka käytäntö on usein toinen.

Stubb lisää, ettei jäsenyys jyrää kansallista itsemääräämisoikeutta. Muodollisesti näin on, vaikka käytäntö on usein toinen. Tämän saivat kokea esimerkiksi hollantilaiset epäröidessään panostaan Afganistanin sotatoimissa. Naton ja erityisesti Yhdysvaltain painostus Hollannin osallistumiseksi sotatoimiin oli herkeämätöntä.

Liittoutumisen kallis lasku

Stubb korostaa, että Naton korkeimmalla tasoilla asioista päättävät siviilit. Se ei kuitenkaan muuta sotilaallisen logiikan vahvaa vaikutusta sotilasliiton päätöksentekoon miksikään.

Merkittävät aseriisunta-aloitteet ovat lähtöisin kansalaisliikkeiltä ja poliitikoilta, eivät sotilailta. Sotilaallinen vastakkainasettelu ja siihen liittyvät taloudelliset intressit ovat nimenomaan se tekijä, joka aseriisunnan edistämistä maailmassa eniten vaikeuttaa.

Ulkoministeri Stubb ihmettelee sitä, että mielipidetiedusteluissa niin moni suomalainen uskoo Suomen ajautuvan Natoon. Tämä kertoo siitä, etteivät vastaajat luota poliittisten päättäjien toimivan asiassa yleisen mielipiteen mukaan. Toisaalta puolustusministeriö on johtavien poliitikkojen suostumuksella ilman laajaa kansalaiskeskustelua ja eduskuntadebattia ajanut Suomea sotilaallisesti Nato-yhteensopivaksi

Ulkoministeri Stubbin viimeiseen teesiin on helppo yhtyä: Nato-jäsenyys maksaa.

Ilmaisia lounaita ei ole. Rahoille löytyisi kuitenkin paremmin esimerkiksi aseriisuntaa, yhteistyövaraista turvallisuutta ja siviilikriisinhallintaa edistäviä kohteita.

Kylmän sodan jälkeen maailman odotettiin kulkevan kohti aseriisuntaa ja yhteistyövaraista turvallisuutta. Tänä päivänä asevarustelu ja asekauppa ovat maailman suurimpia bisneksiä. Osallakin niihin vuositasolla käytettävistä yli 1000 miljardista eurosta voitaisiin merkittävästä edistää esimerkiksi köyhyyden vähentämiseen tähtäävien YK:n vuosituhattavoitteiden toteuttamista. Natosta ei moni köyhä hyödy. YD

Kalle Sysikaski on mm. Suomen Rauhanliiton hallituksen jäsen

Etelä-Afrikka on SPOKEN WORDIN KULTAKAIVOS

Berliinin Poesifestivalin tärkeänä teemana oli tänä vuonna *spoken word*, joka on lavarunouden suosittu muoto. Energisimmät ja aidoimmat spoken word-artistit tulivat Etelä-Afrikasta, toteaa **Rita Dahl**.

Kgafela og Magogodin runous saa vaikutteita niin afrikkalaisista kansansaduista kuin hip hopista.

Kenellekään ei jäänyt epäselväksi, että sen minkä eteläafrikkalaiset spoken word -artistit sanoivat, he sanoivat täydestä sydämestään. Rappia ja spoken wordia energisesti yhdistäneen **Iain Robinsonin** aka **Ewokin** mielestä Etelä-Afrikassa spoken wordin, puhutun runouden, juuret ovat zulu-kulttuurissa.

- Perinteisen zulu-kulttuurin Izimbogi- tai ylistysrunoilijat olivat kuninkaan ylistyslaulajia, jotka eivät koskaan valmistaneet tai kirjoittaneet mitään ennakolta valmiiksi. He välittivät sanomansa itse tilanteessa hyödyntäen laajaa tietämystä kuninkaan juurista, perimästä ja energiaa, joka välittyi tilaisuuksista, jossa kuninkaallista henkilöä tai perhettä ylistettiin. Izimbogi-runoilijoiden tehtävä oli pitää eniten ääntä kuninkaallista henkilöä juhlittaessa ja samalla kertoa hänen perhetarinansa.

Eteläafrikkalainen spoken word on hyvin kulttuurisidonnaista.

- Käsittelemme edelleen lähimenneisyytemme demoneita töissämme ja myös agendamme on hyvin paikallinen. Kirjoitamme vielä paljolti itsellemme ja paikalliselle yleisölle. Tämä on tärkeää maassa, joka edelleen kärsii lähihistoriansa aroista haavoista. Minusta on kuitenkin korkea aika ymmärtää, että kaikki maailman kansakunnat taistelevat laajemmassa epäoikeudenmukaisuuden ja alistamisen verkostossa.

Ewokin spoken word yhdistyy hip hoppiin, johon hän törmäsi jo lukiossa.

- Alkuaikojen tekstini olivat vihaisia, koska en pitänyt siitä, että minut suljettiin pois ihonvärini perusteella. Myöhemmin aloin nähdä rodun perusteella luokittelemisen välinpitämättömyytenä, joka herätti minussa säälin tunteita. Huomasin, että voin käyttää hyväkseni ihonvärini avulla saamaani huomiota saadakseni ihmiset kuuntelemaan ja muuttamaan käsityksiään hieman.

Myös **Kgafela og Magogodia** viehättivät pienestä pitäen sanat ja musiikki.

- Tätini **Mangwane Dineo** kertoi tarinoita noidista, **Amos Tutuolan** avaruutta muotoilevista olioista Palmuviinijuopossa ja abiku-lapsesta **Ben Okrin** *The Famished Road* -romaanissa. Serkkuni **Mafikeng** oli erikoistunut kansansatuihin. Perhetapaamisemme Sowetossa olivat täynnä tarinan kerrontaa ja spoken word -esityksiä. Äidinpuoleinen isoisäni **Keorapetse Kgomanyane** oli kaikkein vaikutusvaltaisin esiintyjä.

Sitten tuli hip hop ja vei Magogodin mennessään. **Gary Byrdin** ja **Stevie Wonderin** *The Crown*, joka kertoi afroamerikkalaisten historiasta ja juhlisti orjuudesta selviämistä, teki häneen erityisen vaikutuksen.

- Voitin tämän levyn koulun breakdance-kilpailussa. 1980-luvun alussa kannoin kirjastosta uskontoa ja filosofiaa käsitteleviä kirjoja, mutta kirjoitin vain itselleni. Joskus runoja kirjoittamalla teki vaikutuksen tyttöihin. Vakavissani aloin kirjoittaa vuonna 1988, kun tapasin **Don Matteran** opiskellessani musiikkia FUBA:ssa. Rehtori **Sipho Sepamla** oli myös kirjailija. He vakuuttivat minut siitä, että halusin kirjailijaksi. Joitakin vuosia myöhemmin minusta tuli African Writers Associationin (AWA) jäsen ja opiskelin afrikkalaista kirjallisuutta muun muassa Wits-yliopistossa, jossa opetan nyt.

Rasismi ei häviä

- Rasismi ei ole kadonnut minnekään. Nykymaailmassakin on takapajuisia ihmisiä. Eivätkö ne, jotka haluavat riisua **Caster Semenyan** tutkimukseen hänen sukupuolielimiään, ole uusnatseja? Ihmiset eivät vain tienneet ennen Semenyaa, mitä on juokseminen. Entä Grammy-palkittu *Tsotsi*, jossa vain valkoinen poliisi pystyy päättämään huligaanin pidätyksestä. Aikoinaan elokuvien värilliset henkilöt olivat sairaita ja he pyörivät valkoisen pelastaja-tohtorin ympärillä, pohtii värillinen Magogodi.

Etelä-Afrikassa on myös hallituksen tukemia ”virallisia” runoilijoita, jotka edustavat maataan sen rajojen sisä- ja ulkopuolella. Magogodi ei halua kuulua heihin.

- Tämän järjestelmän ja sen palkintojen ulkopuolella monet näistä runoilijoista ovat kuolleita. Mitä runous saa valtion hyväksi puhumisesta? Me kerroimme heille kauan aikaa sitten, kun tämän maan kansa nousee kapinaan, runouden kansalliskaarti saa kätkeä lapsenlorunsa. Mutta he eivät suostuneet uskomaan meitä, koska he

Me kerroimme heille kauan sitten, että runous ei ole siipikarjaa varten. Millaista runoutta saat muka aikaan jänistämällä todellisuutta?

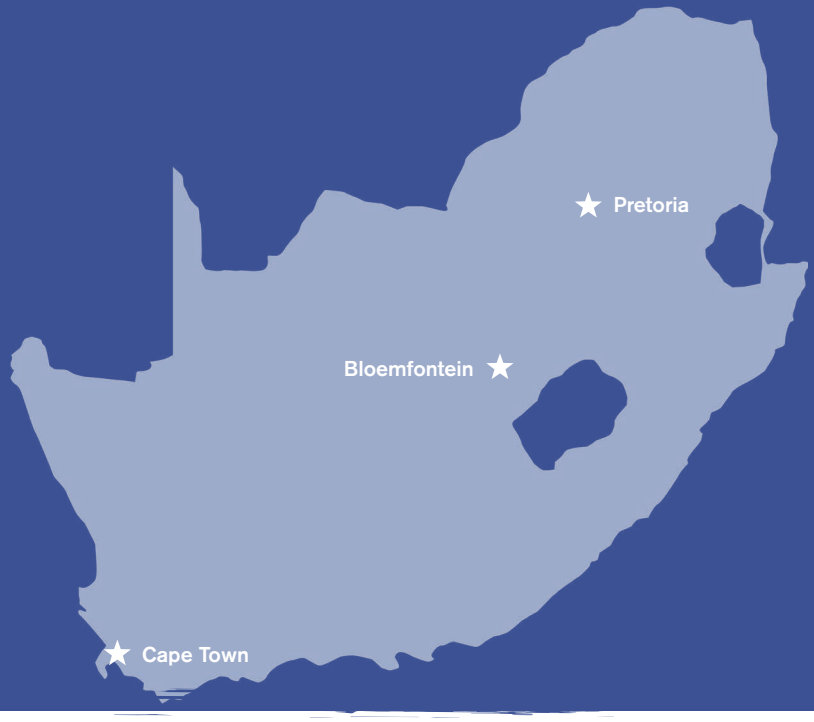

olivat syömässä. Me kerroimme heille kauan sitten, että runous ei ole siipikarjaa varten. Millaista runoutta saat muka aikaan jänistämällä todellisuutta?

Magogodin kollega **Zim Ngwawana** on tiivistänyt ongelman oivallisesti: Etelä-Afrikassa kuraattorit laitetaan luojien edelle.

- Hän viittasi musiikin professoreihin, jotka eivät edes tiedä, mitä tarkoittaa olla taiteilijoita, silti he ovat musikaalisuuden virallisia kuraattoreita. Tämä sairaus on vahingoittanut maamme runoutta. Historian pitää opettaa hallituksille, etteivät kuraattorit ja heidän mediansa koskaan synnytä runoilijoita yhteiskuntaan. Ihmiset päättävät, ketkä ovat heidän runoilijoitaan. Runous elää yhteiskunnan aluskasvillisuudessa eikä se kumarra virallisten kuraattorien diktaatteja.

Vaikka Philippa Yaa De Villiers pyrkii runoissaan rikkomaan sovinnaisia rajoja, kodin tunne on hänelle tärkeä.

Rajojen ylittäjä

Philippa Yaa de Vielliers kasvoi ympäristössä, jossa rotujen sekoittuminen ei ollut sallittua ja jossa värillisillä perheillä ei ollut mahdollisuutta koulutukseen tai terveydenhuoltoon.

- Valkoinen perhe adoptoi minut ja tuon adoption kautta minulla oli mahdollisuus ylittää noita keinotekoisia rajoja eli olla sekä valkoisten että värillisten kanssa. Jouduin tämän vuoksi joskus ongelmiin: värillisten ei yksinkertaisesti oletettu olevan samassa paikassa kuin valkoihoisten. Tämä oli elämäni tärkein haaste ja vaikutti ehdottomasti minuun. Nyt puhun rasismista ihmisille, jotka ovat kokeneet sen ja haluavat parantua sen vaikutuksista.

Yaa de Villiers tekee rajanylityksiä myös runoissaan, jotka kertovat kodittomuudesta, juurettomuudesta ja toisaalta suuresta kyvystä tuntea olevansa kotona missä tahansa juuri tämän kyvyn ansiosta.

Yaa de Vielliers ajautui naisrunoilijoiden **Myesha Jenkinsin**, **Napo Masheanen**, **Lebo Mashilen** ja **Khosi Xaban** muodostamaan spoken word -yhteisöön Johannesburgissa. Macho-kulttuuri oli ongelma miesvoittoisissa spoken word -yhteisöissä.

- Johannesburg on silti ainoa oikea kaupunki Etelä-Afrikassa. Tuhannet ihmiset Afrikasta ja muualta maailmasta tulevat sinne siinä toivossa, että se edustaisi myös ulkopuolelta tulevia. Kulttuuri kehittyy jatkuvasti uusien ihmisten saapuessa.

Magogodi pitää Johannesburgia New Yorkin, Amsterdamin ja Lontoon kaltaisena myöhään syntyneenä kaupunkina.

- Populaarikulttuuri saa vaikutteita näistä kaikkialta maailmasta tulleiden ihmisten kohtaamisista. Spoken wordiin vaikuttaa myös kaupungin rytmi. Hip hop yhdistyy kuvataiteisiin graffitin muodossa. Spoja-tekstissäni kirjoitan: *”be graffiti prophets, bomb bridges with dread visions”*. Pätkä on kunnianosoitus GODille, underground-graffititaiteilijalle, jonka kanssa työskentelin.

- Johannesburg on zulun kielellä “kulta-kaupunki”. Se on Etelä-Afrikan taloudellinen keskus, kaivoskaupunki, joka pyöri maahanmuuttajatyövoiman avulla. Tähän järjestelmään perustui myöhemmin apartheid-lainsäädäntö. Vain siellä voit muuttaa intohimosi uraksi, elää taiteestasi, tuumaa Ewok.

Kaupunki tunnetaan maailmalla sosiaalisista ongelmistaan. Ne ovat esillä eteläafrikkalaisten spoken word -artistien teksteissä: Yaa de Villiersillä erityisesti rotuun ja sukupuoleen liittyvänä tematiikkana, Ewokilla ja Kgafela oa Magogodilla poliittisempina sävyinä. Miesartistit kuvaavat teksteissään arjen karuutta ja varjopuolia: Johannesburgia, toimeentulovaikeuksia ja siitä seuraavia lieveilmiöitä, rikollisuutta, prostituutiota, päihdeongelmia, väkivaltaa.

- Siirtomaavalta-aikana meiltä ryövättiin kulttuuriset muodot, jotka huolehtivat yhteisön jatkuvuudesta sekä arvoista ja moraalista. Mutta me vastaanotimme myös runouden uusia muotoja: länsimaisen runouden kaanonin klassikot, Aasian ja Amerikkojen runoudet, toteaa de Vielliers.

Magogodi on pessimistisempi. Siirtomaa-aika ei ole ohi vieläkään. YD

Rita Dahl on vapaa kirjailija, toimittaja ja sananvapausaktivisti, joka välittää myös ihmisoikeuksista ja kestävästä kehityksestä.

Kuvat: book.co.za ja Poetry Africa

Juhli YK:ta!

KANSAINVÄLINEN YK-PÄIVÄ, 24.10. TAPAHTUMIA YMPÄRI SUOMEA

Helsingissä Rauhanliitto rakentaa kynttilöistä rauhanmerkin eduskuntatalon portaille kello 19. Naiset rauhan puolesta -ryhmä täyttää 30 vuotta ja juhlistaa päivää juhlaseminaarin puitteissa Helsingin Rauhanasemalla.

Rauhankoulutusta nuorille

NUORISOLEIRI, 6.–8.11. TERÄLAHDEN KOULU, TAMPERE

Sadankomitea järjestää viikonlopun mittaisen koulutus- ja toimintaleirin nuorille Tampereella. Ennen varsinaista viikonlopun alkua on mahdollisuus vierailuun Tampereen rauhan- ja konfliktintutkimuskeskukseen, Tapriin.

Viikonlopun aikana käydään läpi mielenkiintoisia rauhaan liittyviä teemoja. Rauhankysymyksiin syvennytään myös draaman keinoin ja pohditaan kansalaisvaikuttamista ja sen keinoja. Ohjelmasta ei tietenkään ole unohdettu mukavaa yhdessäoloa, hyvää keskustelua ja hauskanpitoa.

Leiriviikonloppu on avoin kaikille, joita rauhankysymykset kiinnostavat.

Viikonlopun hinta on Sadankomitean jäsenille 20 euroa ja ei-jäsenille 25 euroa. Hinta sisältää viikonlopun ohjelman ja täyshoidon Terälahdella. Lisäksi saat kaupan päälle mielenkiintoista materiaalia, esimerkiksi kirjan *Hässäkkä - pasifistinen toimintaopas*. Matkat Tampereen ulkopuolelta korvataan.

Ilmoittautumiset ja lisätietoja 28. 10. mennessä:
tiina.keinanen@sadankomitea.fi

Konferenssi ydinaseriisunnasta Tukholmassa

KONFERENS OM KÄRNVAPENNEDRUSTNING, 6.–8.11. TUKHOLMA, RUOTSI

Maailman parhaat ydinaseriisunnan asiantuntijat kokoontuvat Ruotsissa marraskuussa. Kolmipäiväisen konferenssin tarkoituksena on tuoda yhteen maailman kansalaisyhteiskunnan toimijoita. Tapahtumassa on puhumassa muun muassa **Sergio Duarte, Hans Blix, Susi Snyder, Henrik Salander, Ray Acheson, Jan Lodalen, Rebecca Johnson** ja **Hans Corell**.

Lisätietoja ohjelmasta, tavoitteista ja puhujista osoitteista:
www.nucleardisarmament.se
info@nucleardisarmament.se

Miten kertoa sodasta lapsille?

MITEN KÄSITELLÄ KOULUIKÄISTEN KANSSA SOTIA JA KONFLIKTEJA? 18.11. PÄÄPOSTIN SEMINAARITILA, HELSINKI

Voidaanko lasten silmät sulkea maailmalla riehuvilta sodilta? Miten konflikteista puhutaan eri-ikäisten ja eritaustaisten nuorten kanssa? Tulisiko historian tunneilla shokeerata menneisyyden karmeuksilla ennaltaehkäisyn nimissä?

Rauhankasvatusinstituutti järjestää kasvatusalan ammattilaisille ja järjestötoimijoille rauhankasvatusfoorumin näistä aiheista. Näkemyksiään foorumissa esittävät mm. filosofian tohtorit **Thomas Wallgren** ja **Jouko Jokisalo**. Mediametka tuo mediakasvatuksellista näkökulmaa ja elokuva-ala käyttää puheenvuoron sodan kuvaamisen problematiikasta elokuvanteossa.

Foorumissa tavattavissa myös Rauhankasvatusinstituutin vasta valittu uusi pääsihteeri **Johanna Laaja**. Tapahtuma on maksuton.

Tarkemmat tiedot netistä: *www.rauhankasvatus.fi*

Itämeren alueen teatteria

BALTIC CIRCLE –TEATTERIFESTIVAALI, 18.–21.11. HELSINKI

Kuudes kansainvälinen Baltic Circle -teatterifestivaali järjestetään jälleen parhaaseen teatterinkatseluaikaan keskellä Suomen marraskuuta.

Festivaalia järjestämässä ovat Q-teatteri, KokoTeatteri ja Smeds Ensemble.

Lisätietoja osoitteesta: *www.q-teatteri.fi/baltic_circle*

Maailmanmusiikkia Helsingissä

ETNOSOI! JA ROMANIMUSIIKIN FESTIVAALI, 4.–8.11. HELSINKI
Maailman musiikin keskus ja Romanitaiteen keskus ry. ovat lyöneet tänä vuonna hynttyyt yhteen.

Etnosoi! -musiikkifestivaali ja Romanimusiikin festivaali järjestetään samaan aikaan ja luvassa on riemukkaita romanimusiikin iltoja, argentiinalaista kitarointia sekä yksi tämän hetken puhutuimmista nuorista afrikkalaismuusikoista, **Dobet Gnahoré**.

Festivaalissa nähdään tämän lisäksi muun muassa unkarilainen romanimusiikin yhtye **Romengo**, joka hämmästyttää huikealla vokaali- ja rytmi-ilottelullaan. Romanian Transylvaniasta saapuu riemukas **Nadara**, jonka Etnosoi! tuo maahan ylpeänä muistuttamaan maan uskomattoman rikkaasta ja kauniista musiikkikulttuurista.

Isänpäivää vietetään perinteiseen tapaan Malmitalolla Lasten Etnosoi!'n merkeissä, ja vilkkaan päivän rauhoittaa päätökseen argentiinalaisen kitaristi-säveltäjä-musiikintutkija **Jorge Cardoson** konsertti. Kaiken edellä mainitun lisäksi on luvassa paljon muutakin.

Lisätietoja: *www.globalmusic.fi/etnosoi*

Monikulttuurista joulunaikaa

HELSINGIN KULTTUURIKESKUS 28.11. JA 6.12.
Kulttuurikeskus Caisa avaa joulun odotuksen monikulttuurisissa merkeissä. 28. marrakuuta järjestettävässä pikkujoulushow'ssa on esiintymässä Let's Dance –tanssikoulu.

Joulukuun kuudes päivä järjestetään Yhtenäinen itsenäisyys – monikulttuurinen itsenäisyyspäivän juhla. Ohjelmassa on monikulttuuristen tanssien ja esitysten lisäksi etnistä purtavaa.

Lisätietoja: *www.caisa.fi*

Haluatko toimittajaksi?

PAXIN JA YTIMEN TOIMITTAJAKOULUTUS, 17.10. RAUHANASEMA, HELSINKI
Pax- ja Ydin-lehti järjestävät toimittajakoulutuksen kaikille kirjoittamisesta kiinnostuneille. Koulutuspäivä tarjoaa konkreettisia käytännön vinkkejä lehtijutun kirjoittamiseen sekä laajempaa, inspiroivaa pohdintaa mediasta ja journalismista. Päivän aikana puhuvat muun muassa **Saska Saarikoski, Hanna Nikkanen** ja **Janne Hukka**.

Koulutus on kaikille avoin. Mukaan kutsutaan erityisesti Paxin ja Ytimen uusia ja vanhoja toimittajia. Koulutuksen hinta on 5 euroa, johon sisältyy lounas. Pääkaupunkiseudun ulkopuolelta tulevien matkat korvataan.

Ilmoittaudu 15.10. mennessä Tiina Keinäselle osoitteeseen:
tiina.keinanen@sadankomitea.fi

cinemaissí

Latinalaisen Amerikan elokuvaa

CINEMAISSÍ HELSINKI, 21.–25.10. ANDORRA, HELSINKI
Cinemaissi-festivaali tuo perinteiseen tapaan Latinalaisen Amerikan mielenkiintoisimpia elokuvia Suomeen Tänä vuonna festivaali alkaa 21. lokakuuta Helsingissä, mistä se jatkaa Tampereelle ja ensimmäistä kertaa myös Turkuun.

Festivaalin teemana tänä vuonna on "Kansat liikkeellä" ja sen tiimoilta esitetään yhteensä 21 elokuvaa 12 eri maasta. Uutuutena on katsaus Kuuban San Antonio de los Bañosin kansainvälisen elokuva- ja tv-koulun (EICTV) opiskelijoiden tuoreisiin lopputöihin.

Festivaali myös juhlistaa Kuuban elokuvainstituutin (ICAIC) 50-vuotisjuhlaa kuubalaisen elokuvaohjaajan **Fernando Pérez Valdésin** vierailulla ja retrospektiivillä. ICAIC:n kunniaksi nähdään myös ainutlaatuinen valikoima kuubalaisen elokuvan klassikoita. Näytökset järjestetään yhteistyössä Kansallisen audiovisuaalisen arkiston KAVA:n kanssa, osana kuubalaista kulttuuriviikkoa.

Kuten joka vuosi, festivaalin aikana koittaa myös lasten ja nuorten Latinalaisen Amerikan ja Karibian elokuvapäivä, jonka ohjelma on täynnä nähtävää ja yllätyksiä.

Lisätietoja osoitteesta: *www.cinemaissi.org*

Arja Alho

Kovan tuulen varoitus

Into 2009, 127 s.

Kurkistus SDP:n sisäpiiriin

Arja Alho analysoi kirjassa *Kovan tuulen varoitus* syitä ja taustoja sille, kuinka SDP:n politiikka karahti kiville ja puolue käänsi kurssinsa perinteisistä vasemmistolaisarvoista uusliberalismiin.

Opuksessa pikakelataan Alhon ministeriaikoja, pankkikriisiä ja Sundqvist-jupakkaa, sekä paljastetaan meheviä yksityiskohtia Lipposen hallituksen työskentelykulttuurista, missä ovet paukkuivat ja ministerit vaikenivat pelkästään ”Mooseksen” leukaperien kiristyttyä.

SDP:n kärkeen nuoren poliittisen kokemuksen, iän ja ulkonäön perusteella nostettuja naispolitiikkoja Alho kuvaa puoluejohdon marioneteiksi, joilla rakennetaan vain imagoa. He kelpaavat sen aikaa kun pysyvät naruissaan. **Jutta Urpiaista** Alho kieltää silti kritisoivansa.

Kirjan lopussa Arja Alho heittää pelastusrenkaansa SDP:lle ja antaa ohjeet koko politiikan uskottavuuden palauttamiseksi kansan silmissä. Sinänsä terveistä teeseistä huolimatta herää kysymys vahvistaako kirjan marttyyrimainen ja kitkerä ote luottamusta politiikan tekoon?

Kirja rakentuu kepeästi Alhon nettipäiväkirjamerkintöihin. Pidemmät demokratian ja talouspolitiikan pohdinnat ovat kirjan parasta antia, sillä kansantaloustieteestä ja laman lääkitsemisestä valtiotieteentohtorilla on kokemusta ja näkemystä.

Pia Parkkonen

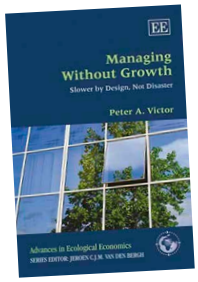

Peter A. Victor

Managing without Growth

Edward Edgar Publishing 2008, 260 s.

Talouskasvun ongelmia ratkomassa

Kanadassa asuva tutkija **Peter A. Victor** ottaa vakavasti haasteen markkinatalouden ja kasvuttomuuden yhteensovittamisesta. Muista kasvukriittisistä ympäristötaloustieteilijöistä poiketen Victor soveltaa tähän problematiikkaan ekonometristä mallia talouden käyttäytymisen tutkimiseksi kasvun hiipuessa. Hän väittää saavansa näin vahvaa näyttöä siitä, ettei talouskasvu ole välttämätöntä markkinataloudelle.

Työttömyys vältetään Victorin mukaan työaikoja lyhentämällä. Voimakkaammalla tulonjaolla saadaan jopa samalla helpotettua köyhimpien oloja. Makrotalousmalliensa tueksi Victor käy läpi myös talousajattelun historiaa, josta esimerkiksi paljastuu, että talouskasvu sai keskeisen aseman poliittisessa ajattelussa vasta 1950-luvulla.

Hänellä ei ole kuitenkaan taikakeinoa siihen, miten kansalaiset sekä poliitikot saadaan innostumaan kasvuttomasta taloudesta, vaan hän laittaa toivonsa laajamittaisen ja kansainvälisen kansalaisliikkeen syntyyn.

Jari Sihvola

Anna Kontula

Tästä äiti varoitti

Like 2009, 104 s.

Feministien tyttärille

Anna Kontula, sosiologi, feministi ja seksiradikaali on kirjoittanut pamfletin feminismistä, seksistä ja siitä, mihin suurten ikäluokkien feminismi jäi. Teoksessaan hän kertoo seitsemän tarinaa viidentoista noin 30-vuotiaan naisen elämistä rakennettujen esseiden avulla.

Tarinoiden naiset kertovat oman feminisminsä ja seksuaalisuutensa törmäyskohdista ja siitä millaiseksi yhteiskuntaa tulisi kehittää, jotta tavoittaisimme sen, haemme. Kuten Kontula kirjansa päättää: ”Tämä on meidän elämämme, meidän seksuaalisuutemme, sen nautinto ja vaara.”

Eekku Aromaa

Sivustolla julkaistaan mielellään uusia kirja-arvosteluja vastailmestyneistä kirjoista.

Pidemmät arviot kirjoista ovat luettavissa Ytimen verkkosivuilla

www.ydinlehti.fi.

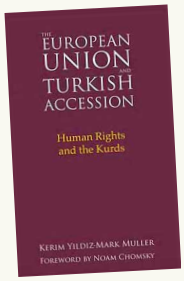

Kerim Yildiz
& Mark Muller

The European Union and Turkish Accession

Pluto Press 2008, 264 s

Turkin kivikkoinen tie kohti Euroopan unionia

Turkin pääministeri **Recep Tayyip Erdogan** on luvannut kesällä 2009, että Turkissa aletaan etsiä poliittista ratkaisua kurdikysymyksiä. Taustalla on selvästikin toive maan EU-jäsenyysneuvottelujen etenemisestä.

Kerim Yildizin ja **Mark Mullerin** kirjassa perustellaan sitä, vähemmistöille voidaan myöntää oikeuksia vasta sitten, kun heidän olemassaolonsa on oikeasti hyväksytty.

Kristiina Koivunen

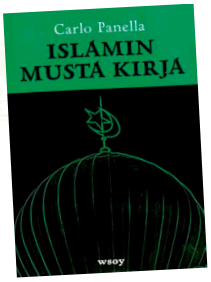

Carlo Panella

Islamin musta kirja

WSOY 2009, 502 s.

Totuuksia Lähi-Idästä?

Carlo Panella pitää Lähi-idän ongelmien syynä jihadistista uskontoa. Rikkaat öljyntuottajamaat ovat demokratian kehitysmaita. Öljytulot käytetään maailmanlaajuiseen jihadiin joko wahhabilaisittain Saudi-Arabiasta tai shiialaisittain Iranista käsin.

Islamin musta kirja esittelee klaanipäälliköiden virheitä viime vuosisadan alusta lähtien. Kuvasta muodostuu looginen. Mutta uskottavuutta vähentää Panellan näkemys siitä, että ainoat toimivat islamilaiset demokratiat ovat Turkki ja Irak. Niissä valtio ja uskonto on erotettu toisistaan. Kummassakin maassa noin vuoden viettäneenä minun on mahdoton yhtyä Panellan näitä hallituksia ylistävään näkemykseen.

Panella kehuu myös Marokon nykyistä kuningasta **Hassan VI**:ta.

Kristiina Koivunen

Hildur Boldt (toim.)

Arvot – Aate – Intressit

Gummerus 2009, 103 s

Sosialidemokraattista itsetutkiskelua

Kun vertaan Kalevi Sorsa säätiön uusinta julkaisua siihen tuskalliseen, mutta melko hedelmättömään kotimaiseen itseruoskintaan, jota sosiaalidemokraatit harjoittivat pitkään eduskuntavaalien jälkeen ja jatkoivat uudella innolla kehnon eurovaalituloksen jälkeen, voin sanoa **Hildur Boldtin** toimittaneen sosialidemokraattista itsetutkiskelua varten todellisen aarteen.

Kirja koostuu kuudesta kansainvälisestä artikkelista sekä **Maarit Feldt-Rannan** esipuheesta ja **Jutta Urpilaisen** johdannosta. Kansainvälisistä kirjoittajista yksi on belgialainen, kaksi hollantilaisia, kaksi italialaisia, kaksi ruotsalaisia ja yksi saksalainen. Professoreita ja tutkijoita, jotka samalla ovat sosialidemokraattisia aktivisteja.

Julkaisu on epäilemättä tarvinnut ex officio kotimaiset 'tarjoilijansa', mutta varsinainen anti on kansainvälisissä kontribuutioissa. Lukeminen kannattaa aloittaa hollantilaisten **Frans Beckerin** ja **René Cuperusin** artikkelilla, joka tekee parhaan näkemäni yhteenvedon kaikista niistä ongelmista, joiden kanssa sosialidemokraattiset puolueet Euroopassa painiskelevat. Muut artikkelit voi lukea ongelmien ratkaisuehdotuksina. Ne ovat kaikki korkeatasoisia ja kiinnostavat ehdottomasti muitakin kuin sosialidemokraatteja.

Kalevi Suomela

Matti Simola (toim.)

Ratakatu 12 – Suojelupoliisi 1949 – 2009

WSOY 2009, 319 s

Salaisen poliisin historia

Teoksen sisällöstä pääosin vastanneen **Kimmo Rentolan** pedanttinen ammattitaito ja varovaisuus kirjan kohteena olevaa aihepiiriä kohtaan ovat tulleet erinomaiseen käyttöön tässä Supon historiankirjoituksessa. Kyseessä on kuitenkin viraston oma historianteos. Kaikkine tästä seuraavine merkittävine varauksineen kirja on silti erittäin korkeatasoinen ja korvaamaton lähde tulevalle tutkimukselle.

Olisi kuitenkin tärkeätä, että tutkijat olisivat Supon aineiston suhteen tasaveroisemmassa asemassa. Suorastaan käsittämätöntä on, että Supo on luovuttanut muilta epäämänsä aineiston sellaisen tutkijatohelon kuin **Jukka Seppisen** käyttöön.

Epäilyksettä mielenkiintoisin ja eniten myös arvioissa huomiota saanut osuus kirjassa koskee Supon suhdetta neuvostotiedusteluun Suomessa. Myös 1960-luvun uuden radikalismin aallon rantautumista käsitellään. Ensimmäinen pähkinä oli Sadankomitea, jota seurattiin tarkasti. Rentolan mukaan tiedottajia järjestöstä ei kuitenkaan värvätty, eikä se "ollut tarpeenkaan, koska toiminta oli niin avointa".

Erkki Tuomioja

Kalle Kallio

Kalle Kallio on Suomen Sadankomitean puheenjohtaja.

Saatanan TUNARIT

[KYMMENEN vuotta sitten minua pyydettiin mukaan tekemään *Ydintä*. Olin tuolloin neljännen vuoden historianopiskelija, jolle voitiin maksaa vähemmän kuin ammattitaitoisille graafikoille. Taittajana jaksoin vain vuoden. Sen jälkeen olen hengaillut mukana ja kirjoittanut satunnaisesti vapaaehtoispohjalta.

Ydintä onkin tehty koko historiansa ajan talkootyöllä, polkuhinnoin ja palavalla innolla. Markkinoiden ehdoilla tällainen lehti ei ikinä ilmestyisi, koska tilaajia on yksinkertaisesti liian vähän. Siitä huolimatta Ydin on kuluneen vuosikymmenen aikana kehittynyt laatulehtenä. Vaikka konkurssi kävi muutaman kerran lähellä, lehti on saatu aina ulos ajallaan. Ydintä pidetään yksinkertaisesti niin tärkeänä julkaisuna, että sitä ei saa päästää kaatumaan.

> Kun osa häärää talkoolaisina, osa luottamushenkilöinä ja joku saa työstään pientä palkkaakin, monet työyhteisöjen perusasiat puuttuvat.

[YDINTÄ julkaisee kustannusyhdistys, jonka omistaa kaksi rauhanjärjestöä. Sadankomitea ja Rauhanliitto rahoittavat lehteä tilaamalla sen jäsenilleen, mutta eivät ole puuttuneet lehden toimitukselliseen linjaan. Lehden päätoimittajalla ja toimituskunnalla, Ytimen yhteisöllä, on ollut vapaat kädet tehdä näköistään yleis-poliittista kulttuurilehteä.

Tekijöissään Ydin herättää intohimoja ja unelmia. Talouden ja markkinoinnin lisäksi on vuosien mittaan pohdittu uusiksi niin lehden linjaa kuin lukijakuntaakin. Viime kädessä juuri tekijöiden intohimot ovat pitäneet liekin kirkkaana.

[YTIMEN hallitus piti elokuun alussa myrskyisen kokouksen, jonka lopputuloksena päätoimittaja **Emilia Palonen**, hallituksen puheenjohtaja **Jorma Bergholm** ja varapuheenjohtaja **Kristiina Hallman** päättivät ketjureaktiona erota tehtävistään. Taustalla oli toimitussihteerin työsuhteesta käyty kiista, jossa päätoimittajan ja puheenjohtajiston näkemyksiä ei kannatettu. Lehden omistajan näkökulmasta koko soppa oli kiusallinen ja typerä. Saatanan tunarit, sanoisi Kekkonen.

Kun tällaista tapahtuu, huhut saavat siivet. Minulta on muun muassa kysytty, voittivatko Ytimessä änkyrät vai kansanvaltainen vasemmisto. Koska kyse on mielipidelehdestä, on ihan ymmärrettävää jos lukijoilla heräävät epäilyt tapahtumien poliittisesta luonteesta. Totuus on kuitenkin paljon tylsempi eikä tällä kertaa liittynyt mitenkään lehden linjaan tai sisältöön.

Ytimen päätoimittaminen on viime vuosina ollut luottamustehtävä, jota Emilia Palonen hoiti erinomaisesti. Lehti kehittyi paremmaksi kuin koskaan, tilauksiakin tuli ja talous oli saatu raiteilleen. Palonen käytti runsaasti aikaansa lehden kehittämiseen, vaikka työskenteli samaan aikaan yliopistossa lehtorina. Sitten toimituksessa tuli riitoja, joita ei pystytty ratkaisemaan.

Kuluneen kymmenen vuoden aikana Ytimellä on ollut kuusi päätoimittajaa. Se on kieltämättä aika paljon. Osa on luopunut tehtävästä saatuaan liikaa muita töitä, osa on lähtenyt vähemmän mukavissa tunnelmissa ja osa on sitoutunut vain muutaman numeron kestävään ylimenokauteen. Muutkin työntekijät ovat vaihtuneet tiuhaan – vuoden rupeamani Ytimen graafikkona ei siis ollut mikään poikkeus.

[VAIKKA kansalaisjärjestöjä pidetään demokraattisen yhteiskunnan tukipilareina, niiden oma toiminta ei ole useinkaan järin tukevalla pohjalla. Kun osa häärää talkoolaisina, osa luottamushenkilöinä ja joku saa työstään pientä palkkaakin, monet työyhteisöjen perusasiat puuttuvat. Kun synkkiä pilviä ilmestyy taivaalle, kukaan ei jaksa kantaa vastuuta, johtaa ja yrittää ratkaista ongelmia.

Hallituksen ja toimituksen sekoiltua jälkipyykki jäi omistajien vastuulle. Me tunarit voimme vain katsoa Rauhanaseman peiliin ja ottaa opiksemme. Onneksi Ytimellä on ihmeellinen taito selviytyä ja vahva tekijäkaarti takana. Eikä hyvää lehteä tarvitse ryhtyä heti uudistamaan. Ydin tarvitsisi nyt pitkäjänteisyyttä, jotta lukijoille annetut lupaukset Suomen parhaasta vaihtoehtolehdestä jatkossakin tulevat täytetyksi.

Rauhanasemalla

www.rauhanliitto.fi/materiaalit/julkaisut
www.sadankomitea.fi/tuotteet

MYYNNISSÄ

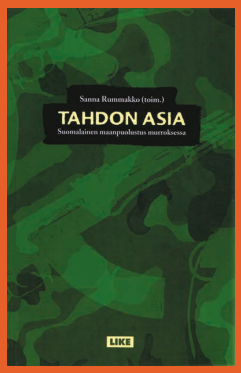

Sanna Rummakko (toim.)

Tahdon asia – suomalainen maanpuolustus murroksessa

Mureneeko maanpuolustus, suomalaisuuden tukijalka? Maanpuolustuksen historiaa, nykytilaa ja tulevaisuuden näkymiä valotetaan useasta näkökulmasta uusia avauksia kaihtamatta. Kirjoittajina mm. tutkija Arto Nokkala, kansanedustajat Tarja Cronberg ja Johanna Sumuvuori sekä kirjailija Arno Kotro.

2 €

Jarmo Pykälä

Missä soditaan suomalaisilla aseilla? Suomen asevienti ja sotateollisuus 1998 – 2007

Suomen sota-asemyynti on kasvanut 1998 – 2007 noin 40 %. Samaan aikaan, kun Suomi vie pistooleja EU:n asevientikiellon alaiseen maahan, Suomi vastustaa ETYJ:n puheenjohtajamaana pienaseväkivaltaa. Selvitys nostaa esille asekaupan ja kehitysyhteistyön välisen ristiriidan ja nostaa esille demokratian ja ihmisoikeuksien puolestapuhujan nurjan puolen.

Saa veloituksetta Rauhanasemalta

Sadankomitean
suositut T-paidat!

Useita malleja ja kokoja!

15 €

Yhteishintaan **35 €**

Kalevi Kalemaa (toim.)

Runoja sodasta ja rauhasta

Vanhempaa rauhanlyriikkaa.

20 €

Ajatuksia sodasta ja rauhasta

Kirjailijoiden, tiedemiesten, poliitikkojen ja tavallisten pasifistien mietteitä sodasta ja rauhasta.

20 €

Elina Turunen (toim.)

Hässäkkä – Pasifistinen toimintaopas

Perusteos kaikille suorasta toiminnasta kiinnostuneille! Sadankomitean julkaisemasta tuoreesta oppaasta löydät perustietoa väkivallattomuuden periaatteista kansalaistoiminnassa sekä hauskoja toimintaideoita ja käytännön vinkkejä katuteatterista ja rekvisiitan teosta mitä erilaisimpiin tempauksiin.

5 €

Syyssateisiin rauhansateenvarjo!

10 €

Mahatma Gandhi

Vapaudesta

Mahatma Gandhin toiminta ja ajattelu on innostanut kansanliikkeitä ja poliittisia ajattelijoita jo sadan vuoden ajan. Suomessa rauhanliike ja ympäristöliike sekä viime vuosikymmenen globalisaatiokriittinen liike ovat saaneet tärkeitä vaikutteita Gandhilta. Tekstien suomennostalkoisiin ovat osallistuneet mm. Satu Hassi ja Thomas Wallgren.

10 €

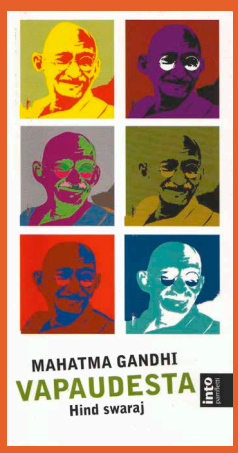

Tervetuloa tutustumaan!

Rauhanasema

www.rauhanasema.fi
Veturitori 3
Itä-Pasila, Helsinki

. E844
M
Itella Oyj

cinemaissí

Latinalaisen Amerikan ja Karibian elokuvan festivaali

PUEBLOS EN MOVIMIENTO

Kansat liikkeellä

21-30/10/2009

HELSINKI - TAMPERE - TURKU

ICAIC
INSTITUTO CUBANO DE ARTES E INDUSTRIA CINEMATOGRÁFICA

50 ANIVERSARIO

-Kuubalaisen elokuvan juhlaa
-Seminaareja, klubeja, taidenäyttelyitä
-Lasten elokuvapäivä Cinemaissíto

www.cinemaissi.org